

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Tractatvs VI. De Infinitate Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

TRACTATUS VI. DE INFINITATE

DEI.

DVABVS disputationibus claudetur hic Tractatus. Altera erit de infinito, de infinitateque in vniuersum. Altera de infinitate Dei.

DISPUTATIO XIII.

De Infinito, de infinitateque in vniuersum.

MATERIA huius disputationis obuia est apud Philosophos, & Theologos. De ea enim tractant communiter. Illi quidem cum Arist. lib. 3. Physic. Hi vero cum S. Thom. 1. p. q. 5. Curabo tamen nihilominus circa illam, præter communia, nonnulla insuper non adeo obuia producere in lucem.

QVAESTIO I.

Quid sit infinitum. Quid infinitas. Et quotuplex.

ARIST. lib. 3. Physic. cap. 6. text. 62. & 63. traiecit quorundam antiquorum definitione de infinito, suam ipse exhibet ita inueniens. *Accidit autem, contra esse infinitum, quam, sicut dicitur. Non enim cuius nihil est extra; sed cuius semper aliquid est extra, hoc infinitum est.* Et postmodum. *Infinitum quidem igitur hoc est, cuius secundum quantitatem accipientibus semper est aliquid accipere extra. Cuius autem nihil est extra, hoc perfectum est.* Itaque, ut clarius profertur interpres communiter iuxta mentem Philosophi, *Infinitum est, cuius partes successiuè accipientes alia, & alia restant semper sine fine accipientia.* Vel, ut alij breuitatis, *Infinitum est, quod successiuè exhauriri, sine perituri non potest.* Manifestum est autem, sermonem hic esse de infinito secundum quantitatem vniuersalissimè sumptam, quæ in toto composita ex partibus, & diuisibili in eas consistit; prout à nobis statutum est supra disp. 10. q. 1. Et quantum, prout ibi q. 2. explicatum est, quantitas vniuersè sumpta alia est physica, quæ ex partibus physicè inter se distinctis componitur; alia est metaphysica, quæ vel ex formalitatibus, per solam rationem inter se distinctis coalescit; vel per quorundam æquivalentiam duntaxat censetur ex partibus composita. Physica autem quantitas alia est continua; alia discreta. Et vtrauis rursus alia est extensa, siue habens partes extra partes secundum series aut loci, aut temporis, aut originis, aut connexionis, aut dignitatis, &c. alia est intensa, siue habens partes intra partes in eodem gradu emittet di-

ctarum serierum. Quantitas demum extensa localiter, siue secundum seriem loci alia est talis quoad longitudinem, ut linea; alia quoad longitudinem, & latitudinem, ut superficies; alia quoad longitudinem, latitudinem, & profunditatem, ut solidum. Quoniam, inquam, tot sunt species quantitatis, quæ latius explicata loco citato recognoscendæ sunt, scire opus est, definitionem præfatam ad infinitum secundum eas omnes, & singulas, proportionem seruata, extendi.

Quod ut plenius intelligatur, suppono primo, illud propriissime omnium, attentâ nominis etymologia, dici infinitum, quod, cum aliquo sit extensum, finem non habet, siue terminum, siue extremum, quo ipsius extensio finiatur, limitetur, & terminetur, ne ulterius progrediatur. Sic quories in qualibet serie earum, quas latè exposuimus in Pharo scient. disp. 15. loci videlicet, temporis, originis, connexionis, & dignitatis, aliarumque eiusmodi habentium extensionem partium nulla omnino pars datur extrema, ultra quam non sit alia; talis series ab eo latere, a quo non habet illam partem extremam, propriissime dicitur infinita: quia ab eo latere non habet finem, siue terminum, siue extremum.

Ceterum, quia sola quantitas extensa, cuius partes sunt ordinatæ secundum prius, & posterius, potest habere partes extremas, quando est finita, sicut & medias: (in partibus quippe quantitatis intensæ, cum sint vicissim, & æquè omnes penetratæ, atque ita destituta omni ordine prioris, & posterioris, nec dantur extremae, nec mediae): ob idque sola quantitas extensa potest infinita esse eo titulo, quod nullam habet partem extremam ab eo latere, versus quod infinita est. Suppono secundo, infinitum secundum quantitatem physicam ad duo vniuersalissima capita posse, imo & debere reuocari: nempe ad infinitum extensionis, & ad infinitum multitudinis. Ita, quod sub primum cadat omnis quantitas extensa, siue omnis series coalescens ex partibus ordinatis secundum prius, & posterius, & nullam habens partem extremam. Sub secundum vero omnis multitudinè partium quantitatis intensa, aliarumque quarumlibet vnitatem; quæ, cum nullam constituat seriem partium ordinatarum interminatam, sine carentem parte extrema; tanta tamen est, ut per incoefficientiam suarum partium accipientem, siue numerationem nullatenus exhauriri valeat. Et que proinde conueniat esse infinitam, non quod prout iacet de facto, careat sine, seu termino, sed quod series successivæ numerationis ex eius partibus factibilis nunquam potest esse tam longa, ut nequeat ulterius amplius, & amplius absque vilo siue, siue termino semper extendi. Quo circa infinitum multitudinis potius infinitum successivè

siue, quam infinitum videbatur dicendum, eum tamen infinitum extensionis propriissime infinitum dicatur, spectata etymologia nominum. Ob idque fortasse Aristoteles bene sua definitione per proprietatem utriusque communem comprehendit utrumque. Siquidem utriusque proprium est, ut ipsius partes successive accipienti alia, & alia, & alia restent semper sine fine accipiendae.

4 Vnde tertio sequitur supponendum, de multitudine etiam partium infiniti extensionis, ut de quodam infinito multitudinis perinde secundum philosophandum cum precisione ab earum ordine prioris, & posterioris, ac de quolibet alio multitudinis infinito. Atque adeo infinitum extensionis, precise quatenus quaedam multitudo est, easdem passiones participare infiniti multitudinis, cum tamen quatenus quaedam interminata extensio est, aliquas fortasse proprietates forciatur infinito multitudinis non communes, ut ex dictendis in sequentibus apparebit. Itaque ambo conueniunt in habendo partes infinitas, id est successive suas acceptione, sine numeratione nunquam finibiles, in ceterisque, quae inde sequuntur. Supra quod addit infinitum extensionis ordinationem suarum partium in serie non habente partem extremam a latere, a quo est infinitum; & cetera, quae sequuntur hinc.

5 Quarto suppono, infinitum secundum quantitatem physicam vniuersae vsurpatum per uulgatam diuisione diuidi in infinitum in actu, seu categorematicum, & infinitum in potentia, seu syncategorematicum. Infinitum in actu, seu categorematicum dicitur id, quod ex partibus infinitis intrinsece constat, siue in statu existenti, siue in statu quidam, sine in alio quopiam statu consideretur, iuxta doctrinam vniuersalem de statibus rerum traditam in Pharo Scient. disp. 10. Per particulam eum in actu non denotatur actualitas existentiae, sed actualitas infinitudinis, intra quemcunque demum statum sit illa constituens infinitum. Et hinc infinito duntaxat conuenit definitio in precedentibus explicata, utpote quod solum est reuera infinitum, absolute, & proprie loquendo. Infinitum vero in potentia, seu syncategorematicum appellatur id, quod ex finitis partibus intrinsece constat, in quocunque statu consideretur, ita tamen, ut per additionem aliarum, & aliarum partium extrinsecus ipsi accretentium in infinitum, siue absque vilo limite, & termino augibile sit. Quare secundum quid duntaxat siue cum addito, aut etiam improprie dicitur infinitum. Sicque definiti potest. *Est quantum finitum augibile in infinitum.*

6 Diuidi praeterea solet eodem modo infinitum categorematicum in infinitum simpliciter, & infinitum secundum quid. Sed non eodem modo intelligunt omnes membra huius diuisionis. Quia multi per infinitum secundum quid solum illud intelligunt, quod cum constat ex partibus infinitis, quantitatem tamen hanc constituit, quae putant esse infinitum partium proportionalium, atque etiam infinitum indivisibile cuiusvis quantitatis continua, quantumvis parua, iuxta sententias componentes illam ex partibus sine fine diuisibilibus vel solis, vel mixtis cum indivisibilibus, aut ex solis indivisibilibus infinitis. Sub infinito autem simpliciter cetera cuncta comprehenduntur quanta infinita. Alij infinitum secundum quid dicunt illud, quod solum ab vno latere est infinitum. Infinitum vero simpliciter, quod tale est ab omnibus, quae habet. Alijque aliter loquuntur,

ego, ut finitum in hac materia, stabilemque, & vniuersalem modum loquendi statnam, imprimis reijcio illud infinitum secundum quid partium proportionalium, atque indivisibilem constituens quantitatem continuam finitam tanquam omnino chymericam, & impossibile iuxta dicta disp. 10. quest. 4. Deinde ceterorum infinitorum illud intra vnumquodque eorum genus dico simpliciter infinitum, quod secundum omnem considerationem spectantem ad tale genus infinitum est. Illud vero secundum quid, quod secundum aliquam tantum. Quo pacto linea ab utroque latere infinita simpliciter talis intra suum genus dicitur; similiterque superficies infinita quoad longitudinem, & latitudinem; & solidum infinitum quoad longitudinem, latitudinem, & profunditatem. Linea vero ab vno duntaxat latere infinita secundum quid dicitur talis in suo genere; similiterque superficies infinita solum quoad longitudinem, aut etiam solum ab vno latere; & solidum infinitum tantum quoad longitudinem, & latitudinem, non vero quoad profunditatem, &c. Pariterque quoduis aliud infinitum extensionis simpliciter dicitur tale in suo genere, quando series in quo consistit ab omni latere, & secundum omnes suos ramos (quando illos habuerit, ut habent series originis, series connexionis, & similes) infinita fuerit. Secundum quid vero, quando ab aliquo, aut ab aliquibus lateribus tantum; aut tantum secundum aliquem, aut aliquos ramos. Infinitum autem multitudinis tunc tales simpliciter in suo genere dicitur, cum omnes entitates in eo genere possibiles, aut etiam excogitabiles comprehenderit; ut infinitum hominum, cum omnes homines infinitum animalium, cum omnia animalia; infinitum bonitatum, cum omnes bonitates; & sic de reliquis. Tunc vero dicitur tale secundum quid in suo genere, quando aliquibus tantum consistit ex vnitatibus pertinentibus ad tale genus. Haecenusque de infinito secundum quantitatem physicam.

Iam vero pro explicando infinito secundum quantitatem metaphysicam imprimis supponendum est ex dictis disp. 10. q. 2. diuis. 3. quantitatem metaphysicam duplicem esse. Alteram formalem consistentem in toto quodam formaliter per rationem nostram composito ex pluribus formalitatibus tanquam ex partibus similiter per rationem nostram actu distinctis. Alteram equiualem, seu virtuale consistentem in conceptu obiectiuo, qui non titulo alicuius compositionis formalis, sed titulo duntaxat cuiusdam equiualentiae compositionis quantum dicitur, quatenus in ordine ad suscipiendas denominationes proprias quantorum perinde se habet, ac si esset quantum, atque adeo compositum formaliter.

Quo posito, assero primo, impossibile esse, ut quantum metaphysicum formale categorematice sit infinitum. Quia impossibile est, ut ab intellectu nostro pro statu praesente actu hanc infinitae distinctiones rationis infinitarum formalitatum eiusdem entis, ex quibus illud formaliter, & metaphysice censeatur compositum, prout opus erat, ut illud quantum formale metaphysicum infinitum categorematice euaderet, ut satis superius ex se notum est. Ab intellectu autem Dei aliorumque intuentium ne vlla quidem, nedum infinitae distinctiones rationis infinitarum formalitatum eiusdem entis effici possunt; ut constat ex generali doctrina tradita a nobis in Pharo Scient. disp. 13. q. 11. & 12. Quoniam ve-

ro, factis ab intellectu nostro quibusvis distinctionibus rationis quarumvis formalitatum eiusdem entis, alia, & alia sine limite fieri possunt, idcirco quantum metaphysicum formale syncategorematicè infinitum possibile est, de factoque datur, scilicet quoduis ens ex finitis formalitatibus constans, ex aliisque, & alijs sine termino in eo à nobis distinguibilibus potens constare. Quo pacto diximus disp. 10. q. 4. quantum mathematicum syncategorematicè esse in infinitum diuisibile, quatenus, peracta omni diuisione possibili eius in partes physice distinctas, in plures, & plures minores absque ullo limite per nostram rationem velut in quosdam formalitates diuisibile est. De quo ibi plura. Cæterum, quia quantum metaphysicum formale præcisè vt tale minus proprium est, vt notauimus disp. 10. q. 2. diuis. 3. citata, & quia categorematicè infinitum in suo quali quali genere esse non potest, vt modò vidimus, eo prætermissò deinceps, de solo quanto metaphysico æquivalente sermo erit, quoties de quanto metaphysico sine infinito, siue infinito absolute, & indistinctè loquuti fuerimus.

9. Affero igitur secundo, possibile esse quantum metaphysicum æquivalens (de quo solo iam sermo est) categorematicè infinitum. Quia possibile est conceptus obiectiuus æquivalens quanto physico categorematicè infinito; quod ipsum est, talem conceptum per æquivalentiam esse quantum categorematicè infinitum. Sic ens (citra dubium possibile) tam bonum, tamque æstimabile, quam bona, quamque æstimabilis est multitudo aliorum entium categorematicè infinita, quantum metaphysicum infinitum categorematicè erit. Tantumdemque dicendum venit de potentia, siue virtute possibili tam valida ad qualibet præstanda; quam valida esset multitudo categorematicè infinita aliarum potentialium. Deque cognitione possibili tam clara, tam certà, tamque extensa obiectiuè, quam clara, quam certà, quamque extensa obiectiuè esset multitudo categorematicè infinita aliarum cognitionum. Parietque de huiusmodi cæteris. Erit autem quantum metaphysicum infinitum simpliciter in suo genere; cum quanto physico simpliciter infinito in suo genere æquivalerit. Secundum quid autem; cum æquivalerit infinito secundum quid, iuxta dicta, & statuta de his n. 6.

10. Tertio affero, quantum purè metaphysicum nullatenus esse posse syncategorematicè infinitum: quia quantitas purè metaphysica cum conceptu obiectiuo, cui conuenit, idem omnino est. Repugnat autem, vt conceptus obiectiuus per id, quod secum est prorsus idem, ita æquualeat alicui quanto physico finito, vt possit maiori, & maiori sine limite æquualere; (prout oportebat, vt talis conceptus syncategorematicè esset infinitus quoad quantitatem metaphysicam) 1. quia id esset, posse conceptum obiectiuum suam essentiam semel, & iterum, atque iterum sine fine mutare. Quid planè impossibile est. Dixi autem purè metaphysicum: quia, accedente quantitate physica, bene poterit quantum mixtum, ex metaphysico, & physico esse syncategorematicè infinitum, vt, si ens per suam entitatem æquualeat quanto physico vt quatuor; per eandemque simul, & accidens sibi physice adiunctum æquualeat quanto physico vt sex; sitque potens aliud, & aliud accidens physicum absque ullo limite accipere, quibus maiori, & maiori absque ullo itidem limite, quanto physico possit æquualere.

Sed dubitandum superest, quid sit infinitum secundum essentiam. Hucusque enim de infinito secundum quantitatem egimus, quæ accidens saltem metaphysicum cuiusvis essentia habentis quantitatem seu physicam, seu metaphysicam esse videtur. Cui dubitationi vt respondeam, prænoto, & statuo primò consentaneè ad dicta iam supra disp. 10. q. 1. diuis. 15. cum infinitum iuxta nominis etymologiam illud dicatur, quod caret sine, siue termino, tot modis quodlibet ens posse dici infinitum, quot modis carens termino dici potuerit. Terminus autem dicitur vniuersè id, vltra quod nihil est entis per ipsam terminati, siue finiti. Diuiditurque in intrinsecum, & extrinsecum. Terminus intrinsecus est, qui intrinsecè pertinet ad ens terminatum per ipsum, vt quid constitutum eius. Qui rursus duplex potest distingui. Proprius, & improprius. Terminus intrinsecus proprius est, quod alicuius extremum est; vt definit Eucl. lib. 1. Elem. def. 13. conuenitque quanto extenso composito ex partibus ordinatis seriatim, quarum vna, aut plures extremae, cæteræ autem mediæ sunt. Terminus autem intrinsecus improprius dici potest quæuis essentia inuisibilis accepta comparatione sui, quatenus perse coarctet se ipsam, ne progrediatur vltra id, quod est. Iam verò terminus extrinsecus est, qui, cum non pertineat intrinsecè ad ens terminatum, sed ad aliud, illud tamen nihilominus extrinsecè terminat, & coarctet, ne se vterius extendat, aut progrediatur. Hoc pacto locus realis in vltimâ superficie corporis continentis consistens terminus extrinsecus rei locatæ venit dicendus, & vniuersè quæuis quantitas alteri immediata, & ipsam tangens terminus extrinsecus eius ab eo latere dici potest. Sic etiam cognitionis obiectum terminus eius dici solet, quatenus cognitio ad suum obiectum tendere, in ipsoque se sistere censetur. E contra verò cognitio, quatenus intentionaliter, siue representatiuè complectens obiectum sui, ipsius terminus dicenda venit. Hinc enim factum est, vt cognitio obiecti essentiam integrè circumplectens definitio eius dicatur, siue finitio; eo quòd ita finit, terminat, atque circumscribit essentiam obiecti, vt nihil ipsius vltra relinquat cognoscendum. Eademque est ratio de definitione vocali, & scripta. Quo iure definitio vniuersè terminus rei definitæ dicitur, teste Arist. lib. 5. Metaph. text. 22. Effectus itidem cause prout influentis in illum dicitur terminus, quatenus eius influxum terminat, ne vterius progrediatur. E contra verò causa dicitur terminus effectus quatenus continens ipsum in sua causatiua virtute. Quo iure P. Vaz. 1. p. disp. 24. cap. 5. infinitatem Dei secundum essentiam in eo constituit, quòd Deus non habet causam sui. Materia item quodammodo terminatur, siue finitur per formam, & forma per materiam, vt ait S. Th. 1. p. q. 7. art. 1. quatenus vterque se contrahunt, atque coercent. Idemque supponit de esse & essentia creatà; inferens inde, infinitatem Dei consistere in eo, quòd esse diuinum non sit esse receptum in aliquo, sed ipse sit suum esse subsistens. Alijsque præterea modis solet interdum vnum ens dici per aliud tantum quam per terminum extrinsecum terminari, siue finiri. Ex quibus omnibus concluditur, quòd modis ens habens terminum aut intrinsecum, aut extrinsecum dicitur per illud terminatum, siue finitum, tot modis ens non habens similem terminum, siue illo carens venire dicendum interminatum, siue infinitum.

12 Sed verò non possum non prænotare, atque statuere secundò, à solâ carentiâ termini intrinseci propriè dicti euadere, loquendo cum proprietate, infinitum ens aliàs potens ex suo conceptu illum habere; quale est omne, & solum quantum physicum, & metaphysicum; vnumquodque suo modo; primum videlicet formaliter, & secundum æquivalenter. Terminò enim intrinsecò improprio nullum ens potest carere, vt non potest carere suâ essentiâ cum qua ille idem est. Et à carentiâ termini extrinseci improprie profectò, & sæpe sapius abusiue dicitur, absolute loquendo, ens illo carens infinitum. Quis enim absolute dicat, fore meum corpus infinitum, si Deus amoueret à me locum extrinsecum, à quo circumdòr? Nemo sane. Sicut nemo nunc dicit integrum hoc vniuersum esse infinitum, quòd nullo extrinsecò loco circumdatum est. Quis dicat absolute, fore infinitum quoduis obiectum, si non amplecteretur à cognitione? Aut è conuersò, quamlibet cognitionem fore infinitam ex hypothesi, quòd careret obiecto? Quis dicat similiter, esse infinitum quoduis ens non terminatum per influxum ad vllum effectum? Ita sanè improprie è conuersò dicitur esse infinitum ens, quòd non continetur in vllâ causâ. Sicut & ens, quòd non recipitur in vllò subiecto. Pariterque venit dicendum de cæteris huiusmodi. Stet itaque, esse finitum, aut infinitum, passionem propriam esse entis quanti physicè, aut metaphysicè quatenus talis; de eoque dumtaxat venire dicendum alterutrum, si cum rigore, & proprietate loquendum sit.

13 Tertiò prænoto, nullum auctorem, quem ego viderim, examinasse generatim, siue vniuersim, & ex professo, in quo consistat infinitudo secundum essentiam prout condistincta ab infinitudine secundum accidens. Solum examinant Theologi speciatim, in quo consistat infinitudo Dei, supponentes esse eam secundum essentiam, & non secundum accidens, siue eam Deo per essentiam, & non per accidens conuenire. Circa quam questionem quot capita, tot ferme sunt sententiæ, vt videbimus disp. 14. Oportebit igitur in præsentia etiam ad eam specialem controuersiam tutius determinandam ex vniuersalioribus principijs eruere, stabilireque in vniuersum prædictarum infinitudinum proprios conceptus, & eorum discrimen, Quòd vt præstem.

14 Quarto prænoto, & statuo ex doctrinâ tâcâ supra disp. 10. q. 2. diuis. 4. & antea latius scriptâ in Pharo Scient. disp. 16. q. 3. partes inter se dissimiles totius essentialis essentiæ specificæ eius essentielles esse: quia, qualibet earum deficiente, talem essentiam deficere, necesse est. Cum tamen partes inter se similes totius integralis non essentielles, sed accidentales sint essentiæ specificæ eius: quia hæc in qualibet totius particulâ (etiam in aliis non diuisibili iuxta dicta disp. 10. q. 4. n. 276.) conseruari potest, cæteris omnibus deficientibus. Cumque cuiusuis entis quantitas physica in eius compositione formali ex partibus, in eiusve diuisibilitate in illas reipsâ ab ipsius partibus indistinctâ consistat, iuxta doctrinam stabilitam in eadem disp. 10. q. 1. consequens est; vt quoties ens est compositum, seu totum, seu quantum essentialis, quantitas, quam vt tale habet, ipsi essentialis veniat dicenda, atque adeò ipsi conueniens secundum essentiam, seu per essentiam. Cum tamen, quoties ens est compositum, seu totum, seu quantum integrale, quantitas, quam habet vt tale, accidentalis ipsi iure di-

cat, atque adeò conueniens ipsi secundum accidens, seu per accidens.

15 Ex quò imprimis patet, quando quantitas physica, & consequenter eius magnitudo, vel paruitas, infinitudo, vel finitudo, æqualitas cum alterâ, aut inæqualitas, &c. dicenda sit conuenire secundum essentiam, seu per essentiam, & quando secundum accidens, seu per accidens enti, cui conuenit considerato secundum propriam, & specificam essentiam, quam habet. Verum enim verò, quia scientiæ tractantes de quantitate physica, seu de quanto physico vt tali à propriâ, & speciali ipsius materiâ præscindunt; (vt cernere est in Geometriâ agente de lineis, superficiebus, & solidis, & in Arithmeticâ agente de numeris cum præcisione ab omni materiâ, in qua ea possunt reperiri); vt summumque considerant illud sub conceptu entis abstractissimo; essentiæque talis conceptus non essentialis, sed accidentalis est omnis partium compositio, ac diuisibilitas, in qua consistit ipsa quantitas physica; siquidem essentia entis vt sic eriam in entibus simplicibus, & quantitate physica expertibus reperitur. Hinc factum est, vt omnis quantitas physica, atque adeò magnitudo eius, vel paruitas, infinitudo, vel finitudo, &c. accidentalis vniuersè dicatur subiecto, cui tribuitur, nimirum entis conceptui abstractissimo. Quòd autem scientiæ de quantitate physica ab specialioribus essentijs, quibus illa reipsâ conuenit, præscindant, dumtaxatque considerent illam prout in ente præcise sumpto, inde nascitur; quia, quòd quantitas physica sit magna, vel parua, finita, vel infinita, æqualis alteri, aut inæqualis, proportionalis, aut non proportionalis, &c. que sunt passionis ipsius quantitatis à talibus scientijs consideratæ, non pender ex specialitate essentialium, quibus illa reipsâ conuenit, sed ex eo, quòd partes eius sint plures, aut pauciores, finitæ, aut infinitæ, æquales alijs, aut inæquales, proportionales, aut non proportionales, &c. que omnia possunt habere consideratæ secundum præcise conceptum entis, vt est notissimum.

16 Aliud est de quantitate metaphysicâ, deque eius magnitudine, aut paruitate, finitudine, aut infinitudine, æqualitate, aut inæqualitate, &c. Cùm enim quantitas metaphysica cum eiusmodi suis passionibus per quamdam solum æquivalentiam sit talis, & huiusmodi æquivalentia aliud non sit reipsâ ab essentijs specialibus, & proprijs rerum, quibus illa conuenit, in ipsisque prouincis specialibus, proprijsque essentijs ipsarum rerum, radicetur, atque fundetur. (Propterea enim alij conceptus ex propriâ essentiâ quantitatem metaphysicam habent, suscipereque ob id dicunt magis, & minus. Alij ex proprijs itidem essentijs carent illâ, ob idque in indiuisibili dicuntur consistere, iuxta doctrinam statutam disp. 10. q. 2. diuis. 3.) Consequens est, vt quantitas metaphysica cum suis passionibus rebus ipsis, essentijsque earum proprijs ita sit essentialis, vt absque illâ tales essentiæ stare non possint. Etenim homo idcirco tantam perfectionem, tantam virtutem, causatiuam, tantamque bonitatem habet, & non maiorem, neque minorem; quia talem specificam habet essentiam hominis; non verò quia habet essentiam conceptus entis præcise sumpti, vt est notissimum. Tum ideo homo, & Angelus in bonitate, in perfectione, in virtute, &c. sunt inter se inæquales; quia sunt homo, & Angelus; non verò, quia sunt entia quædam, vt etiam constat. Prouindeque essentia hominis, & essentia Angeli stare non possunt absque

absque eo, quod homo, & Angelus tantam bonitatem, tantam virtutem, tantamque perfectionem habeant, quantam reuera habent. Quod ipsum est, quantitatem metaphysicam, quam habent in homine; & Angelo ea omnia ipsorum prædicata, quæ ex suo conceptu dicuntur suscipere metaphysicè magis, & minus, cum suis passionibus essentialiter convenire ipsi homini, & Angelo. Eosque proinde secundum essentiam, seu per essentiam, non verò secundum accidens, seu per accidens tam magnos quoad talia prædicata esse, quam sunt reuera, neque maiores, neque minores. Tantumdemque de cæteris entibus, de cæterisque conceptibus obiectivis quantitatem metaphysicam cum suis passionibus habentibus dicendum est.

17 Vbi soleret est aduertendum, cum dicimus, ens quoduis esse metaphysicè quantam, atque adeo magnum, aut paruum, finitum, aut infinitum, &c. secundum essentiam, seu per essentiam, seu essentialiter, non ita id intelligendum esse, ut putetur essentia talis entis esse metaphysicè quanta formaliter, quasi sit ex genere eorum conceptum, qui suscipere dicuntur metaphysicè magis, & minus. Non enim est ita: quia essentia rerum sumpta formaliter ex genere potius sunt aliorum conceptum, qui quantitate metaphysicà delimitati in indivisibili dicuntur consistere. Ob id enim nequit dici Angelus esse maior, quam homo, in essendo id, quod est præcisè; quemadmodum neque in existendo. Nec dici potest Angelus magis esse id, quod est, quam homo; sicut nec magis existere, quam homo, &c. Sed sensus dicti modi loquendi est, convenire cuiusenti quantitatem metaphysicam repectam reuera in prædicatis, quæ ipsius essentia specificè, siue speciali annexa sunt, quemadmodum ipsi conveniunt prædicata ipsa. Atque ita, quo sensu dicitur quoduis ens esse essentialiter, seu per essentiam, seu secundum essentiam suam specialem, siue specificam bonum, perfectum, potens, &c. bonitate scilicet, perfectione, potentiaque propria talis essentia: eo quod hæc prædicata ipsi tali essentia essentialiter, seu necessario annexa sunt, eodem sensu dici esse illud essentialiter, seu per essentiam, seu secundum essentiam suam specificam magnum, aut paruum, finitum, aut infinitum, &c. scilicet quoad propriam talis essentia bonitatem, aut perfectionem, aut potentiam, &c. quibus formaliter competit eiusmodi quantitas.

18 Ex quibus omnibus iam liquido apparet, quo pacto quoduis ens infinitum secundum quantitatem physicam secundum accidens, seu per accidens, seu accidentaliter; quoduis verò ens infinitum secundum quantitatem metaphysicam secundum essentiam, seu per essentiam, seu essentialiter infinitum veniat censendum. Vtrum autem aliquod ens creatum aut sit, aut esse possit reuera infinitum secundum essentiam in sensu explicato, saltem in vno, aut altero generis, metum fortasse expediens sit, non tam secundum essentiam, quam secundum quantitatem metaphysicam infinitum, illud vocare; ex dicendis in decursu huius disputationis constabit. Id certum, Deum in sensu dicto infinitum esse secundum essentiam in omni genere. Idque non solum; quia æquivalenter est tam perfectus, quam cætera omnia entia omnis generis; sed insuper quia totam ipsorum perfectionem continet eminenter in se; quod ipsius solius proprium est. Tum solum Deum in alio

sensu esse infinitum per essentiam, quatenus à se ipso, & non ab alio habet suam infinitudinem; sicut & cætera attributa. De quo agendum disp. 14.

19 Ex quibus etiam omnibus iam demum constat. Quid sit infinitum. Et quòtriplex. Quod erat propositum questionis. In quonamque consistat quoduis infinitum eorum, in quæ infinitum sumptum in genere diuisum est. Id vnum tandem aduerto, finitum infinito opponi. Atque adeo finitum venire dicendum vniuersè, quidquid exhaustiri, seu pertransiri potest successivè; sicut infinitum è contra dicitur vniuersè, quidquid exhaustiri, seu pertransiri non potest successivè.

QVÆSTIO II.

Quasnam passiones seu proprias, seu communes habeat unumquodque infinitum eorum, quæ q. 1. exposita sunt.

20 Succeedit quæstio hæc loco eius, quam in vnaquaque ex disputationibus metaphysicis ex propositionibus evidentibus aut parte notis, aut demonstratis solemus compingere. Visum est tamen, variato stylo, sub præfixo titulo aliter, quam alias, eam proponere. Quia, licet pleræque propositiones, ex quibus coalescet, evidentes haud dubie erunt vel ex terminis, vel ex iungendâ demonstratione; nonnullæ fortasse occurrant, quæ tales non sint aut absolutè, aut apud aliquos Auctores sentientes oppositum. Præscindendum autem est in hac quæstione à possibilitate, & impossibilitate vniuscuiusque infiniti. Nam, siue sit illud possibile, siue impossibile, suas passiones habere potest etiam evidenter scibiles. Imò verò ex eius passionibus semel scitis, & statucis inferenda veniet postea scientificè possibilitas, aut impossibilitas eius. Procedet autem resolutio huius quæstionis, sicut & aliarum similium, per aliquot propositiones methodicè ordinatas; ut sequitur.

Propositio 1.

21 Impossibile est, dari in statu existentiæ infinitum syncategorematicum aut extensionis, aut multitudinis, quin sint possibiles, atque adeo quin dentur in statu possibilitatis, siue quidam partes aliquoræ similis extensionis, aut vnitates similis multitudinis categorematicè infinitæ.

Demonstratur facile, & clarè. Quia infinitum syncategorematicum existentiæ finitum, quoddam est augibile in infinitum per alias, atque alias partes, aut vnitates ei adiungibiles sine fine, quin detur vltima, vltra quam alia adiungi nequeant, iuxta definitionem statutam q. 1. At hoc stare nequit, nisi partes, aut vnitates adiungibiles, atque adeo possibiles in suo possibilitatis statu sint categorematicè infinitæ, ut est manifestum. Nam alias successivè perueniri posset ad vltimam, vltra quam non essent alia adiungibiles contra suppositionem per ipsam definitionem factam. Ergo, &c.

Hinc evidenter, & vniuersaliter inferitur, 22

infinitem syncategorematicum essentialiter connotare, sine supponere prout in alio statu, sub alia ve. consideratione infinitum categorematicum, Quia euidenter est impossibile, vt quidpiam finitum successiue sit augibile in infinitum per aliud, & aliud additamentum absque vilo limite; quale esse debet infinitum syncategorematicum iuxta suam definitionem; nisi multitudo huiusmodi additamentorum in se ipsa considerata sit categorematicè infinita. Alioquin successiue finiri posset. Vnde eueniret, vt illud finitum per talia additamenta augibile, non esset augibile in infinitum contra suppositionem imbitam in ipsius essentia; quia per aliquod tandem additamentum esset augibile, vltra quod iam amplius per aliud augibile non esset.

23 Aduertendum autem hic est pro dicendis, nomine infiniti absolute, & absque additione, aut limitatione prolato semper venire intelligendum infinitum categorematicum, vt pote quod proprie est infinitum. Nunquam vero syncategorematicum, nisi speciatim exprimat, vt pote quod minus proprie infinitum est.

Propositio 2.

24 Idem quantum secundum eandem rationem esse finitum simul, & infinitum, impossibile est.

Est certissimum. Quia impossibile est, vt idem quantum secundum eandem rationem simul sit, & non sit pertransibile successiue; quia simul essent vera duo extrema contradictoria contra euentissimum principium statutum in Pharo Scient. disp. 9. q. 5. proposit. 1. At esse finitum, est esse pertransibile, & esse infinitum non esse pertransibile successiue iuxta definitiones datas q. 1. Ergo, &c.

Propositio 3.

25 Ex duobus quantis finitis vnum quantum infinitum componi, impossibile est. Necessario quippe debet esse finitum totum, compositum ex duabus partibus finitis; subindeque in ipsas diuisibile.

Hæc propositio principium est receptum ab omnibus in hac materia, ex ipsis terminis euidentissimum. Manifestissimum quippe est, quoties aucte partes, ex quibus componitur totum, sumpta seorsim sunt pertransibiles successiue, atque adeo finitæ iuxta definitionem finiti statutam q. 1. non posse non & ipsum totum esse pertransibile successiue; (tamen tempore longiore); atque adeo finitum. Quandoquidem nihil est quod veteri, quominus post integrum transitum successiuum vnius partis, integer transitus successiuus alterius fiat in tempore subsequente.

26 In hoc autem idem principium recidit illud, quod solet circumferri in ista materia. Finitum additum finito non potest facere infinitum. Vnde rursus aliud non minus euidens inferitur. Quantum excedens aliud quantum finitum excessu finito non potest non esse finitum; quia non potest non esse compositum ex duabus partibus finitis, scilicet ex eo excessu, & ex quanto æquali alteri finito, atque adeo etiam finito.

Propositio 4.

27 Ex quavis multitudine finitæ, seu numero partium in se finitarum quantum infinitum componi, impossibile est. Necessario quippe est, vt sit totum finitum, quotiescunque multitudo partium, ex quibus componitur, quantumuis illa sit magna, finita est, omnesque, & singulæ partes ipsæ in se sunt finitæ.

Hæc propositio ex proposit. 3. demonstratur. Quia iuxta illam omnes binarij casus multitudinis finitæ partium in se finitarum finiti sunt, vt pote tota quædam composita ex duabus partibus finitis. Ob eandemque rationem sunt finiti omnes quaternarij. Et rursus omnes octinarij similiter. Et ita ascendendo, donec perueniatur ad vltimam compositionem, qua integra multitudo ex duabus partibus finitis composita est. Ad eam autem tandem perueniendum necessario est, est clarum. Quia multitudo pertransibilis à prima ad vltimam vnitatem, facta per singulas transcurfu, qualis omnis finita est, multo citius pertransibilis erit à primo ad vltimum gradum seriei proportionalis coalescentis ex illis, ascensu facto ab vnitatibus in proportione duplâ; vt est notum.

Propositio 5.

28 Nullum quantum finitum ex multitudine infinita partium aliquotarum in se finitarum potest esse compositum.

Quia quoad omnes suas partes aliquotas successiue pertransibile esset iuxta definitionem finiti statutam q. 1. Et simul non esset; quia multitudo infinita partium impertransibilis est successiue iuxta definitionem infiniti statutam ibidem.

Propositio 6.

29 Quantum compositum ex vna parte infinita necessario est infinitum: tamen residua pars sit finita.

Est clarum. Quia, si pars est impertransibilis successiue, potiore iure totum ipsam includens, & aliam addeens euadet tale.

Hinc sequitur, quantum infinitum per nullum additamentum posse reddi finitum.

Propositio 7.

30 Nullum quantum finitum ex aliqua parte in se infinita potest esse compositum.

Quia esset finitum vt supponitur; & simul infinitum iuxta proposit. 6. Quæ duo coherere non possunt iuxta proposit. 2.

Propositio 8.

31 Quoties quantum infinitum in quantalibet multitudinem finitam, seu numerum partium diuisum est, aliqua saltem talium partium in se necessario debet esse infinita.

Quia

Quia si omnes essent in se finite, quantum ex illis compositum, & in illas diuisum non esset infinitum, vt supponitur; sed finitum iuxta proposit. 4.

Propositio 9.

33 Quoties aliquod quantum cuiusuis generis in se est infinitum; & quoad multitudinem quarumuis suarum partium aliquotarum in se finitarum necessariò infinitum est.

Est clarum. Quia, si quantum aliquod in se infinitum ex partibus aliquotis in se finitis, quoad multitudinemque etiam finitis componeretur; & esset infinitum, quia id supponitur; & non esset infinitum iuxta proposit. 4. Quod est contradictio.

Propositio 10.

34 Quoties aliquod quantum cuiusuis generis quoad multitudinem quarumuis suarum partium aliquotarum in se finitarum infinitum est; & in se quoque siue in suo genere infinitum est.

Quia, si esset finitum, iam aliquod quantum finitum ex multitudine infinita partium aliquotarum in se finitarum esset compositum contra proposit. 5.

Propositio 11.

35 Quantum infinitum omni finito eiusdem generis necessariò est maius, atque adeò neque æquale illi, nec minus illo potest esse.

Est euidens ex terminis. Quia quantum infinitum, præter partem finitam cuius alteri quantum eiusdem generis æqualem, alteram partem infinitam debet necessariò includere in se iuxta proposit. 8. Quæ tota subinde excessus erit, quo quantum infinitum excedit finitum. Dico autem quanta eiusdem generis ea, quæ de suo sunt æqualia, vel in æqualia iuxta doctrinam statutam supra disp. 10. q. 2. diuis. 18.

36 Ex hac propositione inferitur primò, quoties duo quanta sunt æqualia, & alterum est infinitum, non posse non & alterum quoque esse infinitum.

37 Secundò inferitur, totum finitum nullatenus posse esse compositum ex aliqua parte infinita. Cum totum debeat esse maius sua parte iuxta dicta disp. 10. q. 3. proposit. 3. Tum quia & esset finitum, vt supponitur; & infinitum iuxta proposit. 6. contra proposit. 2.

38 Tertio inferitur, quantum infinitum necessariò excedere finitum excessu infinito.

39 Quarto inferitur, quoties quantum infinitum excedit alterum quantum excessu finito, non posse non & hoc alterum esse infinitum.

Propositio 12.

40 Necessarium omnino est, vt duo quælibet infinita multitudinis comparata inter

se aut sint æqualia, aut inæqualia in ratione multitudinis.

Hæc propositio sub vniuersaliore est demonstrata, me quidem iudice, euidenter supra disp. 10. q. 3. proposit. 14. Neque alia modò eget demonstratione. Tametsi refragari illi videantur Scotus, Mayron, Gregorius, Licherus, Bassolis, Richardus, Conimbric. lib. 3. Physic. cap. 8. q. 4. Vazq. 1. p. disp. 26. num. 8. & 20. Pet. Hurt. disp. 13. Physic. sect. 1. & Lynce eos referens, & sequens iib. 3. Physic. tract. 3. num. 22. quatenus asserunt, esse æquale, vel inæquale, maius, vel minus dumtaxat esse proprietates quantitatis finitæ, secus verò infinitæ. In quo, profectò non sunt audiendi. Oppositumque censent plerique alij.

Propositio 13.

41 Duo etiam qualibet infinita extensionis eiusdem generis comparata inter se necessariò debent esse æqualia, vel inæqualia non solum in ratione multitudinum partium quarumuis suarum aliquotarum (prout debent iuxta proposit. 12.) sed etiam in ratione extensionum.

Hæc etiam propositio est demonstrata supra disp. 10. q. 3. proposit. 16. Vnde eius demonstratio petenda est.

Propositio 14.

42 Nullum infinitum sumptum formaliter, prout infinitum est, potest esse maius, vel minus alio; aut aliquod subire accrementum, vel decrementum. Benè tamen materialiter sumptum, prout est quædam multitudo, aut etiam quædam extensio.

Explico, & simul demonstro propositionem. Quia, vt infinitum extensionis formaliter vt infinitum subiret accrementum, series, in qua illud consistit, deberet, quo latere infinita est, & carens parte extremâ, ultra se totam recipere tale accrementum, per illudque ulterius extendi. Hoc autem manifeste repugnat: quia ab eo latere non datur ultra, neque vterius, neque vlla capacitas accrementi: alioquin pars, cui accrementum iungeretur, extrema seriei esset ab eo latere, contra, suppositionem. Quòd autem neque decrementum possit pati ab eo latere talis series remanens infinita, æquè est manifestum: quia pars, à qua disiungeretur id, per cuius ablationem decreueret, remaneret extrema, ipsamque seriem, finiens etiam contra suppositionem. Ob eandem rationem nequit vnum infinitum extensionis formaliter vt tale esse maius alio: quia vnde inciperet excessus seriei constituentis primum, necessariò terminaretur series constituens secundum, proindeque infinita non esset contra suppositionem; vt cernere est in duabus lineis parallelis infinitis versus Orientem. Si enim ab eo latere, prima esset maior, seu magis extensa, quàm secunda, aliqua pars necessariò esset in primâ, à qua inciperet talis excessus; talis autem pars non posset non esse extrema; atque adeò terminans, & finiens versus Orientem totum residuum ipsius lineæ extensum versus Occidentem. Cùmque se-

cunda linea vsque ad eam duntaxat partem esset æqualis primæ versus Orientem; quia supponitur excedi ab illâ quoad totum reliquum; non posset non secunda linea esse finita versus Orientem, utpote versus Orientem æqualis finita. Et tamen supponebatur esse infinita. Quod implicat contradictionem.

43 Iam verò, ut infinitum multitudinis formaliter ut infinitum subiret accrementum, tale accrementum deberet esse numerabile post transactam integrâ numerationem successiuam totius multitudinis infinitæ. Hoc autem contradictionem implicat. Quia eo ipso, quod esset numerabile, tale accrementum post transactam totam successiuam numerationem dictæ multitudinis, tota ipsa numeratio successiuâ pertransibilis esset ipsaq; proinde multitudo non esset infinita; ut supponitur. Siquidem multitudo infinita, per successiuam numerationem neutiquam pertransibilis est iuxta definitionem statutam q. 1. Pariter venit ostendendum, infinitum multitudinis formaliter ut tale pati decrementum non posse permanens infinitum. Quia tale decrementum deberet incipere ab aliquo gradu successiuæ numerationis eius possibile. Quo fieret, ut talis gradus extremus esset talis numerationis, ipsaque subinde numeratio finita esset. Quod prorsus repugnat; cum numeratio successiuâ possibilis multitudinis infinitæ necessariò debeat esse infinita; ut constat ex dictis. Eademque de causâ prorsus repugnat, ut vnum infinitum multitudinis formaliter qua tale sit maius altero. Quia ad hoc opus esset, ut numerationes successiuæ possibiles amborum vsque ad aliquem gradum primæ, à quo inciperet eius excessus, essent æquales. Cùmque residuum ipsius primæ à tali gradu versus principium necessariò esset finitum, utpote clausum duobus terminis, iuxta proposit. 18. & tota secunda numeratio tali residuo æqualis finita esset. Quod est implicatorium. Cum numeratio successiuâ possibilis multitudinis infinitæ neutiquam possit esse finita; ut constat ex dictis. Et hætenus de primâ parte propositionis.

44 Quod autem vnum infinitum materialiter sumptum suscipere accrementum possit, aut decrementum pati, maiusque, aut minus alio esse, quæ erat pars secunda propositionis, imprimis constat ex doctrinâ proposit. 12. & 13. Deinde, quasi ad oculum euidenter ostenditur. Quia, si alicui infinito multitudinis iungantur aliquot unitates, ut est manifestè possibile, & subibit illud talium unitatum accrementum, & euadet maius infinitum illo, quod antea erat, utpote excedens illud quoad tale accrementum. Si verò ab aliquo infinito multitudinis detrahantur aliquot unitates, ut planè etiam fieri potest, & patietur illud decrementum talium unitatum, & euadet infinitum minus illo, quod antea erat, utpote superatum ab ipso quoad tales unitates. Similiter, si lineæ infinitæ versus Orientem, & incipienti hinc iungantur ab hoc extremo versus Occidentem, aliquot vlnæ, & accipiet earum accrementum, & euadet finitum extensionis maius eo, quod antea erat. Quod si lineæ propositæ detrahantur à dicto extremo aliquot vlnæ, & minuetur quoad illas, & euadet infinitum extensionis minus illo, quod erat antea. Vel aliter. Sit quantum quoad latitudinem, & grosficiem pedale, infinitum verò quoad longitudinem, addaturque, & vniatur illi ad latus aliud per omnia æquale certè resultabit quantum infinitum absolutè duplum priorè. Op-

positumque eueniet, si quanti propositæ latitudo, grosficiæque findatur, à totoque illo detrahatur dimidium eius; ut est notissimum. Tantumdemque de cæteris infinitis tum multitudinis, tum extensionis venit dicendum.

Propositio 15.

Necessarium omnino est, ut omnis multitudo infinita vel sit par, vel impar.

Hæc propositio superius disp. 10. q. 3. proposit. 17. sub doctrinâ vniuersaliore est demonstrata. Indeque proinde pendenda est demonstratio eius.

Ex qua necessariò consequitur, ut omnis multitudo infinita aut possit diuidi bifariam, aut prope bifariam.

Propositio 16.

Quoties quantum infinitum diuiditur bifariam, ambæ partes, in quas diuiditur necessariò sunt infinitæ. Et idem est, si diuidatur prope bifariam; quia non potest bifariam diuidi.

Ratio demonstrans primam partem propositionis est. Quia, si ambæ dictæ partes essent finitæ, quantum diuisum contra suppositionem finitum esset iuxta proposit. 3. Si autem altera pars infinita & altera finita esset; cum supponantur æquales, daretur quantum infinitum æquale finito contra proposit. 11. Secunda autem pars propositionis supponit ex proposit. 15. omne infinitum multitudinis (ad quod cætera possunt reduci iuxta dicta q. 1.) aut esse par, sicque bifariam diuisibile; aut esse impar, sicque diuisibile prope bifariam in duas scilicet partes, quarum altera alteram vnitatem tantum excedat. Quas ambas partes debere itidem esse infinitas constat similiter; quia nequeunt ambæ esse finitæ, ne totum diuisum sit finitum; neque potest esse infinita, quæ minor est, & altera finita ex proposit. 11. neque potest vice versâ maior esse infinita, & minor finita ex eadem proposit. 11. utpote quia maior minore non excedit excessu finito, nempe vnitatem.

Ex hac propositione inferitur, omne infinitum infinities diuisibile esse in partes, quarum quælibet in se sit infinita; & consequenter necessariò compositum esse ex infinitâ multitudine partium, quarum quælibet in se sit infinita. Quia omne infinitum in duo dimidia, aut prope dimidia infinita diuidi potest iuxta dicta. Quoduisque eorum ob eandem rationem in alia duo etiam infinita. Et horum rursus quoduis in alia duo. Et ita deinceps sine fine. Ex quo patet, impossibile esse aliquod infinitum, quod sit omnium minimum aut absolutè, aut intra quoduis genus.

Vnde rursus inferitur, quoduis infinitum ex infinities infinitâ multitudine infinitorum compositum necessariò esse; rursusque ex infinities infinities infinitâ multitudine; & ita deinceps, repetendo sine fine aduerbium infinities: quod est mirabile. Quia quoduis infinitum, primò constat ex infinitâ multitudine infinitorum, ut ostensum est: horumque quoduis rursus ob eandem rationem ex infinitâ multitudine infinitorum minorum constare debet; & horum quoduis iterum ex infinitâ minorum; & sic deinceps sine fine. Quod est illud primum ex infinities infinities infinitâ multitudinæ infinitorum constare; & sic deinceps re-

petendo sine sine adverbium *infinites*.

50 Denique ex his inferitur, possibile, siue excogitabile esse infinitum altero infinitis maius. Tale enim erit illud, cuius infinita multitudo infinitorum, siue partium in se infinitarum æqualis fuerit infinitæ multitudini unitatum alterius; vt citra dubium esse potest iuxta dicta *proposit. 12. & 13.*

51 Sed est solerter aduertendum, partes in se infinitas, ex quarum infinitis infinita multitudo quoduis infinitum componitur iuxta dicta, inæquales esse, proportionalesque proportionem descendente à maiore versus minorem inæqualitatem. Hoc enim solum ex præsentem propositione concluditur. Vtrum autem quoduis infinitum, aut aliquod partes etiam aliquotas, siue inter se æquales, partesque inæquales proportionales proportionem ascendente à minore versus maiorem inæqualitatem in se contineat tum in se infinitas, tum infinitas, aut infinitis infinitas quoad multitudinem, infra *propos. 29. & 30.* determinandum est.

Propositio 17.

52 Quæuis multitudo infinita unitatum, infinitis continet in se quemlibet numerum unitatum possibilem; seu, quod in idem recidit, ex infinita multitudine quorumlibet numerorum possibilem composita est.

Quia, si esset composita ex multitudine quorumlibet numerorum finita, cum omnis numerus sit in se finitus, vt supponimus, (multitudo quippe finita dicitur numerus); ex multitudine finita partium in se finitarum esset composita, atque ita iuxta *proposit. 4.* non esset multitudine infinita, sed finita contra suppositionem. Et confirmari potest. Quia in quavis multitudine infinita unitatum aliqua continentur miliaria unitatum. Sed non finita; quia & unitates essent finitæ contra suppositionem. Ergo infinita. Idemque est de quibusuis alijs numeris; vt constat.

53 Ex hac propositione inferitur primò contra falsum 1. p. q. 7. art. 3. & 4. dub. 6. n. 1. Mayronemque, & Bacchonem ab eo relatos, impossibilem prorsus esse multitudinem unitatum, in qua non sint infiniti binarij, infiniti ternarij, tum quaternarij, quinarij, &c. Multitudo tamen numerorum contenta in multitudine unitatum, tametsi infinita, minor multitudo erit semper ipsa multitudo unitatum; eoque minor, quo numeri assumpti fuerint maiores. Multitudo enim binariorum contenta in multitudine unitatum duplo minor est ipsa multitudo unitatum; & multitudine denariorum decuplo minor; & sic de reliquis.

54 Secundò inferitur, in quavis multitudine infinita unitatum non solum contineri multitudinem infinitam quorumuis numerorum æqualium, vt miliariorum, millionum, &c. sed etiam multitudinem infinitam quorumuis numerorum inæqualium in qualibet proportione sese excedentium aut arithmetica, aut geometrica iuxta dicta de his supra *disp. 12. q. 2.*

55 Tertio inferitur, in quavis multitudine infinita unitatum infinitis infinitam multitudinem quorumuis numerorum contineri; rursumque infinitis infinitis infinitam; & ita deinceps repetendo sine sine adverbium *infinites*. Quia in quavis multitudine infinita unitatum infinitis infinita multitudine unitatum, quarum singula in se sunt

infinita, continentur; rursumque infinitis infinitis infinita, repetendo sine sine dictum adverbium, iuxta *proposit. 16.* At in singulis hisce infinitis multitudinibus unitatum infinita multitudo quorumuis numerorum continetur iuxta præsentem *proposit. 17.* Ergo, &c.

56 Quarto inferitur, infinitum millionum, aut quorumuis aliorum numerorum quantumuis magnorum minus posse esse alio infinito unitatum. Est clarum. Quia si sint duo infinita unitatum, quorum primum sit maius secundo iuxta *proposit. 12.* infinitum primum unitatum maius erit infinito millionum, aut quorumuis aliorum numerorum contento in secundo iuxta præsentem *proposit.*

Propositio 18.

57 Impossibile omnino est, vt quantum extensionis vtrinque terminatum, siue habens ab utroque latere extremum sit infinitum.

Hæc propositio de mente omnium videbatur esse, imò ex ipsis terminis satis nota, donec ita ab aliquibus cepit in dubium verti, vt oppositum affirmare non dubitauerit Arriaga *disp. 13. Phys. sect. 1.* Cui etiam consentit Carlet. *disp. 46. Phys. sect. 8. n. 6.* Itaque afferunt, possibilem esse lineam vtrinque terminatam, & nihilominus impertransibilem successivè, atque adeò infinitam; & consequenter, possibile esse triangulum, cuius tria latera sint infinita; aliaque quantæ huiusmodi. Verùm, quàm falsa sit doctrina hæc, & nostra propositio vera, præterquam quòd ex ipsis terminis videtur satis evidens; quia satis evidens ex se videtur, non posse esse impertransibilem successivè extensionem terminatam, qua talem; facile demonstrari potest.

58 Primò in triangulo infinitorum laterum. Sit enim illud ABC. Ducanturque, siue ductæ considerentur, vt reuerà esse possunt, tali triangulo supposito, omnes lineæ transversæ possibiles ab angulo B vsque ad basim AC incipiendo ab eà, quæ vnus dumtaxat palmi est, & descendendo vsque ad basim AC inclusivè per seriem linearum productarum, quarum vnæquæque vnico omnino palmo excedat præcedentem. Tum sic, Omnes prædictæ lineæ sunt finitæ; quia descendendo à primà vnus dumtaxat palmi est, & descendendo à primà vnus dumtaxat palmi est, & cæteræ omnes, quarum vnæquæque vno similiter palmo dumtaxat excedit præcedentem. Siquidem quoduis quantum excedens excessu finito alterum quantum finitum necessariò est finitum iuxta *proposit. 3.* Aliunde verò eadem omnes lineæ sunt infinitæ; quia ascendendo à basi AC ipsa est infinita, vt ponitur; & vnæquæque cæterarum à præcedente vno dumtaxat palmo exceditur. Repugnatque, non esse infinitum quantum, quod ab altero infinito exceditur excessu finito iuxta *proposit. 11.* Eadem igitur lineæ sunt simul finitæ, & infinitæ, quod est impossibile iuxta *proposit. 2.* Nec dici potest, aliquot eiusmodi linearum, quæ ad vnum vergunt, esse infinitas, & aliquot, quæ ad angulum

lum vergunt oppositum finitas esse. Quia, cum multitudo priorum, & multitudo posteriorum per duas lineas extremas sui debeant intra triangulum ipsum esse continuatæ, siue contiguæ, vt est manifestum; fieret, vt ex duabus dictis lineis extremis altera infinita, & altera finita esset: cum tamen illa vnicò dumtaxat palmo hanc excederet. Quod est absurdum contra eandem propositi. 11.

59 Recentiores quidam hoc argumento, conuincti triangulum ex lateribus infinitis constantem impossibilem reputarunt. Concedebant tamen possibilem (ne omnino desererent Arriam) lineam vtrinque terminatam, & nihilominus infinitam, Contra quos in publicis disputationibus oppositum demonstrari, supponens, esse lineam A B, & ita arguens. Vel quælibet

A B
omnino vlnarum, ex quibus constat dicta linea, præter extremam A relinquit post se versus ipsam extremam A quantitatem finitam; vel quælibet relinquit quantitatem infinitam; vel sunt aliquæ relinquentes quantitatem finitam, & aliquæ relinquentes infinitam. Alius quippe casus excogitabilis non est, vt constat. Si dicatur primum. Vna extrema B relinquet quantitatem finitam versus extremam A. Atque ita tota linea erit finita contra suppositionem. Siquidem ex quantitate finita relicta versus A, & ex vna B etiam finita nequit non resultare totum finitum iuxta propositi. 3. Si autem dicatur secundum. Vna immediata extremæ A relinquet quantitatem infinitam: cum tamen solam ipsam vnam A relinquat, quæ finita est. Quod est contradictio contra propositi. 2. Si denique dicatur tertium. Rursum inquiri. Aut aggregatum vlnarum relinquentium versus A quantitatem infinitam, & aggregatum vlnarum relinquentium finitam (ex quibus ambobus reuera composita est ipsa linea, vt constat) in ipsiusmet compositione adquatè se excludunt; ita quòd ab vno latere linea integrè sit vnum istorum aggregatorum, & ab altero alterum, per duafque sui vlnas extremas continentur in medio. Aut non se excludunt adquatè, sed mixtè, & interpolatè componunt lineam ipsam. Hi namque duo casus dumtaxat sunt excogitabiles, quod ad rem attinet; vt est manifestum. Si primum. Ex duabus vlnis contiguis, siue immediatis, quæ sunt extremæ dictorum aggregatorum; altera versus extremam A relinquet quantitatem finitam, & altera infinitam: cum tamen quantitates ab vtraque versus extremam A relicta vnicà tantùm vna se excedant. Quod est absurdum contra propositi. 11. Si secundum. Ergo erit vna relinquens versus A quantitatem finitam, & vna ipsi A propinquior relinquens infinitam. Indeque fiet, vt detur totum finitum, cuius pars infinita sit. Quod est absurdum contra propositi. 11. Manet igitur demonstratum, prorsus esse impossibile, quòd linea vtrinque terminata infinita sit. Pariterque venit demonstrandum, impossibile esse vniuersè, vt aliquod quantum extensum, & vtrinque terminatum sit infinitum.

60 Deinde monstratur propositio in seriebus successiuis, & nunquam finiendis tum partium temporis, tum durationum, aut etiam cogitationum futurarum Beatorum. Quarum serierum nullum segmentum esse possibile, quod duobus terminis claudatur, & nihilominus sit infinitum, manifestum est. Quia, cum nulla sit pars eius-

modi serierum, quæ non sit furura, & consequenter, quæ seorsim considerata non sit tranitura de facto, prout dicebamus disp. 10. q. 3. proposit. 20; ampliusque inferius exponemus, quæcunque dicatur esse extrema cuiusvis excogitabilis segmenti, de facto tranitura erit; atque adeò & totum segmentum successiue erit traniturum de facto. Quo longè abest, vt impertransibile successiue, atque ita infinitum sit. Repugnat igitur segmentum cuiuslibet dictarum serierum, quòd, cum claudatur extremis, infinitum sit. Et quidem, si tale segmentum terminatum, & nihilominus infinitum, seu successiue impertransibile, possibile esset, eo ipso esset æternum, & nunquam finiendum. Nullaque proinde ratio esset ad afferendum (vti citra omne dubium, & consentaneè ad fidei dogmata afferendum est) æternitatem, & series omnes durationum, seu rerum aliarum, æternitate ipsa commensuratas vltra omnem terminum excogitabilem in infinitum absque vilo proflus limite extendi temporali extensione. Quòd si nulla series extensa temporaliter infinita esse potest, si duobus extremis terminata, seu clausa sit. Neque vlla series aut localiter, aut aliter quoquo modo extensa infinita esse poterit, si duobus extremis similiter terminata, seu clausa sit. Tum quia nulla idonea potest reddi disparitas. Tum quia cuius omnino seriei clausæ terminis extensæ quomodolibet æqualis series quoad graduum multitudinem clausa etiam terminis, & temporaliter extensa citra omne dubium dari potest. Repugnat autem manifestè, ex duabus seriebus æqualibus quoad graduum multitudinem terminis clausis alteram infinitam, & alteram finitam esse iuxta dicta propositi. 11.

Obijcit tamen contra propositionem nostram pro sententiâ Arriæ primò. Inter hominem, & lapidem dantur infinitæ species possibiles rerum inæquales quoad perfectionem, atque adeò subordinatæ secundùm prius, & posterius in serie dignitatis, quæ subinde series non potest non esse infinita quoad suam extensionem, & tamen vtrinque est terminata, speciebus scilicet hominis, & lapidis. Igitur quantitas extensa terminis clausa, & nihilominus infinita possibilis est. Nego antecedens. Quia nulla series clausa extremis potest esse infinita iuxta dicta. Atque ita, licet demus inter hominem, & lapidem esse possibiles infinitas species rerum, quarum aliæ sine æquales, & aliæ inæquales quoad perfectionem, de quo infra; infinitudo tamen ista penes æquales nullam constituentem seriem erit potissimum; nam inæquales seriem prioris, & posterioris quoad perfectionem dictis duobus terminis clausam constituentem semper erunt finita. De quo plura dicemus infra q. 9.

61 Secundò obijcit. Si sit linea versus Orientem interminata, & infinita, incipiens tamen hinc atque adeò terminata versus Occidentem, potest à Deo bifariam diuidi per aliquod punctum sui, à quo versus Occidentem dimidium talis linea sit, & alterum dimidium versus Orientem. Ad dimidium ex tali diuisione relictam versus Occidentem duobus extremis erit clausum, vt constat; & nihilominus infinitum; tum quia dimidium infiniti; quod finitum esse non potest: tum quia æquale alteri dimidio vergenti in Orientem, quod infinitum est citra dubium. Ergo &c. Respondet deo, nullum in proposita lineâ fore punctum, per quod possit ea modo dicto bifariam diuidi: quia quæuis omnino pars talis lineæ à quouis omnino pun-

puncto eius vergens versus Occidentem semper est finita iuxta dicenda proposit. 19. Quomodo autem prædicta linea aliter possit à Deo bifariam diuidi, & quando, ex dicendis proposit. 28. intellet.

63 Tertiò obijcitur. Progressio partium proportionalium proportionem maiorem inæqualitatis continui iuxta sententiam communem componentem illud ex partibus sine fine diuisibilibus infinita est; & tamen clausa duobus terminis. Ergo & progressio quævis etiam partium aliquotarum poterit infinita esse; etsi duobus terminis clausa sit. Respondeo primò, progressionem partium proportionalium iuxta eam sententiam non esse clausam duobus terminis intinsecis; quia, quo latere infinita est, nullam partem proportionalem extremam, siue ultimam habet. Vnde non mirum, quòd ab eo latere ponatur infinita in suo genere, utpote ex infinitis partibus proportionalibus citra ullam, quæ sit ultima, constans. Tamen ab eodem latere terminum extrinsecum habeat, ultra quem extendi non possit. At progressio quævis partium aliquotarum terminis clausa necessariò debet habere ab utroque latere aliquam extremam partem aliquotam æqualem cæteris, quæ sit ipsius intrinsecus terminus, & ita ab aduersarijs supponitur. Hoc autem stare non potest cum eo, quòd partes aliquotæ intra duas extremas positæ sint infinitæ; & consequenter neque cum eo, quòd sit infinita ipsa progressio; ut constat ex superioribus dictis. Respondeo secundò, etiam progressionem partium proportionalium categorematicè infinitam, & termino extrinsecò clausam apud me impossibile esse, ut constat ex doctrinà, quam dedi supra disp. 10. q. 4. Quocirca liberior adhuc ab obiectione facta maneo.

64 Quartò obijcitur. Qualitas infinite intensa diuidi à Deo bifariam potest in duo dimidia infinita, quæ tamen terminata manebunt gradu supremo, & infimo. Ergo, &c. Respondeo, si gradus intensiōis qualitatis sint subordinati quoad perfectionem, ut aliqui opinantur, non posse esse qualitatem infinite intensam, & habere gradum supremum; sed, incipiendo ab infimo, inde debere progressionem proportionem minoris inæqualitatis ascendere absque ullo prorsus termino. Quo fiet, ut serie dignitatis resulter ab vno latere interminata, & infinita, & ab altero terminata, & finita; atque adeò non diuisibilis bifariam per aliquem mediorum graduum, ut dictum est de lineâ infinitâ versus Orientem, & finitâ versus Occidentem n. 62. Tamen aliter, sicut & cæteræ eiusmodi series, bifariam possit diuidi iuxta dicenda proposit. 28. De quibus insuper plura dicenda sunt infra q. 9. Quòd si verò gradus intensiōis qualitatis non sunt subordinati quoad perfectionem, ut alij opinantur, in qualitate infinite intensa infinitum quoddam multitudinis constituent absque ullo ordine seriali partium, siue unitatum, atque adeò absque extremis; taliaque erunt etiam duo infinita, quæ resultabunt ex illo bifariam diuiso. Per quæ tum argumentum oppositum dilutum manet; tum cætera, quæ opponi possunt, ab vno quoque facile diluentur. Per ea namque planè constat, nullum quantum extensiōis esse possibile prout à quanto merè multitudinis conditum, quod sit & terminis clausum, & infinitum.

65 Vnde vniuersaliter inferitur, ultra totum quantum extensiōis, quo latere infinitum est, nullam omnino capacitatem superare vterioris

extensiōis, additamenti ve eius. Quoniam ibi necessariò terminaretur extensio quanti, vnde tale additamentum posset incipere. Atque ita ea iuxta præsentem propositionem à tali latere finita esset; cum tamen supponatur esse infinita. Quæ duo coherere non possunt iuxta proposit. 2. Itaque si detur linea infinita versus Orientem, totum omnino spatium locale lineale, cui correspondet, debet necessariò repleri; quin supersit versus Orientem quidpiam illius. Pariterque est philosophandum de cæteris quantis extensiōis infinitis consentaneè ad vniuersalesque naturam.

Propositio 19.

Quoties quantum quoduis extensiōis 66 ab vno latere terminatum, siue finitum, & ab altero interminatum, siue infinitum est, nullus est gradus in tota serie, in qua consistit, à quo versus latus finitum sit portio talis quanti infinita. Sed necessariò portio contenta inter primum, siue extremum gradum eius lateris, & quemlibet omnino aliorum totius seriei necessariò est finita.

Quia necessariò talis portio duobus extremis est clausa, primo videlicet, & altero. Repugnatque, extensiōem quamlibet clausam duobus extremis esse infinitam iuxta proposit. 18.

Itaque si detur linea infinita versus Orientem, incipiens tamen hinc, atque adeò versus Occidentem terminata hoc puncto, nulla eius portio erit inclusa inter hoc punctum, & quoduis aliud totius lineæ, quæ non sit necessariò finita. Quemadmodum etiam portio temporis inclusa, inter instans præsens, & quoduis omnino aliud aut ex præteritis, aut ex futuris instantibus necessariò est finita. Similiter in serie infinita numerorum proportionalium incipiente à binario, & in quavis omnino proportione siue arithmetica, siue geometrica sine fine ascendente nullus est numerus, à quo versus binarium non sit finita portio talis seriei; atque adeò etiam numerorum finita multitudo. Portio siquidem seriei finita ex infinita multitudine graduum (ex quibus tanquam ex partibus aliquotis in se finitis quoad talem extensiōem componitur) constare non potest iuxta proposit. 5. Tantumdemque est de quibusvis alijs seriebus aut originis, aut connexionis, aut dignitatis, &c. ab vno latere terminatis, & ab alio infinis.

68 Ex hac propositione inferitur primò, in omni serie ab vno latere finitâ, & ab altero infinitâ nullum omnino gradum esse, à quo versus latus infinitum non supersit semper portio infinita talis seriei. Quia, cum ab omni gradu versus latus finitum necessariò relinquatur portio finita iuxta præsentem proposit. si ab aliquo gradu versus alterum latus superesset portio finita; ex duabus portionibus, siue partibus finitis esset tota serie composita. Atque adeò contra suppositionem vadeequæ finita esset iuxta proposit. 3.

69 Secundò inferitur, nullam seriem ab vno latere finitam, & ab altero infinitam posse per aliquem sui gradum bifariam, siue in duas partes æquales diuidi. Quia portio à tali quouis gradu versus latus finitum relicta finita esset, residua autem versus alterum latus extensa esset infinita iuxta conseq. præced. Finitum autem infinito æquale esse nequit, iuxta proposit. 11.

D D D

Ter-

70 Tertiò inferitur, si sint duæ series eiusdem generis ab vno latere infinitæ, & ab altero finitæ inæquales inter se iuxta dicta propos. 13, excessum, quo vna excedit alteram necessariò debere esse finitum. Quia, cum non possint se excedere à latere infinito iuxta propos. 14. superest vt se excedant à latere finito: & omnis excessus excogitabilis vnus supra alteram à latere finito necessariò debet esse clausus terminis, atque adeò finitas iuxta præsentem propos. vt constat.

71 Vnde sequitur quartò, si series ab vtroque latere infinita per quemlibet omnino gradum sui diuidatur in duas, impriuus has necessariò debere esse infinitas ab vno latere, & finitas ab altero, vt patet ex se, & ex dictis. Deinde necessariò debere esse eas aut æquales, aut inæquales iuxta propos. 13. Erunt autem æquales si gradus, per quem est facta diuisio, sit centrum, aut quasi centrum, integræ seriei iuxta dicenda propos. 27. Inæquales autem erunt, si gradus sit quilibet alius. Quicumque autem ille sit, necessariò præterea sequitur, excessum maioris supra minorem non posse non esse finitum iuxta præcedens cõseruatum.

Propositio 20.

72 Multitudo omnium numerorum possibilium inter se diuersorum necessariò infinita est. Ea autem tota necessariò est contenta in quauis omnino multitudine infinita vnitatum.

Prior pars propositionis ostenditur. Quia nullus est numerus possibilis diuersus à ceteris, qui non contineatur in progressionem arithmeticam (quam dicunt naturalem) incipiente ab vnitate, & semper per additionem solius vnitatis ascendente. Vt 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. &c. Nullus quippe est excogitabilis numerus, ad quem tandem perueniri non possit per talem progressionem, vt est notissimum; & qui propterea non sit pars, gradus ve illius contentus in ipsa. At huiusmodi progressio, siue series in sua possibilitate, seu quiditate infinita est; eo quòd nullus est numerus excogitabilis in illa, vltra quem non sit alius maior excedens ipsum in vnitate. Igitur multitudo omnium numerorum inter se diuersorum, qui in idem recidunt iuxta dicta cum omnibus gradibus huius seriei, necessariò infinita est. Siquidem series infinita non potest non ex infinitis gradibus (qui loco ipsi sunt partium aliquotarum in se finitarum) constare iuxta propos. 9.

73 Iam posterior propositionis pars ex dictis propos. 17. constat. Siquidem multitudo omnium numerorum possibilium inter se diuersorum multitudo infinita est quorundam numerorum inæqualium, & in proportione arithmetica naturali sese excedentium. Ibi autem statutum est, quorumus numerorum inæqualium in qualibet proportione se excedentium multitudinem infinitam in quauis multitudine infinita vnitatum contentam esse. Sed demonstremus insuper illam speciatim. Quoniam in quauis multitudine infinita vnitatum vel continetur integra series prædicta numerorum incipiendo ab vnitate, siue à binario, & ascendendo per additionem vnitatis absque villo fine. Vel continetur aliqua dumtaxat portio talis seriei, qua incipiendo ab vnitate, siue à binario in aliquo alio numero, siue gradu eiusdem seriei terminetur. Si primum. Habetur in-

rentum. Secundum autem est impossibile. Quia talis seriei portio necessariò debet esse finita, atque adeò ex multitudine numerorum finita constans iuxta propos. 18. Si autem sola illa contineretur in multitudine infinita vnitatum, fieret contra propos. 2. vt multitudo infinita vnitatum esset finita: quia ex multitudine partium in se finitarum composita iuxta propos. 4.

Confirmatur, & declaratur primò. Quia 74 evidens est, ex quauis multitudine infinita vnitatum posse à Deo extrahi, vel intra eam mentem componi, siue discerni, siue cognosci aliquam multitudinem numerorum, quorum primus sit binarius, secundus ternarius, & ita deinceps continuè ascendendo per vnitatem. Vel ergo hæc multitudo numerorum ita seriatim se excedentium est infinita, & iterum habetur intentum. Vel est finita, & aliquo numero terminata, & reddit iterum absurdum nuperrimè illatum. Ergo,

Confirmatur secundò. Quia vel multitudo 75 infinita vnitatum per successiuam acceptionem, numerorum in proportione dicta, & incipiendo ab vnitate, siue à binario est successiuè pertransibilis vel non. Si est. Planè sequitur, non esse eam infinitam, sed finitam contra suppositionem; quia multitudo successiuè pertransibilis per acceptionem quarumuis ipsius partium in se finitarum non potest non esse finita; cum multitudo sic pertransibilis talium partium eo ipso finita sit. Si non. Ergo series eiusmodi numerorum incipiens ab vnitate, siue binario contenta in dicta multitudine infinita est: quod intendimus: atque adeò omnes numeros possibile inter se diuersos complectens; vt pote quorum nullus est non contentus in ipsa iuxta dicta. Recognoscantur insuper quæ ad rem supra sunt facta disp. 10. quæst. 3. propos. 21.

76 Ex hac propositione inferitur, in quauis multitudine infinita vnitatum non semel solum, sed infinities contineri infinitam seriem supradictam omnium numerorum possibilium inter se diuersorum: imò infinities infinities, infinities, & sic deinceps sine fine repetendo istud aduerbium. Quia quauis multitudo infinita vnitatum tot infinities multitudinibus minoribus composita est iuxta dicta propos. 16. In quarum qualibet iuxta præsentem propositionem necessariò debet esse contenta series infinita omnium numerorum possibilium; vt constat.

Propositio 21.

77 Vnum infinitum ita esse maius alio potest iuxta dicta propos. 12. 13. & 14. vt vel excessu finito, vel infinito illud excedat.

Si enim alteri duorum infinitorum æqualium addatur aliqua pars finita, iam illud excedet alterum excessu finito; infinito autem, si addatur illi pars infinita, vt si diuiso vno eorum bifariam aut prope bifariam iuxta propos. 15. & 16. dimidium, aut prope dimidium diuisi alteri addatur,

Propositio 22.

78 Omnis series numerorum proportionatè se excedentium quocunque genere proportionis in sua possibilitate, seu quiditate necessariò est infinita à latere, versus quod ascen-

ascenditur; finita autem ab altero, versus quod descenditur.

Quia, ut constat ex dictis proposit. 20. nullus est excogitabilis numerus, quo maior alius non sit possibilis eo excessu, secundum quem procedit series, siue progressio. Quod ipsum est, talem seriem in sua possibilitate, seu quidditate infinitam esse à latere, versus quod ascenditur. A latere autem altero, versus quod descenditur, debere dari numerum, qui minimus sit talis proportionis, infra quem amplius iuxta illam descendere non possit, & consequenter sit extremus talis seriei, est manifestum. Quia numerorum possibilium, est nullus decur maximus, quia nullus est, quo maior alius non sit possibilis, ut dictum est; esse tamen aliquem, qui sit minimus absolute, nempe binarium, (infra quem iam nullus alius numerus est possibilis, sed sola unitas); comperitum est ex se, & ex dictis disp. 10. q. 3. proposit. 21. Unde comperitum est itidem, respectu ad descendendum numerorum secundum vnamquamque proportionem eorum possibilem minimum omnium numerum dari debere.

Est quippe sermo in propositione de numeris integris, ut vocant. Numerorum enim fractionum non datur minimus: quia, quæ ratione sunt diuisibiles, in infinitum sunt diuisibiles; necesseque est, ut quantitas in infinitum diuisibilis minima quantitas non detur, ut etiam est notum. Siquidem quantitas in infinitum diuisibilis nulla pars est, quæ minor alia non sit possibilis; quia nulla pars est, quæ non contineat in se alias minores, in quas diuisibilis est. Porro numeri fractioni siue minutæ (veris namque nomine nuncupantur) non physice, sed mathematicè sunt diuisibiles in infinitum; hoc est, per nostram rationem dumtaxat, prout loco nuper citato expositum, & statutum est.

Supponit autem propositio, excessum, siue additamentum, quo numeri proportionales quamlibet seriem componentes secundum quodlibet proportionis genus se excedunt, necessariò debere semper esse finitum: quia per excessum, siue additamentum infinitum iam quibus numerus à ratione numeri extraheretur, ad multitudinemque infinitam transiret. Quo numerorum proportionalium progressio aut rumpeteret, aut cessaret, ut est notissimum. Siquidem inter excessum finitum, & infinitum nullatenus potest esse proportio: reperta inter excessus finitos, ut est manifestum. Unde rursus planè consequitur, in quavis serie numerorum proportionalium, quantumuis sit infinita à latere, versus quod ascendit, nullatenus posse dari numerum vllum in se infinitum; (transiret namque contra dicta proportionaliter à numeris finitis ad infinitum); sed omnes in se necessariò finiti esse debent; maiores tamen semper, & maiores in infinitum à dicto latere ascendente; ita, quòd series, ex multitudine infinita numerorum in se finitorum, & inæqualium composita sit: quin sit dabilis vllus numerus omnium possibilium supremus, siue vltimus, siue maximus.

Contra quod tamen sic potest obijci. Deus potest facere omnia, quæ potest facere. Ergo potest facere omnia, quæ potest facere citra infinitam multitudinem. Ergo potest facere multitudinem continentem omnia citra infinitudinem possibile. Quæ multitudine necessariò erit numerus vltimus, siue supremus possibilium. Respondeo, Deum quidem pos-

se facere omnia, quæ potest facere qua ratione ea potest facere, siue qua ratione ea sunt possible. Atque ita, Deum posse facere distributiue omnia, quæ distributiue sunt possible citra infinitudinem. Secus collectiue, quæ collectiue. Quia, nulla est possibilis collectio finita continens omnia possible distributiue citra infinitudinem. Est dicere, nulla est multitudo finita, seu numerus possibilis, quem Deus citra infinitudinem non possit facere seorsim, relictis semper alijs in se finitis, quoad multitudinem tamen infinitis non factis. Collectio verò omnium numerorum in se finitorum à Deo citra infinitudinem non potest fieri; quia infinita est. Ex quo patet primo, omnia, quæ distributiue sunt possible citra infinitudinem, collectiue citra infinitudinem possible non esse. Secundo, nullam esse possibilem collectionem finitam continentem omnia distributiue possible citra infinitudinem. Tertio, qui dicit omnia collectiue possible citra infinitudinem, terminos iungere repugnantes. Quia sub terminum omnia collectiue sumptum vel cadit collectio infinita, & ita repugnat eius significatum citra infinitudinem esse; vel cadit collectio finita, & ita repugnat eius significatum continere omnia possible citra infinitudinem: quia, præter quamlibet collectionem finitam, dantur alia, & alia maiores possible citra infinitudinem. Ut constat ex dictis. Unde tandem concluditur neutriquam per sophisma factum probari, esse possibilem numerum supremum, siue vltimum, siue maximum omnium.

Propositio 23.

Omnis series quantorum extensionis in se finitorum, & proportionaliter se excedentium quocunque genere proportionis in sua possibilitate, seu quidditate necessariò est infinita à latere, versus quod ascenditur. A latere verò versus quod descenditur, meà quidem sententià non potest non esse finita, loquendo physice.

Prior pars propositionis ostenditur. Quia in quavis eiusmodi serierum nullum est quantum extensionis in se finitum, quo maior aliud eiusdem generis dari non possit ipsum excedens eo proportionali excessu, secundum quem series procedit. Hoc autem ipsum est, talem seriem in sua possibilitate, seu quidditate esse infinitam à latere, versus quod ascenditur. Pro exemplo sit series lineæ arithmetice ascendens in proportione subdupla, quarum prima linea sit vnus palmi, secunda duorum, tertia quatuor, quinta octo, sexta decem & sex palmorum, & ita deinceps ascendendo absque vlllo termino, seu fine.

Posterior pars propositionis sub opinione posita est. Nam qui censent, quantum continuum esse diuisibile physice in infinitum; consequenter censent, progressionem quarumlibet partium proportionalium eius reipsa, & physice posse sine fine descendere. Atque ita à lineâ propositâ palmari in proportione dupla posse in infinitum descendendi, per lineas scilicet dimidij palmi, quartæ partis palmi, octauæ partis palmi, decimæ sextæ partis palmi, & sic deinceps sine fine. Tametsi addant, à latere, versus quod descenditur, non posse non eiusmodi seriem termino extrinseco terminari. Quo sit, ut ab eo latere secundum quid

tantum sit infinita: cum tamen sit finita simpliciter. Ego verò, qui censeo, quantum continuum ex puris indivisibilibus debere necessariò esse compositum, in eaque subinde tandem resolubile physice; consequenter assero, nullam seriem partium proportionalium eius à latere, versùs quod descenditur, posse vilo modo esse infinitam, loquendo physice, Dico loquendo physice. Quia, mathematicè loquendo, vt pono quantum continuum in infinitum diuisibile, scilicet per nostram rationem, ita etiam pono progressionem partium proportionalium eius à latere, versùs quod descenditur, in infinitum extendibiles, scilicet per nostram rationem. Quæ vtraque infinitudo nullatenus categorematica, sed merè syncategorematica est; prout latè ostensum, & explicatum est supra disp. 19. q. 4. Vnde probatio huius posterioris partis propositionis nostræ petenda est.

84. In priori autem parte supponitur vt certum, excessum, quo quanta extensionis proportionalia in se finita se excedunt, dum seriem infinitam à latere ascendente componunt; necessariò debere semper esse finitum. Quia ab excessibus finitis ad infinitum proportionaliter ascendi nequit, cum nequeat inter finitum, & infinitum eadem reperiri proportio, quæ reperitur inter finita extrema; vt est notissimum, & iam notatum circa quanta multitudinis propos. 22. Vnde sequitur necessariò inferendum, (prout ibi in simili), in serie prædictà quantorum proportionaliter se excedentium excessu finito, quantumuis ea sit infinita à latere ascendente, nullum omnino dari posse quantum in se infinitum; sed omnia in se necessariò debere esse finita; maiora tamen semper, & maiora in infinitum à dicto latere; ita, quòd series ex infinita multitudine quantorum in se finitorum, & inæqualium composita sit.

85. Itaque per dicta in hac, & in præcedenti propositione vniuersaliter manet statutum, nullam esse seriem quantorum in se finitorum, & proportionaliter se excedentium cuiuslibet omnino generis, quæ in sua possibilitate, seu quiditate non sit infinita à latere, versùs quod ascenditur & finita à latere, versùs quod descenditur, reipsà, & physice loquendo, scilicet independentè à conceptione nostrà.

86. Vnde postremò inferendum venit, nullam esse multitudinem infinitam partium reuerà, & physice proportionalium, quæ non contineat multitudinem infinitam partium aliquotarum, & consequenter, quæ non constituat quantum simpliciter infinitum in genere suo, iuxta propos. 10. Quia, cum in serie qualibet infinita partium proportionalium, seu (quod in idem recidit) quantorum proportionalium in se finitorum nulla pars, nullum ve quantum sit, quod non habeat supra se à latere, versùs quod ascendit eiusmodi series, infinitas partes, seu infinita quanta maiora, atque adeò & infinita æqualia in ipsis maioribus inclusa, iuxta dicta; consequitur planè, in quavis serie infinita partium, quantorum ve proportionalium tot multitudines infinitas partium aliquotarum, siue quantorum singulis ipsis proportionalibus æqualium contentas excogitari posse, quot ipsæ partes, ipsa ve quanta proportionalia sunt. Quod est valde notandum. Ex quo etiam apparet, si multitudo infinita partium aliquotarum maior non sit multitudine partium proportionalium, quarum minima est æqualis singulis ipsis aliquotis, quantum coalescens ex talibus partibus proportionalibus necessariò esse infinite maius

quanto composito ex talibus partibus aliquotis propter infinitam multitudinem excessum, quibus illæ has excedunt.

Propositio 24.

Spatium locale, quod imaginarium, appellatur, qua ratione reipsà est, infinitum categorematicè quoad trinam dimensionem est, scilicet quoad longitudinem, quoad latitudinem, & quoad profunditatem.

Quoniam huiusmodi spatium reipsà in possibilitate, siue in quiditate cuiusdam præsentie consistit extensæ suapte essentià quoad longitudinem, quoad latitudinem, & quoad profunditatem; subindeque compositæ ex partibus suapte essentià constituentibus hanc trinam extensionem, vt pote quarum vnaxque extra omnes cæteras est, certumque, & fixum gradum constituit eiusmodi extensionem; ex quo, præterquam à partibus sibi immediatis, cum quibus est contigua, à cæteris omnibus partibus distat multum, aut parum penes multitudinem, aut paucitatem aliarum partium, quæ suapte etiam essentià sunt interpositæ. Quæ omnia ex dictis disp. 5. q. 2. conspicua sunt.

Quod autem eiusmodi præsentia in suo statu possibilitatis, siue quiditatio ex partibus aliquotis longitudinis, latitudinis, & profunditatis categorematicè infinitis composita sit; categorematicèque subinde quoad dictam trinam dimensionem sit infinita iuxta propos. 10. inde planè constat, quia, quibusvis eiusmodi partium aliquotarum acceptis, aliæ, & aliæ intra ipsum statum possibilitatis, siue quiditatum restant sine fine accipiendæ; quæ ipsissima est definitio infiniti categorematicè.

Et confirmatur manifestè; quia impossibile est dari in statu existentiā infinitum syncategorematicum aut extensionis, aut multitudinis; quin sint possibiles, atque adeò, quin dentur in statu possibilitatis, siue quiditatio partes aliquotæ similis extensionis, aut unitates similis multitudinis categorematicè infinitæ, vt propos. 1. monstratum est. Sed est certissimum, præsentiam defacto existentem totius Vniuersi infinitam syncategorematicè esse, quatenus ita finita est, vt circumquaque, siue quoad trinam extensionem prædictam maior, & maior in infinitum possit à Deo effici, additis alijs, atque alijs partibus similis extensionis, siue præsentie extensæ similiter. Igitur partes possibiles talis præsentie infinitæ categorematicè sunt; præsentiaque subinde possibilis ex illis composita circumquaque infinita est categorematicè in suo possibilitatis statu. Et consequenter spatium locale in prædictà præsentia possibiliter, siue quiditatio sumptà consistens quoad dimensionem, siue quoad extensionem trinam prædictam infinitum categorematicè est; prout nostra propositio fert.

Propositio 25.

Spatium temporale, siue tempus, quod imaginarium dicitur, qua ratione est, vtrunque infinitum categorematicè est, scilicet à parte ante, & à parte post.

Quia huiusmodi tempus in serie durationum suapte essentià successiue fluentium possibiliter, siue

sive quiditativè sumptà consistit reuerà, prout supra disp. 8. q. 2. explanatum est. Hanc autem esse vtrinq; infinitam, inde monstratur; quia ante quamlibet partem talis seriei alia, & alia sine principio, siue absque vllâ primâ fuerunt possibili; & post quamlibet alia similiter, & alia infinitum, siue absque vllâ vltimâ possibiles restant. Quod ipsum est, talem seriem intra statum suum possibilitatis, siue quiditativum categorematicè esse vtrinq; infinitam.

91 **Et confirmatur planè.** Quia series durationum non solum possibilem, sed etiam futuram à parte post categorematicè est infinita in ijs creaturis, quæ in æternum sunt duraturæ iuxta dogmata fidei. Ergo non potest non esse categorematicè infinitum à parte post tempus, cui talium durationum series correspondet. A parte verò ante est series durationum existentium finita sit; quia aliquando capit; syncategorematicè tamen est infinita, vt est certissimum, quatenus potuit cepisse antea, & antea, retrocedendo in infinitum. Quod stare nequit sine eo, quod series durationum possibilem à parte ante sit infinita categorematicè intra suam possibilitatis statum iuxta proposit. 1. Quod ipsum est, tempus, quod dicimus imaginarium, à parte ante esse etiam categorematicè infinitum.

Propositio 26.

92 **Infinitudo spatij localis, & spatij temporalis fixa & inuariabilis est, ita, vt nec augeri possit, nec minui.**

Est certum. Quia, vt constat ex propositione 24. & 25, infinitudo spatij localis aliud non est à quiditate presentie circumquaque quoad trinam dimensionem infinitè extensa; & infinitudo spatij temporalis ipsissima est itidem quiditas durationis vtrinq; infinita, scilicet à parte ante, & à parte post. Huiusmodi autem quiditates, siue essentia nullam variationem aut augmenti, aut decrementi subire possunt, sicut possunt alia; eo quod ambæ quoad extensionem, quidquid est excogitabile, replent, vnaquæque suo modo; vt sicque subinde incapaces sunt accrementi. Nec possunt non replere; quo locus decremento non datur. Quoad intensiorem verò ambæ indiuisibiles, & indefectibiles sunt. Quo ne vt sic quidem sunt capaces augmenti, aut decrementi. Spatium siquidem locale, & temporale non in essentia omnis presentie, & omnis durationis consistunt; sed tantum in essentia alicuius quoad intensiorem indiuisibilibus, vt supra disp. 5. quæst. 2. & disp. 8. q. 2. statutum est.

Propositio 27.

93 **In spatio locali punctum quoddam determinatum datur, quod est centrum eius; vtpote à quo solo omnes lineæ rectæ circumquaque infinitè extensæ æquales sunt. Et in spatio temporali instans quoddam determinatum datur, quod quasi centrum eius est; vtpote à quo solo tempus præteritum, infinitum, & tempus futurum infinitum, æqualia sunt.**

Incipio probationem, seu potius demonstrationem presentis propositionis à parte secun-

dà. Cum enim tempus præteritum infinitum à parte ante, & tempus futurum infinitum à parte post formaliter prout infinita, siue à lateribus, versus quæ sunt infinita nequeant esse inæqualia iuxta proposit. 14. aliundeque prout terminata, ab altero vniuscuiusque latere quouis instanti in termedio, & comparata inter se vt duo quadam, infinita extensionis eiusdem generis non possint non esse vel æqualia, vel inæqualia iuxta proposit. 13. Conficitur, si prout terminata instanti A sunt æqualia, instans A esse quasi centrum totius temporis vtrinq; infiniti, quod quærimus. Si verò inæqualia, diuiso bifariam excessu, qui non potest non esse finitus iuxta proposit. 19. diuisio designabit instans medium, & quasi centrum totius temporis, quod inquirimus. Quo eodem pacto demonstratur, in qualibet lineâ ab vtroque latere infinita secundum extensionem localem necessariò debere dari vnum determinatum punctum, per quod bifariam ea sit diuisibilis, & quod subinde veluti centrum ipsius sit.

94 **Vnde iam demonstranda venit prima propositionis pars.** Primò quidem; quia si in tempore vtrinq; infinito necesse est, quod detur instans à quo versus vtrumque latus sit æqualis extensio infinita temporalis, & in lineâ vtrinq; infinita necesse est, quod detur punctum, à quo versus vtrumque latus sit æqualis extensio longa, & infinita localis; certè in solido vndequaque infinito, quale est in sua quiditate spatium locale, necesse quoque erit, quod detur punctum, à quo quoquoersus sit æqualis extensio solida, & infinita localis; & consequenter à quo omnes lineæ rectæ quoquoersus extensæ infinitè æquales sint. Quod proinde punctum centrum erit totius spatij localis.

95 **Sed demonstremus secundò, & designemus tale centrum perinde, ac Geometra demonstrant, designantque centrum cuiuslibet spheræ.** Quippe de spatio locali circumquaque infinito perinde, ac de spherâ, quod ad rem attinet, venit philosophandum. Etenim, sicut quæuis lineâ recta ducta intra spheram, & in superficie concava eius vtrinq; terminata necessariò est diameter bifariam diuidens aream alicuius circuli contenti in spherâ, alteraque lineâ recta per eandem aream extensa similiter, diuidensque priorem bifariam, & ad angulos rectos altera eiusdem areæ, circuli que diameter est; & punctum, in quo se secant, ipsius centrum. Quod & ipsius spheræ erit centrum, si talis circulus, & eius area ex maximis sint spheram bifariam diuidentibus. Sin minus, centrum spheræ erit punctum bifariam diuidens tertiam aliam lineam rectam ad angulos rectos tractam per centrum prædicti circuli, & areæ eius perpendicularem vt tali areæ, & in superficie concava ipsius spheræ terminatam vtrinq; Vt per proposit. 2. lib. 1. Elem. Spheric. Theodosij facile demonstratur. Ita pariter quæuis lineâ recta spatij localis vtrinq; infinita necessariò est quasi diameter bifariam diuidens aliquam aream, siue superficiem planam circumquaque infinitam in spatio ipso contentam, alteraque lineâ recta per eandem superficiem extensa similiter, diuidensque priorem bifariam, & ad angulos rectos altera est eiusdem superficiæ quasi diameter; & punctum in quo se secant ipsius est centrum. Quod & totius spatij localis centrum erit, si dicta superficies ex maximis sit diuidentibus bifariam spatium ipsum. Sin minus, centrum erit ipsius spatij punctum bifariam diuidens tertiam aliam lineam rectam

etiam ad angulos rectos traiecit per centrum superficiem prædictam, ipsi ve perpendiculararem, & utrinque infinitam. Quæ omnia perinde demonstranda veniunt, atque per citatam propositionem circa spheram demonstrantur similia; vt eiusmodi demonstrationem consideranti, & ad propositum applicanti constabit. Imo & ex ipsis terminis probe eos apprehendenti innoscescent.

96 Ex eis autem inferitur primò, quemadmodum area circularum omnium maximorum spheræ, & inter se æquales sunt, & omnes diametrales lineas æquales habent, & ipsam spheram bifariam secant, & centra habent coincidentia in idem centrum ipsius spheræ; vt demonstrant Geometræ; ita omnes superficies maximas planas spatij localis circumquaque infinite extensas & inter se æquales esse, & omnes diametrales lineas utrinque infinitas habere æquales; & bifariam spatium ipsum secare, & centra habere coincidentia in idem centrum ipsius spatij.

97 Secundò inferitur, quemadmodum area circularum non maximorum spheræ eò minores sunt, eoque etiam subinde sunt minores lineæ omnes diametrales earum; quò magis sunt distantes à centro spheræ; & quæ ab eo æqualiter distant, inter se sunt æquales; quæ vero inæqualiter, inæquales, vt demonstrant Geometræ; ita superficies planas non maximas spatij localis circumquaque infinite extensas eò minores esse, eoque iudem minores omnes lineas diametrales earum utrinque infinitas, quò magis distantes sunt à centro ipsius spatij; & quæ ab eo æqualiter distant, inter se æquales esse; quæ vero inæqualiter, inæquales. Hæc enim omnia aptè potius analogia, quam spatium locale quoquoersus infinitum habet cum spherâ, quod ad rem atinet.

98 Aduertendam tamen est, dicta omnia, vt sonant, intelligenda esse de spatio locali, si de illo, vt de quodam quanto mathematico, & mathematicè loquamur: quo pacto & area perfectè plana, & lineæ perfectè rectæ, & quauis pars perfectè bifariam diuisibilis considerantur. Si vero loquamur de illo, vt de quanto quodam physico, & prout physicè iacet; qua ratione in meâ sententiâ ex puris tandem indiuisibilibus compositum est; cum addito prope, vel ferme intelligenda plerumque sunt iuxta doctrinam traditam supra disp. 10. q. 4. à n. 209.

99 Adde, per congruentiam quamdam fortasse ex dictis insuper posse inferri. Primò, Deum totum hoc Vniuersum ita in medio spatij localis creasse, vt centrum Vniuersi in centrum spatij localis coincideret, siue idem punctum ambo sint. Secundò, ita Deum Mundum hunc corruptibilem in medio temporis produxisse, vt instans bifariam diuidens integram durationem, qua Mundus ab exordio suæ creationis vsque ad suum finem est duraturus idem sit instans bifariam diuidens totum tempus à parte ante, & à parte post infinitum. Hæc enim duo congruentiam quamdam videntur præferre.

100 Denique videtur inferendum vt valde consentaneum, extensionem infinitam, quam habet quælibet linea recta ducta quoquoersus à centro spatij localis, æqualem esse extensioni infinitæ, quam ab instanti medio, & quasi centro totius spatij temporalis, seu temporis habet vtrumuis temporis dimidium, scilicet tum quod tale instans præcedit, tum quod subsequitur. Nimirum iuxta sententiâ meam compositam vtrumque istud spatium ex puris indiuisibilibus

physicis æqualem esse multitudinem punctorum cuiusuis dictarum linearum spatij localis multitudini instantium cuiusuis dictorum dimidiorum spatij temporalis.

Postremò ex dictis circa præsentem propositionem inferitur, quoduis quantum extensionis ab vtroque latere infinitum per aliquem gradum medium sui bifariam diuisibile esse, si multitudo graduum eius sit par, prope bifariam autem, si sit impar iuxta proposit. 15. Quia aliquis gradus eius necessariò datur, qui est ipsius centrum, siue quasi centrum, aut prope.

Propositio 28.

Licet nullum quantum extensionis ab vno latere infinitum, & finitum ab altero per aliquem sui gradum possit bifariam, aut prope bifariam diuidi, ita, vt ab vno latere vnum eius dimidium, & ab altero alterum dimidium, aut prope dimidium remaneant, iuxta dicta proposit. 19. Atq; tale quoduis quantum esse aliter bifariam, aut prope bifariam diuisibile, necesse est.

Quia necesse est, tale quoduis quantum habere multitudinem infinitam suorum graduum, aut etiam quarumuis suarum partium aliquotarum, vel parum, atque ita bifariam diuisibilem, vel imparè, atque ita diuisibilem prope bifariam iuxta proposit. 15. Diuidetur ergo tale quoduis quantum à Deo bifariam, aut prope bifariam; si Deus alternatiuè seingrat dimidium, aut prope dimidium graduum, aut partium aliquotarum eius ab altero dimidio, aut prope dimidio.

101 Sit itaque linea incipiens hinc versùs Orientem infinita. Ea quidem ex infinitâ multitudine vinarum, aliarumve partium aliquotarum composita necessariò erit iuxta proposit. 9. Quæ multitudo necessariò erit vel par, vel impar iuxta proposit. 15. Sint ergo vna alternatiuè prima alba, secunda nigra, tertia alba, quarta nigra, & ita deinceps; seingratque Deus omnes vnas albas ab omnibus nigris; manebitque tota linea diuisa in duas vinarum multitudines infinitas. Quæ æquales erunt, si multitudo integra diuisa erat pars in æquales verò per excessum vnus vnus dumtaxat, si erat impar.

102 Sed dicit aliquis contra hoc. Cum extrema vna totius lineæ à latere finito sit alba; multitudine vinarum albarum alteram multitudinem nigrarum à latere finito videtur unitate excedere; cumque ab altero latere infinito eodem modo se habeant; siquidem post quamlibet vnam albam datur nigra, & post quamlibet nigram alba absque villo sine; absolucè videtur in casu posito multitudo vinarum albarum unitate excedere alteram vinarum nigrarum. Aliunde tamen videtur omnino falsum. Quia, si esset verum; sublato excessu, nempe dicta vna vltimâ à albâ, deberent duæ dictæ multitudines æquales manere. Cum tamen aliunde rursus inæquales vice versâ reddi videantur: quandoquidem, sublata extremâ vna albâ, vna nigra fiet extrema. Sicque iam multitudo vinarum nigrarum perinde comparabitur multitudini vinarum albarum, atque hæc illi comparabatur antea, cum maior illa censetur. Quæ omnia contradictionibus videntur implicata.

Propter hoc argumentum, quod calculatorium

rium appellant, nonnulli censent, infinitum categorematicum impossibile esse. Alij asserentes illud possibile ad argumentum factum respondent, prædictas duas multitudines vinarum albarum, & nigrarum neque esse æquales, neque inæquales; quia æqualitas, vel inæqualitas quantorum duntaxat finitorum est passio; infinitorum verò non item; prout iam superius adnotauimus proposuit.

12. Melius alij respondere possent fortasse, etsi quantorum infinitorum æque, ac finitorum passio sit æqualitas, vel inæqualitas, non tamen semper, sed tantum, cum sunt eiusdem generis iuxta doctrinam à nobis supra statutam disp. 10. q. 2. diuis. 18. prædictas autem duas multitudines vinarum albarum, & nigrarum quanta diuersi generis esse censendas, quod ad rem attinet; eoque iure neque esse æquales, neque inæquales.

106 Verum, quia certum mihi est ex proposuit. 12. supra statuta, quaslibet multitudines infinitas in ratione multitudinum necessario esse æquales, vel inæquales, atque adeo, quod ad id attinet, eiusdem generis; proindeque prædictas duas multitudines vinarum albarum, & nigrarum non posse non vel æquales, vel inæquales esse. Quia etiam non minus est mihi certum ex proposuit. 15. supra item statuta, quamlibet multitudinem infinitam necessario esse parem, vel imparem, atque adeo diuisibilem bifariam, vel prope bifariam; proindeque multitudinem infinitam quarumuis partium aliquotarum cuiuslibet lineæ ab altero latere infinitæ, & finitæ ab altero, non posse non esse parem, vel imparem, atque adeo diuisibilem bifariam, vel prope bifariam. Ideo cenleo dicendum, multitudinem omnium vinarum, ex quibus, supponimus, esse compositam lineam supra positam, necessario esse parem, vel imparem; atque adeo multitudines vinarum albarum, & nigrarum, in quas illa vel bifariam, vel prope bifariam diuisa est, necessario esse æquales, vel inæquales præseindendo ab eo, quod vna extrema lateris finiti sit alba, vel nigra. Vtravis enim potest esse, siue sint æquales, siue inæquales; cum aliquo tamen discrimine positionis omnium vinarum in ordine ad locum. Itaque casu, quod dictæ multitudines vinarum sint æquales, & extrema vna lateris finiti sit alba, si Deus omnium earum localem positionem permutaret (vt citra dubium est possibile) ponendo omnes vnas albas totius lineæ in locis nigrarum, & omnes nigras in locis albarum, æquales nihilominus remanerent, & tamen iam extrema vna lateris finiti esset nigra. Casu autem, quod sint inæquales, & extrema vna lateris finiti sit alba, hæc necessario erit excessus albarum supra nigrarum. Quare, si tali extremâ albâ retentâ, Deus in locis omnium nigrarum poneret albas, & vice versâ, pro ipsâ extremâ locus nigrae necessario de esset; proindeque in suo remaneret loco. Indeque fieret, vt tali permutatione factâ, à latere finito lineæ duæ vnae albæ immediatæ, & extremæ remaneret. Ex quibus iam liquido apparet, quomodo ad argumentum propositum, sit respondendum.

107 Qua ratione autem sub exemplo prædictæ lineæ de quanto extensionis localis ab vno latere infinito, & finito ab altero ad propositum philosophati sumus; eadem prorsus philosophandum est de quanto extensionis temporalis; & vniuersè de quouis omnino quanto extensionis cuiusuis generis ab vno latere infinito, & finito ab altero.

108 Quæ comita sint, ex doctrinâ præsentis propositionis infero primò, possibilem, siue excogi-

tabilem esse lineam continuam ab vno latere infinitam, & finitam ab altero, quæ vt sic in nullo omnino spatio locali locari possit; eo quod nulum est spatium lineale, cui possit ea vt sic congruere. Si enim omnes vnae albæ alternatiuè à nigris seunctæ ex lineâ superius propositâ contineantur inter se, lineâ continua huiusmodi resultabit nullibi collocabilis. Quia non in spatio lineali vtrinque finito, vt est notum; cum sit ea ab altero latere infinita. Neque in spatio lineali vtrinque infinito, vt etiam est notum; cum sit ea ab altero latere finita. Neque in spatio lineali ab vno latere infinito, & finito ab altero; quia omne excogitabile huiusmodi infinitè maius est illâ, atque ita nullum excogitabile est, cui possit illa congruere. Etenim, si quod excogitabile esset ex ipso integræ lineæ desumi posset à latere, versus quod infinitum est. Nam cum omnia spatia linealia à latere, versus quod sunt infinita, nullatenus se possint excedere iuxta proposuit. 14. eiusdemque subinde rationis sint quoad infinitatem, eius lateris, si ex aliquo non potest desumi portio, cui congruat dicta lineâ, ob infinitum illius excessum, ex nullo poterit desumi. At ex spatio integræ lineæ, cuius lineâ, de qua agimus, dimidium est, desumi non posse, est manifestum: quia omnis portio excogitabilis ex quocunque puncto talis spatij versus latus infinitum eius infinitè maior est residua; cum hæc necessario sit semper finita, iuxta proposuit. 19. & consequenter infinitè maior est dicto dimidio integræ lineæ, quæ totum ipsum spatium antea replebat. Quod demonstratur. Nam, vt dimidio dicto integræ lineæ portio infinita ex spatio eius desumpta esset æqualis, & ipsi congruens, alteri dimidio deberet esse æqualis portio ipsius spatij residua; vt constat. At hæc necessario est alteri dimidio infinitè minor; cum necessario sit finita. Igitur & illa dicto dimidio necessario est infinitè maior. Clariùs. Quoties magnitudo, quæ dupla est alteri, diuiditur non bifariam, quantum excedit altera partem minorem duplæ diuisæ, tantum & ipsa exceditur à parte maiore; vt Geometra demonstrant, & ex se est factis notum; (cerniturque in numero 20. duplo numero 10. diuisoque non bifariam in 14. & 6; quantum siquidem 10. excedit 6, tantum ipse 10. exceditur à 14; & in cæteris pariter). Cum, igitur prædictum spatium dictæ integræ lineæ dimidio ipsius lineæ duplum sit; & per quodcumque punctum sui diuidatur, necesse sit, non bifariam diuidi, partique eius minor necessario sit semper finita, & pars maior infinita iuxta dictâ proposuit. 19. necessario consequitur, dictum dimidium integræ lineæ non posse non semper infinitè excedere partem minorem dicti spatij per quoduis omnino punctum diuisi; atque adeo infinitè etiam semper excedi ab alterâ ipsius parte maiore. Quod erat demonstrandum.

109 Secundo ex eadem doctrinâ pariter infero, si Deus in singulis horis totius temporis infiniti præteriti continuè produxisset vnicum Angelum, eam multitudinem infinitam Angelorum productam iri, cuius dimidium in nullius portionis temporis præteriti singulis horis continuè potuisset produci: quia omnis excogitabilis portio continua horarum præteriti temporis infinita à parte ante, & à parte post finita, qualis ad casum esse deberet, infinitè maior est Angelorum dicto dimidio; prout per demonstrationem factam circa casum præteriti huic pariter applicandam vniuersè innotescet.

110

Tertio vniuersaliter infero, quotiescunque quantum extensionis aut localis, aut temporalis ab vno latere infinitum, & ab altero finitum est, spatiumque continuum aut locale, aut temporale reuera datur, cui illud congruat, siue adæquetur; nullum omnino excogitabile esse spatium continuum aut locale, aut temporale, cui possit congruere siue adæquari aliqua pars illius infinita ex omnibus in se infinitis, in quas illud diuisibile est. Quia nullum datur excogitabile spatium aut locale aut temporale reuera, quod non sit infinite maius qualibet eiusmodi partium in se infinitarum, in quas tale quantum diuidi potest. Quod vniuersaliter demonstratur. Quia; vt fert certissimum, & ex se satis, superque notum; atque etiam valde vniuersale Geometrarum principium. Quoties duæ quælibet magnitudines inter se æquales in quatuor partes omnes inæquales, vnaquæque in duas diuiduntur, quantum excedit quælibet pars primæ magnitudinis quamlibet partem secundæ, tantum residua pars secundæ excedit residuam primæ, vel vice versa. Sic, si numeri 40, & 40, diuidantur primus in 30, & 10, secundus in 25, & 15; quantum excedit 30. pars primi 15. partem secundæ, tantum 25. residua pars secundæ excedit 10 residuam partem primi; & e converso quantum 15 pars secundæ excedit 10 partem primi, tantum 30 residua pars primi excedit 25 residuam secundæ. Cùm igitur spatium seu locale, seu temporale, & quantum ipsi congruens, de quibus tractamus, æqualia sint. Spatiumque per quoduis sui indiuisibile non aliter diuidi possit, quàm in duas partes inæquales, quarum altera necessario, & semper finita, & altera infinita sit iuxta doctrinam statutam propos. 19; in quæcunque demum duo infinita inæqualia diuidatur quantum ipsi congruens, necessario fiet, vt quantum quoduis eorum excedit partem finitam spatij, tantumdem residuum excedatur ab altera spatij parte infinita. Cùmque quoduis eiusmodi infinitorem partialium non possit non semper excedere infinite partem finitam spatij, nec poterit non quoduis eorum ab altera parte spatij infinita excedi infinite. Nullaque propterea est possibilis pars spatij infinita, quæ quolibet prædictorum partialium infinitorum infinite maior non sit. Quod erat demonstrandum.

111

Quarto infero, quoniam omne ens prout existens essentialiter exposcit aliquam præsentiam in loco, & aliquam durationem in tempore, vt supra disp. 5. q. 8. & disp. 8. q. 6. stabilitum est, si Deus velit producere aliquod quantum extensionis aut localis, aut temporalis ex prædictis, quibus nullum spatium, aut locale, aut temporale continuum & adæquatè congruens possibile est, necessario debere illud ponere in spatio locali, aut temporali ipsi possibili alterius rationis; ponendo videlicet ipsius partes aut interruptas in aliquo spatio non continuo infinito, aut penetratas in aliquo cuiusuis rationis finito.

112

Quinto infero, quoties quantum ab vtroque latere infinitum, & congruens spatio continuo aut locali, aut temporali in quouis omnino partes ab vtroque etiam latere in se infinitas diuideretur, fore vtique, vt nulla earum in vno spatio continuo ab vtroque eodem latere infinito collocari possit: quia omne eiusmodi spatium infinite maius est illa. Si enim talis quanti pars huiusmodi diuisa in duas ab vno latere infinitas, & finitas ab altero in nullis duobus spatijs pariter ab vno latere infinitis, & finitis ab altero ponibilis

esset iuxta præcedentes demonstrationes, multo potiori iure indiuisa in nullo integro spatio vtriusque infinito esset ponibilis; vt satis ex se est notum. Cùm planè difficilior sit, integrum spatium congruens pro tota dicta parte vtriusque infinita inuenire, quàm inuenire duo congruentia spatia pro duobus eius dimidijs ab altero dumtaxat latere infinitis.

Sexto ex doctrinâ præsentis propositionis inferitur, quantum extensionis ab vno latere infinitum, & finitum ab altero formaliter, prout extensionis est, in plures portiones infinitas neutiquam diuisibile esse. Quia tunc solum, prout est quantum extensionis diuiditur, cùm per aliquem, aut aliquos gradus dissecatur in extrema, quæ per talem, aut tales gradus copulabantur. Vt sic autem solum potest diuidi in portiones, quarum vna sit infinita, & alia, aut alia finitæ iuxta doctrinam statutam propos. 19. & aliàs sæpe repetitam. Quod si quantum extensionis ab vtroque latere sit infinitum in duas portiones infinitas ab vno latere dumtaxat, non verò in plures diuisibile erit quatenus extensionis est. Quatenus verò quantum extensionis siue ab vno, siue ab vtroque latere infinitum etiam est quantum infinitum multitudinis ratione multitudinis infinitæ quarumuis suarum partium aliquotiarum iuxta propos. 9. non solum in plures sed in infinitas, imo infinities infinitas portiones, quarum singulæ sint infinitæ, diuisibile est, perinde, atque cætera quanta infinita multitudinis, iuxta propos. 16. Est enim prinò diuisibile bifariam, aut prope bifariam per seiunctionem alternatiuam dimidijs, aut prope dimidijs quarumuis suarum partium aliquotiarum à residuo, prout paulò antea dicebamus de lineâ infinita compositâ ex alternis vlnis albis, & nigris. Rursusque quoduis horum dimidijs, quæ iuxta propos. 16. citatam non possunt non esse infinita, simili diuisione est diuisibile eodem iure in alia duo infinita. Et hæc in alia infinita pariter. Et ita deinceps absque vilo fine. Ex quo patet, quodlibet infinitum extensionis ex multitudine infinitæ infinitorum quarumuis suarum partium aliquotiarum compositum esse. De quorum rursus vnoquoque idem dicendum sequitur eodem titulo. Quod est, eorum quodlibet non solum in infinitas, sed in infinities infinitas portiones, quarum singulæ sint infinitæ, diuisibile esse. Atque adeo etiam in infinities infinities infinities infinitas sine fine repetendo istud aduerbium; prout est generatim statutum de omni infinito multitudinis dictâ propos. 16.

Insuper tamen aliquis contra dicta contendens, dimidium illud vlnarum ex lineâ infinita alterariuè desumptarum, & dimidium illud Angelorum singulis horis totius temporis præteriti productorum (& idem est de cæteris nulli spatio continuo congruentibus locali, aut temporali iuxta dicta) aut non esse infinita, aut esse æqualia, & proportionata cuiilibet spatio continuo locali, & temporalis. Quod vtrumque doctrinæ traditæ contradicit. Etenim, si Deus continue, & successiuè reponat in spatio integræ lineæ prædictas vlnas incipiendo hinc versus Orientem. Aut tandem finietur multitudo earum. Et sic finita erat; quia successiuè pertransibilis. Aut, repositis quibusque, alia, & alia superiunt semper reponenda absque fine; sicut, repletis quibusque partibus spatij dicti integræ lineæ, alia, & alia sine fine repleantur replenda per vlnas ipsas. Et sic infinitum vlnarum, & infinitum partium spatij eius respon-

respondentium æqualia erunt; quia duo infinita quatenus talia nequeunt esse inæqualia iuxta proposit. 14. Similiter ex illo dimidio Angelorum contumpat Deus successivè, & continuè unum singulis horis temporis futuri. Aut finiuntur Angelis & ita erant finiti. Aut nunquam poterunt finiri; & ita multitudo eorum multitudini omnium horarum futurarum æqualis erit, atque adeò & æquali multitudini præteritarum. Respondedo, in primo casu multitudinem vinarum nunquam finiendam; quia infinita est: etsi sit infinitè minor multitudine partium æqualium spatij dicti integræ lineæ, ut verè est; non tamen formaliter sumptà, sed materialiter. Similiterque, in secundo casu multitudinem Angelorum nunquam finiendam; quia infinita est; infinitè tamen minor sumpta pariter materialiter, quam infinita multitudo horarum totius temporis futuri. Itaque ex eo, quòd duæ quæque multitudines non sint finibiles successivè, non sequitur, eas æquales esse. Cùm certum sit ex proposit. 16. dimidium cuiusvis infiniti infinitè esse successivè: sicut & ipsam infinitum; à quo tamen infinitè exceditur in altero dimidio, Bene ergo poterit multitudo prædicta vinarum esse infinitè successivè, sicut prædicta multitudo partium æqualium spatij dicti, & tamen illam ab hac infinitè excedi. Tantundemque est de prædicta multitudine dimidij illorum Angelorum comparata cum tota multitudine omnium horarum tum totius temporis futuri, tum æqualis præteriti. De quo plura explicatius trademus infra q. 5.

Propositio 29.

115 Quemadmodum dantur numeri proportionales, & series, siue progressionès ex illis compositæ; ita quoque dantur (in statu scilicet quidditatiuo) infinita multitudinis proportionalia, & progressionès ex eis compositæ.

Hoc enim ipso, quòd infinita multitudinis sunt æqualia, vel inæqualia iuxta proposit. 12. proportionem inter se habent. Cùm aliud non sit, habere inter se proportionem duo quælibet quanta, quam esse illa æqualia, vel inæqualia, iuxta definitionem statutam disp. 10. q. 2. diuis. 19. Hoc autem ipso, quòd duo quæque infinita multitudinis proportionem habent, duo aliqua binaria eorum similem proportionem habere poterunt, sæpeque habebunt, ut constat. Quæ proinde proportionalia erant iuxta dicta ibidem diuis. 20. Ex pluribusque huiusmodi proportionalibus binarijs progressio talium infinitorum coalescet aut continua, si talia binaria sint inadæquatè distincta, aut non continua, si adæquatè, iuxta dicta etiam ibidem. Et quoniam infinita multitudinis inæqualia aut possunt se excedere excessu finito, aut infinito iuxta proposit. 21. consequenter infinita proportionalia proportionè inæqualitatis aut penes excessum finitum, aut penes infinitum talia esse possunt. Similiterque penes unum, aut alterum excessum progredi series coalescentes ex illis.

116 Apponamus exempla. Sit primum progressio quævis numerorum proportionalium quocunque genere proportionalis: adijcianturque singulis numeris singulæ multitudines infinitæ inter se æquales. Certè ex utriusque eorundem infinita multitudinis resultabunt proportionalia eodem ge-

nere proportionis, & penes eundem excessum finitum, quo numeri proportionales erant: seriesque proinde infinitorum multitudinis proportionalium pariter resultabit composita, ac erit series numerorum, ut est manifestum. Verùm autem eiusmodi series resultans proportionalium multitudinum in se infinitarum aut ab altero, aut ab utroque latere possit esse infinita, ex dicendis mox apparebit.

Deinde. Sit infinitum quoduis multitudine primum; & infra illud aliud æquale dimidio ipsius primi; & infra hoc aliud æquale dimidio secundi; & rursus aliud æquale dimidio tertij; sicque deinceps sine fine. Certè progressio infinitorum multitudinis proportionalium resultabit descendens in proportione duplâ penes excessum infinitum; à latereque, versùs quòd descenditur in suâ quidditate infinita. Quæ omnia ex doctrinâ demonstratâ proposit. 16. manifesta sunt. Vtrum autem series ista ab altero latere, versùs quòd ascenditur, possit etiam esse infinita, ita, quòd infinito, quòd primum diximus, addatur aliud ipsius duplum, & huic aliud duplum, & ita pariter aliud, & aliud, sine fine ascendendo, ex iam dicendis constabit.

Venit enim in præsentiarum examinandum, 118 vniuersè. Primum, an sit dabilis, siue excogitabilis series, siue multitudo infinita infinitorum, inter se æqualium, ex quibus tanquam ex partibus aliquoties tum in se, tum quoad multitudinem infinitis unum quoddam infinitum coalescat. Secundò, an sit dabilis, siue excogitabilis series infinitorum inæqualium, quæ infinita sit tam à latere, versùs quòd ascenditur, quam à latere, versùs quòd descenditur; ex multitudineque subinde infinita partium in se infinitarum composita sit tum sine fine descendente, tum etiam sine fine ascendente proportionè proportionalium.

Pro resolutione suppono ut certum ex infra dicendis quæst. 3. vnicum esse siue dari in statu quidditatiuo infinitum multitudinis omnium excogitabilium maximum, quò subinde maius aliud verè non est excogitabile, aut conceptibile adhuc à Deo. Tale enim est illud, quòd complectitur omnes conceptus obiectiuos tum possibiles, tum impossibiles à Deo conceptibiles. Quo etiam pacto iuxta dicenda ibidem datur vnicum infinitum creaturarum possibilium maximum omnium excogitabilium earum; quò nimirum illas omnes, nullâ demptâ, complectitur. Necnon vnicum pariter infinitum omnium specierum sub quouis genere contentarum omnes omnino illas complectens; quò maximum proinde est omnium infinitorum excogitabilium earum. Similiter vnicum datur infinitum indiuiduorum contentorum sub quavis specie omnia illa comprehendens; quò maximum est omnium eorum, quæ ex talibus indiuiduis possunt componi. Et vniuersè intra quamlibet entium differentiam infinitum complectens omnia entia ad talem differentiam spectantia maximum omnium infinitorum est, quæ possunt componi ex talibus entibus. Ex quo patet, etsi non possit dari infinitum, quòd vel absolutè, vel in aliquo genere sit omnium minimum iuxta doctrinam demonstratâ proposit. 16. bene tamen posse dari, defactoque dari intra statum quidditatiuū infinitum, quòd sit omnium maximum tum absolutè, tum in vnoquoque genere entium, siue conceptuum obiectiuorum.

Quæ cum ita sint, dico primò. Nulla datur, nullaque proinde verè conceptibilis est adhuc in-

tra statum quidditatum aut absolute, aut in aliquo genere multitudo infinita infinitorum inter se equalium. Seu, quod in idem recidit, nullum datur vere conceptibile infinitum aut absolute, aut in aliquo genere, quod ex infinita multitudine partium aliquotarum in se infinitarum componatur. Demonstratio hoc primo. Quia omnes omnino multitudines partium equalium in se infinitarum contenta in quouis omnino infinito numeri quidam finiti sunt. Ergo nullum est infinitum continens in se aliquam multitudinem infinitarum partium aliquotarum, seu equalium in se infinitarum, siue compositum ex illa. Consequentia est euidens. Probo antecedens. Quia in progressionem numerorum partium in se infinitarum cuiusvis omnino infiniti incipiente à binario, & ascendente sine fine in proportione duplâ omnes omnino partes proportionales, & aliquotæ talis infiniti clauduntur; aliquotæ quidem in singulis numeris; proportionales autem in totâ serie. Sed nullus numerus talis seriei est infinitus; & si multitudo numerorum constituens seriem ipsam sit infinita. Ergo nulla multitudo partium aliquotarum in se infinitarum talis infiniti est infinita; sed omnis quidam numerus finitus est; etsi multitudo, seu potius multitudines partium proportionalium eius proportione descendente infinita sint. Consequentia est iterum euidens, & minor demonstrata proposit. 22. Maiorem probo, seu potius explico, vt appareat. Quia, si in quouis omnino infinito concipiat Deus primò duo dimidia in se infinita iuxta proposit. 16; (neque ad rem interest, quod sint prope dimidia iuxta dicta ibidem); secundò quatuor quartas partes etiam in se infinitas; tertio octo octavas infinitas similiter; & sic deinceps in infinitum duplicando numerum præcedentem; infinitam progressionem numerorum concipiet ascendendo à binario in proportione subduplâ, quorum singuli erunt numeri partium in se infinitarum inter se equalium, atque adeo aliquotarum; sed semper eò in se minorum, quò maiores sunt numeri. Et quia singuli numeri in se sunt finiti, nullusque totius progressionis, siue seriei infinitus est iuxta dicta, nulla erit in totâ serie multitudo partium inter se equalium, siue aliquotarum, quæ non sit finita. Quia verò numerorum multitudo infinita est, quælibetque pars aliquotarum componentium quemlibet numerum minorem duplâ est qualibet parte aliquotarum aliarum componentium quemlibet numerum subsequenter maiorem, series partium proportionalium in proportione duplâ descendendum à binario per omnes numeros; (ita, vt, quo passu ascendit series numerorum in proportione subduplâ, eodem descendant series partium componentium numeros ipsos in proportione duplâ; eo quò quilibet numerus duplò maior, quàm præcedens, duplò plures, duploque minores partes, quàm ipsum continet); series, inquam, eiusmodi partium non possunt non esse infinita. Quæ quidem incipientes ab ipso binario tanquam à truncò in plures, & plures ramos disperguntur, & extenduntur sine fine per subsequentes omnes numeros maiores, & maiores semper in infinitum. Quoniam denique in serie infinita modo dicto formatâ numerorum partium aliquotarum omnes omnino partes infiniti, cui illa competit, quodcumque illud sit, tam proportionales, quàm aliquotæ in se infinitæ comprehenduntur, vt ex ipsius constructione manifestum est. Concluditur, in quolibet omnino infinito

proposito nullam multitudinem reperiri posse infinitam partium aliquotarum in se infinitarum; tametsi multæ infinitæ multitudines, seriesve reperiantur partium in se infinitarum proportione descendente proportionalium. Quod erat ostendendum.

Secundò ostenditur id ipsum, Quia in quouis infinito extensionis nullæ partes in se infinitæ, & inter se æquales, siue aliquotæ considerari possunt, nisi compositæ ex partibus in se finitis, & quoad multitudinem infinitis interpolatè sumptis, prout ex doctrinâ demonstratâ proposit. 19. & 28. liquidum est. Hinc autem manifestè consequitur, tantam dumtaxat, & non maiorem, posse esse multitudinem partium aliquotarum in se infinitarum tali infinito competentium, quanta esse potest interpolatio quævis dictarum partium in se finitarum, vt consideranti innosceset. Ast nulla interpolatio eiusmodi potest esse infinita, (cum omnis sit quædam intercapedo terminis clausa), iuxta doctrinam statutam proposit. 18. Igitur nulla multitudo partium aliquotarum in se infinitarum tali infinito competentium potest esse infinita. Tantundemque lubinde venit dicendum de cæteris quibuscumque infinitis.

Tercio ostenditur. Quia, si multitudo aliqua infinita partium aliquotarum in se infinitarum habilis esset, aut verè conceptibilis, dato quolibet infinito aut absolute, aut intra quodvis genus ex finito numero talium partium composito, aliud maius illo dabile esset; nullumque subinde esset maximum, quo maius aliud dari non posset aut absolute, aut intra quodvis genus. Quod est absurdum contra doctrinam certam suppositam num. 119. Itaque nullum esset infinitum hominum possibile, quod per additionem nouæ partis aliquotæ in se infinitæ non posset fieri infinitè maius. Si que nullum esset maximum contra diuam certam suppositionem.

Quarto ostenditur. Quia quoduis infinitum ex numeris finitis partium aliquotarum in se infinitarum compositum est adæquatè, vt ex duobus dimidijs, ex quatuor quartis partibus, ex octo octauis, &c. ita, vt vltra quemuis earum numerum ne vnâ quidem aliam partem cæteris eiusdem numeri æqualem possit in se capere, vt constat. Igitur nulla necessaria est ad componendum illud partium eiusmodi aliquotarum multitudo infinita; & consequenter neque possibilis; (essentialia quippe, vt sunt partes comparatione totius, si non sunt necessaria, sunt repugnantia, vt constat); tametsi, quò minores fuerint tales partes, eò maior necessariò esse debeat numerus earum finitus. Confirmatur. Quia ad componendum adæquatè quodlibet infinitum requiritur aliqua multitudo infinita partium aliquotarum in se finitarum, ideo nulla ad id sufficit talium partium quantumuis magnarum multitudo finita iuxta proposit. 9. Ergo e conuersò, quia ad componendum adæquatè quodlibet infinitum sufficit aliqua multitudo finita partium aliquotarum in se infinitarum, nulla ad id talium partium quantumuis paruarum erit necessaria multitudo infinita; & consequenter neque possibilis iuxta dicta.

Quinto. Sicut se habent partes aliquotæ in se finitæ respectu totius finiti, ita se habent partes aliquotæ in se infinitæ respectu totius infiniti. Ob id enim sicut totum finitum componitur ex duobus dimidijs, ex quatuor quartis partibus, ex octo octauis, & cæteris in se finitis; ita totum infinitum componitur ex duobus dimidijs, ex quatuor quartis partibus, ex octo octauis, & cæteris in se

in se infinitis. Sed nullæ sunt partes aliquotæ in se finitæ; quæ in multitudine finitâ non possint adæquatè componere totum finitum, aut quæ possint in infinitâ. Ergo & nullæ sunt partes aliquotæ in se infinitæ, quæ in multitudine finitâ non possint adæquatè componere totum infinitum aut quæ possint in infinitâ.

135 Dico secundò. Nulla datur, aut verè concepitibilis est series infinita infinitorum inæqualium; proportionaliumque proportione ascendente à minore inæqualitate versùs maiorem. Seu, quod est idem, nullum datur, aut verè concepitibile est infinitum compositum ex multitudine infinitâ partium in se infinitarum, & inæqualium, proportionaliumque proportione ascendente à minore inæqualitate versùs maiorem. Quod ostendo primò. Quia, si talium partium proportionalium multitudo infinita in aliquo infinito daretur, & partium quoque aliquotarum in se infinitarum daretur multitudo infinita contra assertum præcedens. Cùm sit manifestum, multitudinem infinitam partium proportionalium in se infinitarum proportione ascendente necessariò includere in se multitudinem infinitam partium aliquotarum in se etiam infinitarum iuxta dicta in simili supra proposit. 22.

126 Secundò ostendo. Quia, si daretur eiusmodi series infinita infinitorum, siue partium in se infinitarum proportionalium proportione ascendente, nullum dabile esset infinitum, quo maius aliud dari non posset; nullumque proinde esset omnium maximum aut absolutè, aut intra quoduis genus contra certam suppositionem faciam. n. 119. Sicut, quia series numerorum proportionalium proportione ascendente infinita est, nullus est dabilis numerus, quo maior alius dari non possit; nullusque est dabilis proinde, qui sit maximus omnium; vt est manifestum ex se, & ex dictis proposit. 21.

127 Tertiò ostendo. Quia nulla est pars infinita cuiusvis infiniti, ad quam non possit perueniri descendendo ab ipso infinito in proportione duplici per progressionem vsque ad talem partem finitam, vt pote duobus terminis clausam, nimirum toto infinito, & parte ipsâ, prout ex doctrinâ explicatâ num. 120, manifestum est. Igitur nulla est pars infinita cuiusvis infiniti, à qua in proportione subduplâ sine fine possit ascendi intra infinitum ipsum. Igitur, cùm eadem manifestè sit ratio cæterarum omnium proportionum minoris inæqualitatis versùs maiorem, nulla est pars infinita cuiusvis infiniti, à qua intra infinitum ipsum sine fine possit ascendi quouis genere proportionis minoris inæqualitatis versùs maiorem; prout manifestè requirebatur, vt tale infinitum ex aliqua serie infinitâ partium in se infinitarum, proportionaliumque proportione ascendente à minore inæqualitate versùs maiorem compositum esset.

128 Quartò denique. Quia, sicut se habet series partium proportionalium in se finitarum comparatione totius finiti, ita se habet series partium proportionalium in se infinitarum comparatione totius infiniti. Sed est impossibilis series infinita partium finitarum proportionalium proportione ascendente intra totum finitum, vt est certissimum. Ergo impossibilis quoque est series infinita partium in se infinitarum proportionalium proportione ascendente intra totum infinitum.

129 Dico tertiò, & vltimò. Possibilis est series infinita infinitorum inæqualium proportionaliumque proportione descendente à maiore versùs mi-

norem inæqualitatem. In quolibetque omnino infinito multa continentur eiusmodi series infinitæ partium in se infinitarum proportionalium proportione descendente similiter. Assertum hoc tum ex dictis nuper n. 120. tum ex dictis proposit. 16. manifestum est. Hoc enim ipso, quòd infinitum quoduis in alia infinita minora, & alia minora, & alia minora sit diuisibile in infinitum, vt in dictâ proposit. monstratum est, non possunt non esse possibiles, aut verè concepitibiles prædictæ series infinitæ tum infinitorum, tum partium in se infinitarum proportionalium proportione descendente, vt est notum.

Ex quibus omnibus duo discrimina valde 130 notanda colliges inter quanta finita, & quanta infinita. Primum, quòd quantorum in se finitorum, atque inter se æqualium multitudo infinita verè est concepitibilis, verèque datur intra statum quiditatum: quinimo quodlibet quantum infinitum eo ipso constat ex multitudine infinitâ quarumvis partium aliquotarum, quæ quanta quædam in se finita, & inter se æqualia sunt; vt proposit. 9. monstratum est. Quantorum verò in se finitorum, & inter se æqualium multitudo infinita nec dabilis, nec verè concepitibilis est adhuc intra statum quiditatum. Nullumque infinitum subinde ex multitudine infinitâ partium aliquotarum in se infinitarum potest esse compositum, vt in præcedentibus monstratum est. Secundum discrimen est, quòd quantorum in se finitorum, & inter se inæqualium, proportionaliumque quouis genere proportionis series infinita à latere, versùs quòd ascenditur, à minore scilicet inæqualitate versùs maiorem, verè concepitibilis est, verèque datur intra statum quiditatum. Secus verò series infinita ab altero latere, versùs quòd descenditur. Ab hoc enim latere omnis series quantorum in se finitorum necessariò est finita. Quòd vtrumque constat ex dictis proposit. 22. & 23. Vnde etiam, fit, vt intra quoduis infinitum quævis series partium eius proportionalium in se finitarum in infinitum possit ascendere; descendere verò in infinitum, loquendo physice, non item iuxta dicta ibidem. In quantis verò in se infinitis, & inter se inæqualibus atque proportionalibus quouis genere proportionis oppositum euenit. Quia nulla datur, nec verè concepitibilis est, adhuc intra statum quiditatum, series eorum à latere, versùs quòd ascenditur infinita. Cùm tamen multæ dentur, verèque concipiuntur eorum series infinitæ ab altero latere, versùs quòd descenditur, prout in præcedentibus ostendimus. Vnde intra quoduis infinitum quævis series partium eius proportionalium in se infinitarum à latere versùs, quòd ascenditur, finita, à latere autem, versùs quòd descenditur, infinita est, vt ex dictis etiam est notum.

Propositio 30.

131 Etiam dantur intra statum quiditatum infinita extensionis proportionalia, & progressionem ex eis composita. Quæ quidem omnes à latere, versùs quòd ascendunt, finita sunt; à latere verò, versùs quòd descendunt, infinita.

Hæc propositio ex dictis circa præcedentem est satis nota. Nec noua, aliqua eger demonstratione. Nam quæcumque ibi circa infinita multitudinis dicta sunt, æquè habent locum circa infi-

nita extensionis. Facileque ab vnoquoque poterunt illis applicari.

Propositio 31.

132 Nullum quantum infinite extensum localiter, quatenus tale est, moveri localiter potest.

Sic enim linea incipiens hinc versus Orientem infinita. Certè ea nec versus Orientem directè, nec versus Occidentem moveri poterit. Quia, quidquid mouetur localiter, necessariò acquirit aliquas novas partes spatij, ad quas mouetur, & relinquit alias, à quibus mouetur, vt est certum. Si igitur prædicta linea moueretur versus Orientem, acquireret aliquas partes spatij, ad quas antea non pertinebat. Hoc autem impossibile est. Quia sequeretur, illam ante huiusmodi motum totum spatium lineale, cui correspondet, infinitum ab eo latere non repleuisse, in aliquaque subinde parte eius habente post se alias vacuas terminatam esse. Et consequenter iuxta dicta propositio. 18. non esse illam infinitam, sed finitam contra suppositionem. Si verò ab Oriente versus Occidentem moueretur, aliquam partem spatij vacuum relinqueret necessariò in latere Orientali. Atque ita post motum dumtaxat pertingeret linea ad partem spatij immediatam parti vacua relicta. Sicque & in illa terminaretur, & totum spatium lineale suum ab eo latere infinitum non replet. Iterumque iuxta propositio. 18. non esset infinita, vti supponitur, sed finita. Quæ tamò absurda simul sequuntur ex eo, quòd linea ab utroque latere infinita versus eorum quoduis directè moueretur. Pateretque inferenda veniant ex eo, quòd quoduis aliud quantum infinite extensum localiter, quatenus tale est, moueatur localiter. Nullum ergo tale taliter moveri potest, vt nostra propositio fert.

133 Sed potest opponi contra illam. Si inciperet hinc series hominum infinita versus Orientem, ita, vt inter vnumquemque, & sequentem esset distantia decem vinarum, nullus in tota serie esset homo, qui non posset moveri tum versus Occidentem, tum etiam versus Orientem, donec ad locum subsequenti accederet; quis id dubitet? Igitur omnes versus vtrumque latus moveri possent; & consequenter tota series ab illis omnibus indistincta: quæ quantum quoddam esset, nihilominus infinite extensum localiter. Respondeo, sicut nullus in tota serie data esset homo, ultra quem non essent alij infiniti versus Orientem, ita nullum in tota ipsa serie fore hominem, qui non posset versus vtrumvis latus moveri, permanetibus tamen alijs infinitis immotis versus Orientem, dum moueretur ipse. Quo pacto omnes distributiue sumpti moveri possent; omnisque omnino eorum multitudo finita non tamen absolute, sed ex suppositione, quòd ultra omnes finitos, qui mouerentur alij semper infiniti manerent immoti. Recognoscatur doctrina tradita supra disp. 10. q. 3. propositio. 30.

134 Hæc dicta de motu quanti infinite extensi localiter, quatenus tale est, scilicet de motu, quo illud tenderet directè versus latus sui infinitum, aut ab eo recedendo versus oppositum. Hi namque motus ei repugnant, vt vidimus. An verò versus alia latera, à quibus infinitatem non habet, moveri illud possit, dubitabile est. Existimo posse. Primum quidem, quia in eo, quòd quantum

infinite extensum versus ea latera moueatur, versus quæ non est infinitum, sed finitum, nulla cernitur repugnantia. Deinde quia supposito, quòd spatium locale infinitum habet determinatum centum, vt ostendimus propositio. 27. Si daretur linea incipiens à centro versus Orientem infinita, transferri illa à Deo posset ad spatium lineale ipsi æquale, quòd est ab eodem centro versus meridiem, vt posset à Deo in tali spatio principio collocari: quis dubitet? Idque siue per saltum, siue continue ferendo illam quasi circulariter per omnia spatia linealia ipsi, & inter se æqualia, & incipientia à centro, quæ interiacent ab orientali vsque ad meridionale. Vt enim in quouis eorum, utpote tali lineæ proportionato, posset Deus citra omne dubium illam vnice collocare; ita & posset illam per ea omnia continue traducere satque ita ab spatio lineali orientali vsque ad meridionale quasi circulariter, siue in gyrum mouere.

Dices, id fieri non posse. Quia ab spatio lineali orientali vsque ad meridionale necquid non esse interposita distantia infinita; eo quòd tota spatia, utpote infinita, infinite distant à centro; & quò magis distant à centro, eò magis distant inter se. Respondeo primo, etsi inter duo dicta spatia esset infinita distantia, nihilominus prædictam lineam posse à Deo per illam ab vno extremo ad aliud moveri; si non motu adæquate successiuo; quia omne infinitum est successiuè impertransibile; motu tamen quoad aliquas partes finitas successiuo, & quoad res duas simulaneo. Quòd satis est ad nostrum intentum. Respondeo secundo, inter duo prædicta spatia linealia nullam distantiam esse infinitam: quia impossibilis est distantia infinita inter duo terminos clausa iuxta propositio. 18. Tamen sit multitudo infinita distantiarum proportionaliter inæqualium, quantum singula in se sunt finita. Quo solum iure dicta spatia linealia dicuntur eò magis distare inter se, quò magis distant à centro: quia nimirum, quò magis eorum puncta distant à centro, eò magis inter se distant, sed semper finite, sicut enim bene coheret, ea esse infinita, & nullum omnino habere binarium punctorum distantem infinite à centro iuxta propositio. 18. citatam, ita & nullum habere binarium punctorum distantium infinite inter se: prout opus erat, vt inter ea daretur aliqua infinita distantia. Vnde aliud est, illa esse infinita, aliud distare illa infinite à centro. Primumque est verum; quia caret sine impertransibilitate sunt successiuè. Secundum falsum proprie loquendo: quia neque vlla eorum pars distat à centro infinite, vt constat ex dictis, neque tota partium collectio: cum hæc potius sit coniuncta cum centro per suam ab eo latere partem extensam.

135 Ex dictis inferitur, si Deus produceret solidum vndeque infinite infinitum, atque ad eò replens omnino totum spatium locale, forte vsque, vt illud ne utiquam moveri posset motu vilo directo; quia neque esset, quò tenderet; neque vnde accederet per talem motum iuxta argumenta facta supra pro lineæ infinita. An verò posset tale solidum intra ipsam totum spatium, quòd occuparet, moveri quasi circulariter circum circa centrum ipsius spatij, dubitabile est. Existimo fore, vt posset. Primum, quia in tali motu nulla cernitur repugnantia. Secundò, quia certum est omnem spheram in se finitam circulariter moveri posse circa suum centrum. Illud autem solidum ex multitudine infinita spherarum in se finitarum esset

compositum, quarum maiores includerent in se, minores, omnesque subinde essent concentricæ, siue habentes idem centrum. Atque ita moueri totum posset; quia omnes omnino sphaeræ, ex quibus solis constaret, utpote finita in se, moueri circulariter possent simul, & absolute. Ex eo enim, quod illæ quoad multitudinem essent infinitæ, solum sequitur; non posse earum collectionem moueri in directum, qua ratione infinitam extensionem constituunt à centro versus quoduis latus circumferentiæ. Circulariter verò non est, cur moueri non possent; quandoquidem nullam ut sic extensionem infinitam componerent. Quod ut manifestius appareat, ponamus à centro spatij localis sub angulo recto duas lineas in infinitum extensas esse, alteram versus Orientem, & alteram versus Meridiem, & inter illas inclusam totam, quam capere possunt, superficiem planam extensam pariter infinite. Certè in tali superficie, & inter tales lineas, etsi sint quadrantes circuli quoad multitudinem infiniti, atque ita proportionaliter inæquales, ut, quo magis à centro distant, eò sint maiores in se: attamen nullus omnino eorum sine potest esse infinitus; sed omnes omnino in se sunt finiti, utpote clausi duobus terminis, iuxta, **proposit. 18.** Totaque subinde superficies ab utroque dictarum linearum latere finita est, quoad latitudinem scilicet contentam inter ipsas lineas; tametsi sit infinita quoad longitudinem à centro versus latus oppositum absque ullo fine extensam. Quo fit, ut talis superficies versus latera linearum dictarum quasi circulariter, esset mobilis circa centrum, scilicet versus Septentrionem, & versus Occiduum; prout paulo ante de lineâ rectâ à centro versus Orientem, extensâ infinite dictum est. Cumque huiusmodi superficies manifestè sit quarta pars integræ superficiæ maximæ diuisentis totum spatium locale bifariam, valentisque bifariam diuidere solidum, quod totum illud repleat si daretur. Planè sequitur, hanc superficiem maximam, licet à centro versus quoduis latus in directum considerata sit infinita, ac circulariter consideratam finitam necessario esse; tum quia compositam ex quatuor partibus sub ea consideratione finitis; tum quia, compositam ex circulis semper in se finitis; tametsi proportionaliter se excedentibus absque eo, quod ullus sit ultimus, atque ita quoad multitudinem infinitis. Unde rursus sequitur, huiusmodi superficiem maximam circulariter, circa centrum bene moueri posse intra spatium ipsum, quod occupat; etsi in directum versus nullum latus possit moueri. Ex quo tandem concluditur, solidum replens totum spatium locale consideratum circulariter, siue in gyrum finitum, & mobile esse, utpote compositum tum ex sphaeris semper in se finitis sub ea consideratione, & mobilibus; tametsi quoad multitudinem infinite, ut sicque etiam immobiles sint; tum ex octo partibus in se etiam finitis, & mobilibus, in quas, per tres superficies maximas eiusdem centri ad angulos rectos se secantes diuisibile est. Sicut superficies maxima in quatuor est diuisibilis iuxta dicta, per duas lineas etiam maximas ad angulos rectos se secantes in centro.

Propositio 32.

De quanto metaphysico seu finito, seu infinito, quod per æquivalentiam solum

est tale, perinde ferme, sua seruata proportionem, philosophandum est, ac de quanto physico seu finito, seu infinito, quod formaliter tale est.

Quia passiones convenientes quanto physico, cui quantum metaphysicum æquivalere censetur (quale est quantum intensiõis, quod ad quantum multitudinis reuocatur iuxta dicta supra q. 1.) plerunque veniunt adaptandæ quanto metaphysico suo modo, ut ex sequentibus apparebit.

Propositio 33.

Quantum metaphysicum æquivalens physico finito finitum est, æquivalens verò physico infinito infinitum.

Est certum. Quia quantum metaphysicum eatenus quanto physico æquivalere dicitur, quatenus ex totidem partibus aliquotis, atque illud, per quamdam æquivalentiam censetur compositum. Erat ergo finitum, si sit æquivalens quanto physico finito, atque adeo ex partibus tum in se, tum quoad multitudinem finitis composito iuxta **proposit. 5.** Infinitum autem si sit æquivalens quanto physico infinito, atque adeo composito ex multitudine infinita quarumuis partium aliquotarum iuxta **proposit. 9.**

Propositio 34.

Quantum metaphysicum æquale multitudini finita quantum eiusdem generis in se finitorum necessario est finitum.

Quia multitudo finita partium in se finitarum, cuiusvis illæ generis sint, necessario constituit quantum finitum iuxta **proposit. 4.** Quantum autem æquale quanto finito necessario est finitum. Quia quantum infinitum nequit esse æquale finito iuxta **proposit. 11.** Itaque si detur eis quoad bonitatem, aut perfectionem, aut potentiam, &c. æquale aggregato coalescenti ex quouis finito numero aliorum entium, quorum vnumquodque in se finitam bonitatem, aut perfectionem, aut potentiam, &c. habeat: illud quidem finitam etiam bonitatem, aut perfectionem, aut potentiam, &c. habebit: finitum ve quoad quoduis horum prædicatum erit.

Propositio 35.

Quantum metaphysicum æquale multitudini infinita quantum eiusdem generis in se finitorum, aliquotorumque, siue æqualiam non potest non esse infinitum.

Quia talis multitudo quantum non potest non constituit quantum in se, siue in suo genere infinitum iuxta **proposit. 10.** Et quantum æquale quanto infinito non potest non esse infinitum: quia finitum infinito æquale esse nequit iuxta **proposit. 11.** Itaque, si detur eis quoad bonitatem, aut perfectionem, aut potentiam, &c. æquale aggregato coalescente ex quouis multitudine infinita aliorum entium in se finitorum, & æqualium

linm quoad bonitatem, aut perfectionem, aut potentiam, &c. illud quidem necessario infinitum erit quoad bonitatem, aut perfectionem, aut potentiam, &c. infinitam ve bonitatem, aut perfectionem, aut potentiam, &c. habebit.

141 Quod si quantum metaphysicum aequale multitudini infinitae quantorum in se finitorum, & aequalium infinitum est; multo potiori iure infinitum erit primo id, quod fuerit aequale infinitae multitudini quantorum, quorum aliquod, aut aliqua, aut omnia fuerint in se infinita, vt constat. Secundo id, quod fuerit aequale infinitae multitudini quantorum inaequalium, atque adeo proportionalium, proportionem videlicet ascendente, quorum minimum aequale fuerit singulis praedictis aequalibus, quando multitudines vtrorumque inter se aequales sunt; vt constat etiam ex se, & ex dictis proposit. 23. Vnde etiam constat, quantum metaphysicum aequale cuilibet omnino multitudini infinitae quantorum inaequalium, atque adeo proportionalium proportionem ascendente, non posse non esse infinitum. Quia vt ibi statutum est, in qualibet omnino multitudine infinita quantorum proportionalium huiusmodi non possunt contineri plures multitudines infinitae quantorum aliquotum, siue aequalium.

Ex hac propositione inferitur necessarium, esse, vt vice versa omne quantum metaphysicum infinitum alicui multitudini infinitae aliorum quantorum aequale sit: quia nequit non per aequiualentiam constare partibus aliquotus infinitis. Quod ipsum est, aequale esse multitudini infinitae aliarum partium aliquotarum formalium, hoc est aliorum quantorum aequalium inter se distinctorum.

Propositio 36.

142 Omnis series quantorum metaphysicorum in se finitorum, & proportionaliter se excedentium quocunque genere proportionis in sua possibilitate, seu quiditate necessario est infinita a latere, versus quod ascenditur. A latere vero versus quod descenditur, finita, reipsa, & independenter a nostra conceptione loquendo.

Hae propositio per doctrinam supra statutam proposit. 22. & 23. venit pariter demonstranda. Recognoscatur & applicetur, ne actum agamus. Itaque series creaturarum possibilium quoad perfectionem, aut bonitatem, aut potentiam, &c. in se finitarum, & sese excedentium proportionaliter infinita est, quo latere ascendit; finita vero, quo descendit. Ita, vt nulla sit eiusmodi creatura possibilis omnium perfectissima, aut optima, aut potentissima, &c. qua perfectior alia, aut melior, aut potentior, &c. dari non possit. Cum tamen aliqua sit possibilis in eiusmodi serie creaturarum omnium infima quoad perfectionem, aut bonitatem, aut potentiam, &c. Quod vtrumque contra nonnullos amplius confirmabitur infra q. 8. Vbi etiam videbimus, quomodo de quantis metaphysicis in se infinitis opposita philosophia sit. Series quippe eorum a latere ascendente finita, a latere vero descendente infinita sunt, prout ibi commodius ostendemus.

143 Mitto plures propositiones ex praecedentibus statutis circa quantum physicum, quae pariter quanto metaphysico applicari, & circa illud statui possent. Quia facile, praedictis suppositis,

ab vno quoque, proportionem seruata, poterunt applicari, & statui. Pergoque iam ad alias quaestiones.

QUESTIO III.

Verum conceptus obiectiui reipsa distincti, & propriam quiditatem habentes, atque adeo in se conceptibiles tam possibiles, quam impossibiles intra statum quiditatum praecise sint multitudine infiniti.

144 PRO exacta intelligentia, resolutioneque huius quaestionis suppono primo, impraesentiarum dumtaxat solere verti in quaestionem a Doctoribus, verum creaturae possibiles sint infinitae. Circa quam quaestionem Abaylardus, Vvicleffus, Ioannes Hus, & alij haeretici dixerunt, Deum non posse producere creaturas alias, praeter eas, quae produxit defaeto, animasque ad certum numerum, & non vltia posse creare. Quorum sententia damnata est in Concilio Constantiensi sess. 15. Ex catholico item nonnulli relati a Pet. Hurt. disp. 13. Phys. sect. 1. & quidam alij Recentiores opinati sunt, creaturas possibiles, factibilesque subinde a Deo finitas quoad multitudinem esse. Opposita tamen sententia docens, esse infinitas, communissima est. Eam tenent S. Th. 1. p. q. 14. art. 12. & cum eo Thomista omnes Molin. ibid. Valent. disp. 1. q. 14. punct. 6. Vaz. disp. 63. cap. 2. Fasoli quest. 7. art. 2. dub. 2. Pet. Hurt. vbi supra, Arriag. disp. 13. Phys. sect. 2. Onied. contr. 13. Phys. punct. 3. Carlet. disp. 46. Phys. sect. 2. & 3. Lynce lib. 7. Phys. tract. 3. cap. 1. Et caeteri omnes Theologi, Philosophique, qui rem attingunt. Quorum multi de multitudine chymararum impossibilium penitus tacent. Alij vero aut expriment, aut supponunt vt certum, eam esse infinitam. Ego vero sub praefixo quaestionis titulo, subque nomine conceptuum obiectiuorum tam possibilium, quam impossibilium vtrarumque aggredior praesens examen, creaturarum scilicet possibilium, & chymararum impossibilium.

Suppono secundo, ex conceptibus obiectiui chymericis quosdam esse solum per species alienas, atque adeo in substitutis alienis conceptibiles; quosdam vero etiam per species proprias esse conceptibiles in se iuxta doctrinam statutam in Pharo Scient. disp. 11. In praesenti ergo quaestione de secundis tantum est sermo; vt potest qui soli habent in se propriam, veramque essentiam, seu quiditatem intra statum quiditatum iuxta doctrinam etiam datam ibidem.

Suppono tertio ex dictis etiam loco citato, nullum conceptum obiectiuum in ordine ad suam quiditatem posse esse impossibilem: quia nullus potest carere potentia ad essendum id, quod reipsa quiditariue est. Conceptus ergo obiectiui impossibiles dumtaxat sunt tales quoad existentiam: quia carent potentia ad existendum. Vnde bene stat, esse conceptum aliquem impossibilem, & chymericum, atque adeo necessario falsum quoad existentiam; & nihilominus quoad suam quiditatem esse verissimum intra statum quiditatum; vt certum est in secundo Deo, qui ex suo conceptu quiditariue verissime est secundus Deus, impossibilis quoad existentiam, atque adeo Chymericus.

Suppono quarto ex dictis in Pharo Scient. disp.

disput. 10. & 14. nullos conceptus obiectiuos posse esse quoad quiditatem oppositos. Quia omnis oppositio extremorum in ipsum quiditatem fundatur, eamque supponit, imo in eâ consistit reipsâ. Dumtaxatque subinde est oppositio quoad existentiam. Ideo namque extrema nequeunt habere existentiam simul in statu existentiâli, eoque iure sunt opposita quoad existentiam in tali statu; quia tales essentias simul habent in statu quiditatio; idèque quoad illas in tali statu neutquam opposita sunt.

148 Suppono quintò ex dictis etiam in Pharo Scient. disp. 11. citatâ, omnem chymæram impossibilem idcirco esse talem: quia ex unâ parte siue aliquo conceptu obiectiuo possibili non potest existere, ex alia verò suapte essentiâ eidem opposita est. Quo fit, ut nec sine illo, nec cum illo, atque ad eò nec vilo modo possit existere. Cum sit impossibile, quidpiam existere; & tamen nec cum alio quopiam, nec cum eius contradictorio simul existere.

149 Suppono sextò, ex duplici capite nasci posse iuxta Recentiores supra commemoratos, quòd creaturæ possibiles infinitæ non sint. Primò; quia infinitudo ipsa quorumvis conceptuum chymærica, & repugnans est. Secundò; quia creaturæ ex proprijs conceptibus non repugnantes finitum numerum non excedunt reipsâ. His positis sit.

Propositio 1.

150 Ex eo, quòd infinitudo quoad multitudinem quorumvis conceptuum obiectiuorum sit impossibilis, & chymærica; non sequitur tales conceptus intra statum quiditatio quoad multitudinem infinitos non esse.

Quia iuxta doctrinam vniuersalem suppositionis, tertiz bene stat, talem infinitudinem esse impossibilem, & chymæricam, atque ad eò necessariò falsam quoad existentiam; & tamen esse verissimam quoad quiditatem, verissimeque subinde reddentem tales conceptus infinitos quoad multitudinem intra statum quiditatio. Quod ipsum est quiditas eius, seu quiditatis munus. Itaque ex defectu possibilitatis infinitudinis præcisè nulla multitudo conceptuum obiectiuorum, potest desinere esse infinita intra statum quiditatio; quantumvis nequeat esse infinita intra statum existentialem. Id quod etiam ex doctrinâ suppositionis quartæ confirmari potest. Quia infinitudo quoad multitudinem ex nullo capite potest excogitari impossibilis quoad existentiam, prout est infinitudo præcisè, præterquam ex oppositione quoad existentiam partium, ex quibus composita est, ut satis superque est ex se notum. At partes quoad existentiam oppositæ non eo ipso sunt, imò esse nequeunt oppositæ quoad quiditatem iuxta dicta ibi. Igitur infinitudo quoad multitudinem indemnis necessariò manet intra statum quiditatio, ut verissime intra illum reddat conceptus, quibus conuenit, quoad multitudinem infinitos.

151 Hinc constat, ex impossibilitate infinitudinis quoad multitudinem creaturarum possibilium præcisè nasci non posse, quod illæ quoad multitudinem infinitæ non sint intra suum possibilitatis, siue quiditatis statum. Si aliunde, quæ ex prædicatis proprijs possibiles sunt, pauciores

reipsâ non sint, quàm, ut multitudinem infinitam valeant componere.

Propositio 2.

152 Creaturæ ex proprijs conceptibus possibiles infinitæ quoad multitudinem sunt intra suum statum possibilitatis, siue quiditatio.

Probat imprimis propositionem definitio supra commemorata Concilij Constantiensis, quatenus errorem esse decernit, asserere, Deum vsque ad certum numerum posse animas creare, & non ultra. Hoc enim verissimum esset, si animæ creaturæ, siue possibiles non infinitæ, sed certo aliquo essent numero comprehensæ. Ut est notum.

153 Secundò probatur propositio. Quia durationes, quibus Beati in singulis instantibus temporis æterni futuri sunt duraturi, prout docet fides, creaturæ quædam sunt non solum possibiles, sed futuræ reipsâ distinctæ inter se iuxta doctrinam stabilitam supra disp. 8. Et tamen quoad multitudinem infinitæ sunt: quia nulla est, ultra quam non sint aliæ, & aliæ absque vilo sine futuræ. Alioquin contra dogma fidei post aliquam talium durationum Beati desinerent durare, & esse. Actus etiam intellectus, quos Beati per totam æternitatem successiuè sunt habituri, infiniti sunt. Siquidem nullus omnino erit eorum, ultra quem non restent alij, & alij absque vilo ultimo futuri. Ergo, &c. Quod autem dicunt nonnulli, etsi multitudo talium actuum sit finita, post totam semel transactam posse eos iterum, atque iterum absque vilo sine repeti, siue reproduci, ne eorum exercitium desit Beatis aliquando; frivolum est. Quia nulla ratio potest idonea reddi, cur eiusmodi infinitæ eorundem actuum reproductiones possibiles sint, & non sint possibiles infinitæ novorum actuum prorsus similium, prorsusque æqualium productiones. Præterquam quòd effugium istud in durationibus tum Beatorum, tum talium actuum locum non habet, utpote quæ suis proprijs instantibus vnice affixæ, nullatenusque reproductibiles in alijs sunt; prout disp. citatâ statutum est.

154 Tertiò probatur. Quia, ut Deus hæctenus à principio Mundi per singulos annos produxit aliquem creaturarum numerum distinctarum à productis annis præteritis, poterit utique deinceps per singulos annos futuros tantumdem præstare; quin dabilis sit vllus omnino annus, in quo iam Deus nullas creaturas de nouo producere possit: quandoquidem omnium annorum totius temporis, quòd ad rem attinet, eadem prorsus ratio est; ut ex se est satis notum. Ergo Deus nullum numerum finitum creaturarum potest producere, quo maiorem alium nequeat producere. Quòd stare nequit absque eo, quòd creaturæ producibiles à Deo atque ad eò possibiles in suo possibilitatis statu infinitæ sint; ut ex doctrinâ statutâ q. 2. proposit. 1. constat.

155 Ex qua etiam constat, deceptos esse Recentiores supra citatos, quatenus non audentes concedere, ita esse finitas creaturas possibiles, ut producto aliquo earum numero determinato maior alius nequeat produci, dicunt, eas indeterminate solum esse finitas, quia producto quouis earum numero, potest maior produci; nequaquam tamen possunt infinitæ produci. Falluntur tamen, primò; quia, ut loco citato monstratum est, ex

eo, quod, producto quouis creaturarum numero, possit maior produci, necessario sequitur, creaturas producibiles intra possibilitatis, siue quidditatis statum determinate esse infinitas. Secundum; quia ex eo, quod non possint simul infinitae creaturae produci, ut ipsi opinantur cum sententia satis communi, inferunt creaturas possibili-
 156 Quarta probatur propositio. Quia, loquendo de creaturis in se finitis metaphysice, sub quavis earum specie logicae sunt possibili infinita individua inter se similia, & aequalia, ut supra disp. 12. quae 6. monstratum est. Loquendo autem de creaturis tam infinitis, quam finitis in se metaphysice, (quas utraque esse possibili-
 157 Id quod insuper probari potest, sitque nostrae propositionis quinta probatio. Quia, sicut nullus est dabilis numerus, quo maior alius, diuersusque ab omnibus minoribus dari non possit, ut apud Arithmeticos certissimum est; siquidem nullus est dabilis numerus, qui duplicari, ac multiplicari non possit tum per se, tum per quemlibet alium. Ob idque numeri diuersi inter se in sua possibilitate, seu quidditate necessario sunt infiniti; ut tanquam certissimum etiam statuit D. Aug. lib. 12. de Civitate Dei cap. 18. constatque ex demonstratione facta quae 2. proposit. 20. Ita nulla est dabilis creaturarum possibilitatum species, cui, & ceteris quibusque antea datis diuersa alia, siue dissimilis dari non possit. Ob idque species creaturarum possibilitatum inter se diuersae, siue dissimiles in sua possibilitate seu quidditate etiam sunt infinitae. species quippe, testante Arist. sunt sicut numeri. Ut, sicut numeri inter se diuersi infiniti sunt; quia datis quibusque alius maior, atque adeo diuersus a reliquis dari potest. Ita species inter se diuersae, siue dissimiles infinitae sunt; quia datis quibusque alia diuersa, siue dissimilis illis dabilis est. Quo argumento probatur, species creaturarum sub quouis genere earum contentas infinitas multitudines esse: quia data quavis dissimilitudine differentiarum, per quas tale genus contrahitur, alia dabilis est; sicut, data quavis dissimilitudine numerorum, est dabilis alia.

Secundo probatur propositio. Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 158 Sexto probatur propositio. Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 159 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 160 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 161 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 162 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 163 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 164 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 165 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 166 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 167 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 168 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 169 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 170 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 171 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 172 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 173 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 174 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 175 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 176 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 177 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 178 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 179 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 180 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 181 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 182 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 183 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 184 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 185 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 186 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 187 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 188 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 189 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 190 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 191 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 192 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 193 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 194 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 195 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 196 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 197 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 198 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 199 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-
 200 Quia ad infinitam perfectionem sapientiae, atque potentiae diuinae pertinere haud dubie videtur, quod creaturae a Deo factibiles, atque adeo possibili-

numero finito præ reliquis. Quo nostrum argumentum firmum persistit; probans pariter, infinitas multitudines esse tam specierum creaturarum possibilium sub quouis earum genere contentarum, quam indiuiduorum contentorum sub qualibet earum specie. Atque hinc etiam constat, quomodo, non solum cuius numero, sed cuius etiam multitudini infinitæ creaturarum possibilium aliæ creaturæ possibiles addi possunt, præterquam illi maximæ omnium, quæ diuinæ Omnipotentie infinitudini proportionata est, & omnes omnino in se comprehendit creaturas possibiles. Huic namque, nulla est, quæ addi possit; cum comprehendat omnes. Ex quibus omnibus etiam facillè quisque diluet, quæ contra nostram propositionem aut solent, aut possunt opponi.

160 Et quoniam omnes creaturæ possibiles contingentes sunt, utpote liberè à Deo factibiles, & consequenter indifferentes ad existendum, & non existendum; tot omnino sunt possibiles negationes, seu veritates negatiuæ creaturarum, quot sunt creaturæ ipse possibiles. Atque ita infinita multitudo creaturarum omnium possibilium, & infinita multitudo omnium negationum possibilium earum æquales sunt. Quoniam item multitudo creaturarum purè possibilium, atque adeo non existentium infinita est. Quandoquidem omnium possibilium portio quædam finita est multitudo earum, quæ existunt; & ab infinito sublatà portione finita, nequit, quod superest, non manere infinitum, ut constat. Planè consequitur, negationes creaturarum possibilium non solum possibiles, sed etiam defacto existentes (qua ratione negationes dici possunt existere iuxta doctrinam datam in Pharo Scient. disp. 9. q. 3.) infinitas quoad multitudinem esse. De quo suppositis dictis nulla dubitatio esse potest.

161 Porro, quemadmodum multitudo completens omnes omnino creaturas possibiles tum specificè, tum solum numericè inter se differentes certam, determinatamque infinitudinem omnium possibilium maximam habet, quæ maior alia non est possibilis, iuxta dicta. Ita quoque multitudo completens omnia omnino indiuidua possibilium, vniuscuiusque speciei certam, determinatamque infinitudinem habet, & omnium maximam, quæ maior alia non est possibilis intra talem speciem. Rursus, quia ex indiuiduis, quæ sunt eiusdem speciei physice, eo quod inter se sunt similia, quædam sunt inter se æqualia, atque adeo eiusdem etiam speciei logicæ, & quædam inæqualia, speciei que subinde logicæ differentia: inæqualium autem tot sunt differentia, quot proportionales inæqualitatis diuersæ possibiles sunt iuxta dicta, disp. 10. q. 2. diuis. 19. necesse est etiam, ut multitudo completens omnia indiuidua possibilium intra vnamquamque dictarum differentiarum certam, & determinatam infinitudinem habeat, & maximam omnium pertinentium ad talem indiuiduorum differentiam. Adde, ut intra vnamquamque speciem infimam creaturarum possibilium datur vna quædam infinitudo maxima omnia indiuidua eius completens, ita intra vnumquodque genus necessariò debere dari vnam quandam infinitudinem maximam completentem species omnes sub tali genere comprehensas; donec ascendatur ad supremum genus entis possibilis creati; cuius infinitudo maxima omnes omnino completitur creaturas possibiles. Iam, quod vnaquæque prædictarum infinitudinum maximarum intra vnamquamque differentiam seu genericam, seu specificam, seu indiuidualem creaturarum possibilium

tanta sit, nec maior, nec minor, ex proportionem debitam essentis rerum tum inter se, tum cum infinitudine Principij omnium earum comparatis, credendum est, nasci iuxta superius dicta. Denique, quod intra vnamquamque maximam infinitudinem omnium dictarum differentiarum creaturarum possibilium infinitæ aliæ infinitudines, seu multitudines infinitæ contineantur ex doctrinà monstratà supra q. 2. proposit. 16. constat. Postremò aduerto, quod vniuersalius est genus, eo plures sub se illud complecti species, speciem verò infimam eo fortasse plura sub se complecti indiuidua, quò ex conceptu suo specifico perfectior est.

Propositio 3.

Chymaræ impossibiles infinitæ quoad multitudinem sunt intra suum statum quiditatum.

Hæc propositio ab omnibus videtur admitti, siue supponi ut certa. Probandaque venit imprimis nonnullis ex argumentis factis pro infinitudine creaturarum possibilium, ut recolenti, & applicanti illa perspicuum fiet. Deinde speciatim probatur. Quia, cum omnis chymaræ impossibilitas inde nascatur, quòd sit conceptus ex vna parte impotens ad existendum sine aliqua veritate obiectiuâ possibili, ex alia verò eidem veritati necessariò oppositus iuxta suppositionem quintam, eo ipso, quòd veritates possibiles sint infinitæ, non possunt non chymaræ respectiue ad illas impossibiles infinitæ esse, imò infinities infinitæ. Neque enim vna, vel altera dumtaxat chymaræ impossibilis, sed infinitæ excogitabiles sunt relatè ad vnamquamque veritatem possibilem. V. g. relatè ad Deum infiniti alij Dij ab ipso solum numero differentes sunt impossibiles: eo quòd neque cum ipso existere possunt ob essentialem oppositionem, quam cum eo habent, neque sine ipso; eo quòd ipse essentialiter non potest deficere. Sunt etiam respectiue ad Deum infinitæ actiones ipsius peccaminosæ impossibiles: quia & ipsi oppositæ, & cum ipso connexæ sunt suoque conceptu. Similiter relatè ad vnumquemque ignem, singularem infinitæ frigidationes sunt impossibiles: quia & cum eo sunt connexæ, cum sint ex conceptu suo actiones ipsius, & eidem sunt oppositæ, eo quòd potentià ille caret ad eas eliciendas. Pariter relatè ad quatuor extrema innumabilia singularia infinitæ vniones sunt impossibiles: quia & cum ipsis connexæ ex conceptu vnionis eorum, & eidem oppositæ ex impotentia ipsorum ad illas. Tantundemque de cæteris est dicendum.

163 Ex quibus patet, infinitum chymaratum impossibilem infinities maius esse infinito creaturarum possibilium; atque etiam infinito negationum possibilium earum: non tamen simul, sed seorsim acceptis. Quia infinitum chymaratum non duplicatur respectiue ad duo infinita æqualia veritatum possibilium obiectiuarum, alteram creaturarum possibilium, & alteram negationum possibilium earum: eo quòd quæcumque sunt chymaræ impossibiles respectu vniuscuiusque creaturæ possibilis ob sui connexionem, simul & oppositionem cum illa prout existente, eadem, & non aliæ sunt chymaræ impossibiles respectu negationis talis creaturæ. Vniuersaliter siquidem omne connexum cum vno ex extremis contradictionis alteri extremo oppositum est, & omne oppositum vni, cum altero est connexum iuxta principia certa statuta in Pharo Scient. disp. 14. q. 4.

FFF Quod

164

Quod si queras; cum sint infinita quoad multitudinem multitudines infinita chymærarum impossibilem, quarum singulis aliæ, & aliæ subinde chymærae impossibiles possunt adijci; cur detur vna multitudo infinita complectens omnes, atque adeo incapax accrementi. Et cur ea tanta sit, nec maior, nec minor; cum cæterarum illa inclusarum aliæ maiores alijs sint, & aliæ minores intra suum omnium statum quiditativum. Respondeo. Quemadmodum essentiarum quoad quiditatem, quam habent intra suum statum quiditativum, nec quaritur rationabiliter, nec redditur causa: quia reuera illam ut sic non habent, prout diximus in Pharo Scient. disp. 10. q. 1. Perperam enim querat quis, aut reddat causam, siue rationem, cur homo de suo, siue in suo statu quiditativo sit animal rationale. Ita quoque vniuersitatis essentiarum quoad multitudinem earum, quam illa habet, siue complectitur intra suum statum quiditativum, neque querenda, neque reddenda est causa, siue ratio absolute. Quare nec mirum esse debet, si de quantitate multitudinis chymærarum impossibilem absolute reddi ratio non possit. Tametsi respectu bene inferatur, prout à nobis in præcedentibus illatum est, ex eo, quod Principium omnium factibilium est infinitum, ut fides docet, multitudinem factibilem esse infinitam infinitudine proportionatâ ipsius Principij infinitudini. Rursusque ex eo, quod factibilia sint multitudo infinita, infactibilia, siue chymærica esse infinites infinita quoad multitudinem. Quanta verò sit horum omnium infinitudo totalis: & cur tanta, nec maior, nec minor in ipsorum vniuersitatis essentiam, seu quiditatem videtur referendum: quia non apparet, vnde id rationabiliter inferri possit. Nisi quis velit id inferre ex eo, quod infinitudo omnium intelligibilium, cuius pars est infinitudo chymærarum, infinitudinis sapientie speculatiue, & practicæ Dei debet esse proportionata; quemadmodum infinitudo factibilium proportionata esse debet, ut diximus, Omnipotentie, sapientieque practicæ ipsius Dei. Ob idque infinitudinem omnium impossibilem tantam esse, neque maiorem, neque minorem; quia in tantâ quantitate omnino iunctâ cum infinitudine possibilem talem sibi vendicat proportionem, non verò in aliâ excogitabili.

165

Et quoniam, quot sunt chymærae impossibiles positivæ, quales adduximus in exempla, tot dantur à parte rei defacto, imo & necessario existentes veræ negationes ipsarum, qua ratione negationes dici possunt existere, iuxta doctrinam statutam in Pharo Scient. disp. 9. q. 3. saepeque alias. Manifestè consequitur, multitudinem eiusmodi negationum infinitam esse. Tantamque habere infinitudinem, quanta talium chymærarum infinitudo est.

166

Ex quibus omnibus apparet, quomodo creaturæ possibiles, atque etiam chymærae impossibiles in statu suo quiditativo sint infinita quoad multitudinem. Et quomodo earum negationes quoad multitudinem itidem sint infinita etiam

in statu existenti.

tiali.

QVAESTIO IV.

Virum infinitum aliquod multitudinis possit à Deo produci, ponique in statu existenti.

Quaestio est de infinito multitudinis categorico, quod vocant infinitum in actu ut condistinctum à syncategorematico, quod vocant in potentia, (Dari enim à parte rei defacto infinitum multitudinis syncategorematico, siue in potentia, concors fere omnium Doctorum sententia est: quia datur multitudo finita rerum, augibilis in infinitum, in qua illud consistit). Non tamen est quaestio de infinito multitudinis partium proportionalium. aut etiam indiuisibilium continui. Quia tale infinitum in sententiâ illud adstruentium defacto proculdubio datur existens. De quo nos latè supra disp. 10. q. 4. Sed neque est quaestio de infinito multitudinis negationum, seu veritatum negatiuarum. Quia tale infinitum haud dubie etiam datur defacto existens, qua ratione negationes dicuntur existere, iuxta dicta q. 3. Denique neque quaestio est de infinito multitudinis partium aliquotarum alicuius quanti infiniti quoad extensionem, de quo in sequentibus quaestionibus agendum est. Sed quaestio est de infinito multitudinis aut entium complerorum nullam extensionem constituentium, aut partium aliquotarum alicuius quanti infiniti quoad intensionem. Circa quam.

Prima sententia est, nullum multitudinis infinitum in actu posse dari existens à parte rei, etiam de potentia Dei absolute. Ita Soar. disp. 30. Metaph. sect. 17. Valent. 1. p. disp. 1. q. 7. punct. 3. Albertin. de Prædic. quant. disp. 4. q. 5. Rub. lib. 3. Phys. tract. 2. q. 3. Murc. lib. 3. Phys. disp. 2. q. 3. Et apud eos, & mox referendos plures alij.

Secunda autem sententia opposita est, aliquid infinitum multitudinis actu dari posse existens de potentia absolute Dei. Ita Vazq. 1. p. disp. 26. cap. 3. Fasol. 1. p. q. 7. art. 3. & 4. dub. 12. Cornimb. lib. 3. Phys. cap. 8. q. 2. Pet. Hurt. disp. 13. Phys. sect. 3. Arrag. disp. 13. Phys. sect. 4. Oued. cont. 1. q. Phys. punct. 5. Carlet. disp. 46. Phys. sect. 4. Lynce lib. 7. Phys. tract. 3. cap. 4. Et apud eos plures alij ex Antiquioribus cum Recentioribus plerisque.

Propositio 1.

Infinitum multitudinis entium complerorum, ut Angelorum, bene potest simul produci à Deo, existereque in rerum natura de potentia absolute.

Probatum primò. Quia, ut constat ex doctrinâ statuta q. 3. Angeli ex proprijs conceptibus possibiles infiniti sunt in statu possibilitatis, siue quiditativo. Utque ex præmissis in hac q. constat, & Aduersarij consententur, existente quouis eorum numero, alius, & alius maior potest existere, ita quod nullus Angelus sit, qui non possit coexistere quibusvis alijs in quouis numero finito. Igitur & tota eorum multitudo infinita potest simul existere. Probatum consequentiâ. Quia omnes eos simul existere, neque repugnat ex parte existentiae singulorum ut statutum est: neque

re-

repugnat ex parte coexistentiæ omnium: cum nullus sit oppositus quoad existentiam ulli finito aliorum numero, vt etiam statuimus: neque est cur dicatur opponi infinita eorum multitudini titulo infinitudinis: quandoquidem ex hypothesi, quod existeret infinita quæuis multitudo Angelorum non completens omnes possibles, alij proculdubio absque vlla contradictione possent illi existentialiter adiungi; non secus; ac possunt cuius eorum finito numero. Itaque, cum nullius infinitorum Angelorum existentia repugnet; quia sunt omnes possibles: neque omnium coexistentia; quia nulli sunt inter se oppositi: concluditur plane, ex nullo capite repugnare, quod multitudo infinita omnium eorum simul existat, prout nostra propositio fert.

171 Quæ secundo probanda venit à paritate multitudinis infinitæ negationum ipsorum Angelorum, aliorumque entium. Quæ omnes simul de factio suo modo existunt à parte rei; quin obset earum infinitudo; vt q. 3. statuimus. Cur ergo infinitudo multitudinis Angelorum, aliorumque entium possibilem obstabit, quominus illa à parte rei simul possit existere?

172 Tertio probatur. Quia non obstat infinitudo, quominus Angeli, & alia entia possint in statu quidam esse quoad multitudinem infinita, vt verè sunt iuxta dicta q. 3. Ergo neque obstabit, quominus talia quoque esse possint in statu existentiæ. Aliundeque ad id nullum aliud extat obstaculum, vt constat.

173 Quarto probatur. Quia multitudo ædum intellectus Beatorum, cruciatuumque Damnatorum, atque durationum vtrorumque per totam æternitatem futura infinita est, etiam intra statum existentialem, tamen in tempore infinito nunquamque finiendi. Ergo etiam in tempore finito, atque adeo in eodem poterit aliorum, aut similitum multitudo infinita poni intra statum existentialem. Nulla enim esse potest ratio, cur magis infinitudo existentium permanenter repugnet, quam existentium successiue.

174 Quinto probatur. Quia ex eo, quod multitudo infinita Angelorum, aut aliorum entium simul existat, nulla sequitur contradictio, vt ex solutione argumentorum, quæ possunt opponi, constat. Possibile ergo censenda est talis existentia. Et consequenter non neganda diuinæ Omnipotentia.

175 Obijcitur primò. Omnis multitudo possibilis est in aliqua specie numeri. Sed multitudo infinita in nulla est specie numeri. Ergo est impossibilis. Negatur antecedens. Ab ipsisque Aduersarijs videtur necessariò negandum propter multitudines creaturarum possibilem, & cogitationum, cruciatuum, ac durationum futurarum, Damnatorum, & negationum infinitorum entium non existentium, quas infinitas esse, debent fieri.

176 Secundo obijcitur. Omnis effectus sub certam debet cadere intentionem agentis. At infinitum sub certam Dei intentionem non potest cadere. Ergo nequit produci à Deo. Nego minorem. Quia non est, cur infinitum sub certam Dei intentionem non possit cadere. Sicut cadit sub certam scientiam. De quo non est dubium.

177 Tertio obijcitur. Si Deus posset producere infinitas creaturas, posset producere omnes possibles. At hoc repugnat. Quia exhauriretur Omnipotentia Dei. Ergo, &c. Respondeo, non repugnare, quod Deus producat omnes creaturas possibles, qua ratione illæ sunt

possibles; vt fusiùs explicabitur q. 11.

Quarto obijcitur. Quæuis multitudo infinita potest à Deo numerari. Ergo est infinita quia id supponitur; & non est infinita; quia de ratione numeri est, esse finitum. Antecedens probatur. Quia numerare, nihil aliud esse videtur, quam distinctè, & sigillatim percipere cuiusuis multitudinis vnitates, qualiter citra omne dubium percipiuntur à Deo. Respondeo, duplicem esse modum numerandi. Primus, & propriissimus est, cum successiue percurruntur omnes multitudinis vnitates, à quo numerandi modo dicitur numerus omnis, & sola multitudo finita: quia omnis, & sola multitudo finita est percurribilis successiue. Secundus est, cum absque temporis successione simul percipiuntur omnes vnitates alicuius multitudinis priori modo numerabilis, siue numeri; vt quando videns simul sex homines dico, eos sex esse. Hoc igitur secundo modo dici Deus poterit numerare simul omnes vnitates multitudinis infinitæ, non quidem vnica numeratione quasi, ipsa tota sit vnus numerus percurribilis successiue; sed infinitis, quatenus illa ex infinitis numeris est composita, quorum vnusquisque seorsim successiue percurribilis est; & quorum omnium vnitates Deus simul percipit distinctissimè.

179 Quinto obijcitur. Nulla est vnitas in multitudine infinita, quæ non sit numerabilis successiue, non solùm diuersis numeris, sed eodem; quia nulla est, quæ coniuncta cum præcedentibus non possit componere vnus numerum maiorem præcedente. Ergo omnes sunt successiue percurribiles. Ergo multitudo omnium & est infinita; quia id supponitur: & est finita; quia successiue pertransibilis. Quod est implicatorium. Respondeo, nullam esse in multitudine infinita vnitatem, quæ non sit numerabilis successiue per sui coniunctionem cum præcedentibus in eundem numerum, permanentibus tamen semper infinitis alijs post ipsam non numeratis: atque ita omnes hoc pacto successiue esse numerabiles, adeoque pertransibiles distributiue acceptæ; secus acceptæ collectiue; prout oportebat, vt earum multitudo finita esset. Recognosce doctrinam hanc vniuersè traditam, disp. 10. q. 3. proposit. 17. & aliàs in simili supra q. 2. proposit. 31.

180 Sexto obijcitur ex doctis Recentioribus, quos sæpe q. 3. citauimus. Creet Deus, si fieri potest, infinita dolia, quorum quoduis mille capiat phialas aquæ, quibus primò adimpletis, corrumpat Deus aquam relinquens tantum in singulis dolijs phialam vnã. Hoc posito, probant, posse iterum omnia dolia aqua repleri ijs, quæ superfuerunt, phialis, nullà aqua denuò producta. Quod est absurdum. Probatio autem est. Quia ad replendum ea infinita dolia aqua sat sunt infinita, milliaria phialarum; cum vnusquodque eorum, capiat earum mille, vt posuimus. Sed in infinito phialarum, quod superfuit, dum Deus in singulis dolijs vnã reliquit incorruptam, clauduntur infinita milliaria phialarum. Ergo erit aqua sufficiens ad replendum iterum omnia dolia. Respondeo vno verbo ex doctrinã sæpe statuta q. 2. infinitum miliarorum phialarum relictarum post corruptionem residuæ aquæ esse millicuplo minus infinito doliorum: tum, infinito miliariorum phialarum omnium, quibus dolia erant plena. Proindeque non posse infinitum miliariorum phialarum, quæ superfuerunt, satis esse ad replendum iterum dolia.

Septimò obijcitur ex eisdem. Impertiat Deus

Deus infinitis Angelis infinitos binarios graduum gratiæ, resumaturque à singulis vnum gradum, postque coactis, qui saperunt, reddat iterum ex eo cumulo vnicuique binos. Sanè infiniti Angeli debent superesse absque gratiâ. Ergo videt Deus, quibus possibile est dare binos, & non ultra. Ergo ij, quibus possibile est dare binos, finiti sunt; quia videt Deus, vbi finiuntur gradus gratiæ. Cum tamen deberent esse infiniti, ut constat. Respondeo ex eo, quod Deus infinitum Angelorum suâ cognitione bifariam diuidat in duo dimidia infinita, alterique horum dumtaxat congruat congruentiâ multitudinis infinitum binariorum graduum gratiæ, nullatenus fieri, ut eiusmodi dimidia successiuè pertransibilia, atque adeo finita reddantur. Et licet quodammodo terminentur extrinsecè cognitione diuinâ, aut etiam applicatione binariorum graduum gratiæ factâ vni dimidio, & non alteri; intrinsecè tamen non terminantur: quia nullam seriem prioris, & posterioris termino intrinsecè capacem constituunt, ut supponitur, sed infinitas dumtaxat multitudines absque vilo ordine extensionis. Quibus, etsi terminarentur intrinsecè à latere, per quod diuidantur, adhuc non redderentur absolute finita; sed ab eo latere dumtaxat. Ut, cum quantum extensionis vtriusque infinitum per gradum medium suæ seriei in duo dimidia à latere diuisionis finita, & ab altero infinita diuiditur. Quæ omnia ex dictis q. 1. & 2. conspicua sunt.

182 Octauo obijcitur argumentum illud calculatorium, ut appellant, quod iam à nobis supra q. 2. proposit. 28. propositum, atque solutum est. Nonò denique opponi solet illud sophisma; quo intenditur probari, omnium numerorum maximum debere dari in serie eorum proportionali contentâ in quouis infinito multitudinis; à maximoque subinde finito numero ad multitudinem infinitam per additionem finitam transiri immediatè in tali serie. Quod est absurdum. De quo nos etiam q. 2. proposit. 22. iam egimus.

183 Quæ omnia argumenta, & cætera, quæ opponi possunt, & ab enoquoque ex dictis à nobis præsertim q. 2. facile diluentur, in Aduersarios sunt retorquenda. Ut inde planè constet, per illa nihil probari contra nos. Si quid enim probant, non solum infinitudinem creaturarum existentium, quam Aduersarij negant possibilem, excludunt; sed etiam infinitudinem creaturarum possibilem, & chymærarum impossibilem, & negationum existentium, & etiam per æternitatem futurorum, imò & partium ipsius temporis vtriusque infiniti. Quam neque negant Aduersarij, neque negare possunt.

Propositio 2.

184 De infinito multitudinis graduum, siue partium aliquotarum intensiõis subiectiuæ (qualis est intensio qualitatum) perinde dicendum est, posse simul produci à Deo, existereque in rerum naturâ de potentiâ absoluta; ac dictum est proposit. 1. de infinito multitudinis entium completorum, casu quod eiusmodi intensiõis gradus nullam seriem extensionis constituent.

Ve casus propositionis intelligatur, duplex, aut triplex philosophia diuersa circa prædictos gradus intensiõis qualitatum distinguenda est. Primo

enim possunt ita concipi subiecto vniti, ut omnes, & singuli immediatè subiecto vniantur, siue vniantur item inter se, siue secus. Secundò ita, & vnus tantum subiecto vniantur immediatè; reliqui verò mediatè; successione quadam vnionum, quibus vniantur inter se. Tertio, quocumque modo vniantur, aut possunt esse æquales, & non subordinati quoad perfectionem; aut inæquales, & subordinati. Ergo, si gradus prædicti vniti sint subiecto priori modo, neque sint quoad perfectionem subordinati, is erit casus proprius propositionis. In quo eodem profusè modo, atque præcedens probanda, ab argumentisque oppositis vindicanda est. Si verò eiusmodi gradus secundo modo sint vniti, atque adeo subordinati quoad vniones, aut sint inæquales inter se, & subordinati quoad perfectionem, seriem quandam extensionis constituent, ad infinitaque extensionis spectabunt in sequentibus examinanda, si sint infiniti, ut verè esse possunt, etiam in statu existentiâli, prout satis superque ex dictis colligi potest, & amplius ex sequentibus innotescet.

Cæterum contra infinitudinem graduum intensiõis qualitatum in vniuersum speciatim obijci solet primo. Si dari posset visio Dei infinite intensa, comprehenderetur illâ Deus. At repugnat, Deum visione creatâ comprehendere. Ergo visio Dei infinite intensa impossibilis est. Nego antecedens. Quia, ut Deus comprehendatur, aut debet cognosci ex vi visionis eius quidquid ad eum spectat; aut debet visio esse æquè perfecta, ac ipse Deus; aut vtrumque iuxta dicenda disp. 17. Quorum neutrum visio creatâ, quantumvis infâmia, haberet.

Secundò obijcitur. Si posset dari grauitas, aut impulsus cum infinita intensiõne, posset dari motus localis infinite velox, atque adeo instantaneus. Sed hoc est impossibile. Ergo & primum. Probari antecedens. Quia, quò intensior est grauitas, aut impulsus, eò motus velotior est. Subinde que nequit non esse infinite velox, atque adeo instantaneus motus casu, quod grauitatis, aut impulsus sit intensio infinita. Respondeo, absque inconueniente concedi posse, si daretur intensio infinita grauitatis, aut impulsus, posse velocitatem summam motus ex illa nasci, in quocumque demum consistat, velocitatem summam esse, iuxta varios modos philosophandi de illâ supra disp. 10. q. 4. à n. 302. commemoratos. Vbi etiam vidimus, quomodo velocitas motus, etsi possit esse summa, qua maior alia dari non possit; infinita tamen, propriè loquendo, esse non possit, saltem formaliter.

Duo supersunt hic aduertenda. Primum est, infinitudinem graduum intensiõis subiectiuæ dumtaxat poni possibilem impræsentiarum, quantum est ex parte ipsius præcisè. Vtrum autem ex parte incapacitatis subiecti repugnet aliquando, nec ne, alibi est examinandum. Secundum est, entia completa quoad multitudinem infinita, de quibus proposit. 1. etsi non constituent intensiõnem subiectiuam; quia supponuntur absoluta ab omni subiecto: posse tamen constituere intensiõnem temporalem, quatenus existere possunt in eodem tempore; aut localem, quatenus in eodem loco; aut alterius generis, quatenus in eodem gradu cuiusuis alterius seriei habentis extensionem, iuxta diuisionem vniuersalem quantorum extensionis, & intensiõis tractatam disp. 10. q. 2.

QVÆSTIO V.

Vtrum infinitum aliquod extensionis localis possit à Deo produci, ponique in statu existenti.

188 **Q**uæstio est de infinito in actu, siue categorico extenso localiter aut quoad longitudinem solum, aut quoad latitudinem, & longitudinem, aut quoad profunditatem, latitudinem, & longitudinem iuxta triplicem speciem, quam habet quantum extensum localiter, lineam, superficiem, & solidum, prout constat ex eius diuisione tradita disp. 10. q. 2.

189 Circa quam questionem prima sententia negat, tale infinitum posse actu existere, adhuc de potentia absolutâ Dei. Quam tenent Soar. Valent. Alberti. Rub. Murc. & alij relati q. 4. pro primâ sententiâ, & ex relatis pro secundâ Oued. alijque Recentiores. Secunda verò sententia affirmat. Cuius sunt Vaz. Fafol. Conimb. Pet. Hurt. Arriag. Carlet. Lynce, & alij plures citati q. 4. pro sententiâ secundâ.

Propositio I.

196 Possibile est, atque aded factibile de potentia Dei absolutâ, vt infinitum extensionis, de quo quæstio tractat, actualiter existat à parre rei.

Probatur primò propositio. Quia, vt concors Doctorum sententia est, dato quouis quanto huiusmodi extensionis finito, maius, & maius potest illud effici à Deo per additionem aliarum, & aliarum partium extensionis, seu quantitatis aliquotarum absque villo fine. Quo circa infinitum syncategorematicum in tali quanto vt sic consistens à nemine videtur negari. Igitur iuxta demonstrationem factam q. 2. proposit. I. partes aliquotæ possibilis huiusmodi quantitatis in suo possibilitatis statu infinitæ sunt. Igitur, cum aliunde non sint oppositæ inter se, vt patet in ijs eiusdem rationis, quæ defacto dantur, defacto poterunt omnes simul existere quantum infinitum, de quo agimus, componentes absque vllâ contradictione.

191 Secundò probatur à paritate spatij localis, siue, vt aiunt, imaginarij. Quod vndequaue esse infinitum, q. 2. proposit. 24. monstratum est.

192 Tertio probatur à paritate negationis infinitæ suo modo existentis quanti extensionis infiniti, de quo tractamus. Certum enim est apud omnes, illud defacto non existere. Et hoc ipsum est, defacto existere negationem eius.

193 Quarto probatur à paritate extensionis temporalis infinitæ, quam constituunt entia infinita, per totam æternitatem futura. Nulla siquidem idonea ratio reddi potest, cur sit possibilis extensio infinita temporalis, & non sit possibilis extensio infinita localis.

194 Quintò probatur. Quia quantum extensum localiter intra statum quiditatum infinitum est, vtote ibi ex infinitis partibus aliquotis compositum iuxta dicta in probatione primâ. Ergo & intra statum existentielle poterit infinitum esse.

195 Sextò demum probatur. Quia ex eo, quod

detur existens infinitum extensionis localis, nulla sequitur contradictio. Vt constabit ex solutione argumentorum, quæ contra obijciuntur. Ergo illud possibile est, factibileque à Deo.

196 Obijcitur primò. Omne corpus aut est naturale ex materiâ, & formâ substantiali compositum, aut est mathematicum coalescens ex quantitate, & figurâ. Primum nequit esse infinitum; quia forma substantialis finitam quantitatem exposcit. Sed neque secundum; quia quantitas infinita non potest habere figuram. Ergo, &c. Respondeo. Nec omne corpus naturale possibile componitur ex materiâ, & formâ, vt supponitur; quia possibile citra dubium est corpus extensum expers tali compositione. Nec omnis forma petit quantitatem finitam: quia possibilis est forma extensa infinite postulans quantitatem pariter infinite extensam. Nec omne corpus mathematicum coalescit ex quantitate, & figurâ; siquidem multas quantitates sine figurâ considerat vel ipsa Geometria, vt paraboles, hyperboles, lineas spirales, &c. Quare & corpus mathematicum poterit infinitum esse. Tamen corpus infinitum non possit habere figuram, vtote quæ terminis clauditur.

197 Secundò obijcitur. Si daretur corpus infinitum, & esset mobile; quia naturale: & non esset mobile; quia nullo motu locali moueri posset. Ergo repugnat. Respondeo primò, etiam si corpus infinitum quâ tale nullo locali motu moueri posset; adhuc posse esse naturale: tum quia varijs moribus alterationis posset mobile, siue mutabile esse; tum quia singulæ partes eius seorsim consideratæ etiam motu locali mobiles essent. Respondeo secundò, etsi corpus infinitum, quatenus tale est, non possit moueri localiter, posse tamen quatenus non est infinitum, prout affatim explicatum est supra q. 2. proposit. 31.

198 Tertio obijcitur vulgare illud; quo contenditur, sequi, dari infinitam lineam terminis clausam, atque aded implicatoriam, ex eo, quod duæ aliæ lineæ ab eodem puncto angulariter tendantur in infinitum: quia quò magis duæ istæ lineæ distant ab eo puncto, eò magis distant inter se. Caterum, fore in hoc casu, vt inter dictas duas lineas infinite extensas nulla transuersa terminis clausa daretur infinita, etsi daretur multitudo infinita linearum transuersarum in se finitarum proportionaliter se excedentium, ex doctrinâ traditâ obiter q. 2. proposit. 31. citatâ manifestum est. Quo corrui penitus argumentum.

199 Quarto obijcitur. Incipiat hinc longitudo producta à Deo infinita versus Orientem, quam diuidat Deus in duo dimidia sumendo alternas eius, & relinquendo alternas vnas; huiusmodique diuisione factâ, componat Deus ex vnis vtriusque dimidij duas longitudes infinitas continuas quarum altera collocata hinc versus Orientem totum spatium occupabit, quod antea occupabat integra longitudo; alioquin, si ad aliquam eius partem pertingeret, nec vteritis progredere, non esset infinita; quia esset terminis clausa. Pariterque longitudo altera collocata hinc versus Occidentem totum spatium ab eo latere infinitum eodem titulo replet. Fieretque, vt eadem longitudo absque vlla nouarum partium additione, aut suarum replicatione duplo maius spatium occuparet, quàm occupabat antea; duploque maior subinde se ipsa esset; imò infinite maior: cum supra infinitudinem, quam antea habebat versus Orientem, alteram iam priori æqualem haberet versus Occi-

Occidentem. Quæ omnia planè absurda sunt, & chymarica.

306 Vazq. disp. 26. supra citatà cap. 3. & Lynce lib. 7. citato tract. 4. cap. 2. integrum casum propositum censent possibilem. Absurdaque illata vitare se putant, asserendo relationes æqualis, & inæqualis, maioris, & minoris quantorum finitorum dumtaxat proprias esse: infinitorum verò non item; atque adeò nullatenus his attribuendas. Falluntur tamen, nisi ego fallor, satis apertè: nam, quidquid sit modò de appellationibus æqualis, aut inæqualis, maioris, aut minoris; quid euidentiùs esse potest, quàm, non posse idem numero quatum citra vllam sui rarefactionem, aut replicationem nunc vni tantum spatio locali infinito, nunc eidem, & simul alteri infinito correspondere, siue congruere; quàmque, non posse partem quanti similiter replere integrum spatium, quod replebat totum? Relationes autem æqualis, & inæqualis, maioris, & minoris tam infinitis, quàm finitis quantis esse communes, satis superque est à nobis ostensum q. 2. Et certè nihil videtur posse esse euidentiùs, quàm totum etiam infinitum æquale suæ parti esse non posse. Posset autem, si in casu proposito dimidium illius longitudinis eidem spatio locali posset congruere, cui tota ipsa congruebat. Siquidem quæcunque quantæ extensa localiter eidem spatio locali, atque adeò sibi mutuo congruunt, non possunt non æqualia esse iuxta satis etiam euidentiùs doctrinam statutam disp. 10. q. 3. proposit. 12.

307 Propterea ad argumentum propositum ego respondeo ex doctrinà iam supra traditâ q. 2. proposit. 28. neutrum illorum dimidiorum longitudinis à Deo diuisa posse in vllò spatio locali continuatum poni; quia omne spatium continuum, & infinitum, quale deberet esse, infinite maius est quouis illorum; atque adeò nullum est tale excogitabile, cui quoduis illorum possit congruere. Quo posito, ex longitudine infinita, cuius illa dimidia sunt, ex diuisioneque eius, quam casus supponit, nullum absurdum sequitur; vt est notissimum.

302 Insurgit tamen Lynce contra hanc doctrinam (vt ipse putat euidentiùs) arguens hoc modo. Collectio infinita cruciatuum Iudæ incipiens ab instanti D commensuratur toti æternitati à parte post. Ponatur igitur incipisse ab instanti A anteriori. Vel commensuratur tunc itidem toti æternitati; vel non? Si primum. Ergo idem infinitum potest modò minori, modò maiori spatio temporali (atque adeò etiam & locali) commensurari, & adæquari; quod nos negamus. Si secundum. Ergo collectio cruciatuum Iudæ ad aliquam instantia æternitatis non pertingeret, antè illaque subinde finiretur in eo casu. Proindeque infinita non esset. Quod est absurdum contra suppositionem, & contra fidem.

303 Respondeo per doctrinam demonstratam à nobis q. 2. manifestè conuinci, non posse omnia infinita congruere, seu adæquari, seu commensurari æternitati à parte post, ita, vt quot sunt talis æternitatis, seu temporis infiniti instantia incipiendo à præsentis, tot sint cuiusuis infiniti multitudinis vnitates. (Tantum abest, vt doctrinam Lyncei opposita euidens sit.) Posito enim, quòd infinitum multitudinis A tot habeat vnitates, quot habet instantia tempus æternum à parte post, manifestum est, quartam partem, aut centesimam, aut millesimam ipsius infiniti A, quæ etiam infinite in se sunt, totidem vnitates non

posse habere. Neque ex hoc sequitur infinitum B, quod pono esse quartam partem infiniti A, successiue posse pertingere ad aliquod instans temporis à parte post infiniti, in quo finiatur, aut vltra quod non progrediatur. Quia, cum nullum sit instans talis temporis, vsque ad quod ab instanti præsentis non sint finita instantia, & vltra quod non sint infinita, postquam infinitum B successiue ad quoduis omnino tali infiniti temporis instans peruenerit, non poterunt non remanere, in illo infinita vnitates semper vterioribus instantibus absque vllò profusus sine correspondere; nisi quod huiusmodi vnitatum infinitudo semper erit materialiter quadruplo minor infinitudine ipsarum vteriorum instantium. Sint itaque explanationis gratià existentia nunc duo infinita, alteram Angelorum tot omnino Angelis constans, quot sunt instantia temporis infiniti futuri, alterum hominum quadruplo minus, id est tot hominibus constans, quot constat Angelis quarta pars infiniti Angelorum. Corruptaque Deus successiue in singulis instantibus vnum Angelum, & vnum hominem. Certè nullum erit instans totius temporis infiniti futuri, vsque ad quod ab instanti præsentis non corruerit Deus duas æquales multitudines easque finitas, alteram Angelorum, & alteram hominum; & vltra quod non superfluit semper à Deo corrupenda alia duæ, æque infinitæ, sed ita inæquales, vt multitudo hominum semper sit quadruplo minor multitudine Angelorum; atque adeò etiam multitudine infiniti instantium temporis vteriorum.

Ex qua manifestâ doctrinâ sequitur primò, infinitum illud cruciatuum Iudæ nunquam fore finiendum, quantumuis antea, quàm defacto capite, cepisset: non tamen propterea fore, vt adæquaretur, siue congrueret tunc spatio temporali infinito maiori, quàm modò. Si enim modò tot habeat vnitates, quot habet instantia tempus infinitum futurum ab instanti in quo capite, quod ipsum est tali temporis adæquari, siue congruere; casu, quòd cepisset antea, pauciores haberet, quàm haberet instantia tempus, cum quo compararetur tunc. Taliq; temporis subinde tunc non adæquaretur, siue congrueret. Secundò sequitur vniuersè, adhuc, vt quoduis infinitum quorumlibet vnitatum continuè successiuarum à parte post sit æternum, siue nunquam finiendum, necesse non esse, quòd illud commensuratur, siue congruat temporis à parte post æterni, siue infinito; id est, tot constet vnitatibus, quot tale tempus constat instantibus, seu partibus aliquotis eis vnitatibus correspondentibus. Siue enim rotidem vnitatibus constet, siue multo pluribus, siue multo paucioribus, dummodo illæ sint infinitæ, à parte post erit æternum, siue carens fine, siue infinibile, prout constat ex dictis. Vnde rursus fit, satis esse, quòd multitudo operationum futurarum Beatorum, aut passionum futurarum Damnatorum sit infinita, ad hoc, vt illa sit æterna siue in æternum continuanda, siue nunquam finienda. Tamen illa multo, imò infinite fit minor materialiter, vt esse potest, quàm multitudo instantium, aut partium aliquotarum temporis æterni, siue infiniti à parte post, quæ fixa, & inuariabilis est, vt q. 2. proposit. 26. statuimus. Multitudo tamen durationum continuatarum futurarum Beatorum, & Damnatorum non potest non æqualis esse multitudini instantium, seu partium continuatarum similiter temporis infiniti futuri, quibus illæ respondent. Cum sint eis affixæ suapte essentiâ, eisdemque subinde essentia-

tialiter commensurata, & congruentes.

205 Pergo iam ad argumenta cætera, quæ contra nostram propositionem opponi solent. Sitque ordine quintum. Si daretur magnitudo infinita, illa esset actus parus; quia non esset in potentia ad quidpiam, cum illi nihil addi posset. At solus Deus potest esse actus purus. Ergo. Nego maiorem cum probatione. Quia magnitudini infinitæ possent addi multa accidentia, quibus perficeretur; neque à se haberet perfectionem indefectibiliter, prout ad actum purum requiritur, sed ab alio defectibiliter, &c.

206 Sexto obijcitur. Si daretur linea infinita versus Orientem, atque etiam versus Occidentem, per quodcumque punctum diuideretur, resultarent duæ partes æquales: quia posita vnâ parte supra alteram, ita, vt extrema antarum immediata diuisioni sibi congruerent, neque ab eo extremorum latere altera excederetur ab alterâ, vt ex positione supponitur; neque ab altero latere, utpote à quo ambæ essent æquæ infinitæ. Sumantur ergo in prædictâ lineâ duo puncta, per quorum quodlibet sit diuisibilis bifariam, nempe punctum A propinquius Orienti, & punctum B propinquius Occidenti. Fictque, vt pars Orientalis terminata in A partem Occidentalem terminata in ipso A sit æqualis; & consequenter maior parte Occidentali terminata in B minore, quam ipsa pars Occidentalis terminata in A utpote inclusa in illâ. Aliundeque verò pars Occidentalis terminata in B æqualis est parti Orientali terminata in ipso B; & consequenter maior parte Orientali terminata in A minore, quam ipsa pars Orientalis terminata in B utpote inclusa in illâ. Atque ita pars Orientalis terminata in A parte Occidentali terminata in B maior simul, & minor est. Quod est implicatorium. Lynce, & alij, qui æqualitatem, & inæqualitatem ab infinitis quantis rejiciunt, per istud effugium tentant se eripere ab hoc argumento. Sed malè propter hæcenus dicta. Ego ad illud respondeo ex doctrinâ statuta supra q. 2. proposit. 27. lineam vtrinque infinitam per vniuersum solum punctum, quod est veluti centrum eius, esse bifariam diuisibilem: atque adeò, per quodcumque aliud diuidatur, nullatenus posse alteram duarum partium, in quas diuiditur, ita supra alteram collocari, vt mutuo sibi adæquatè congruant quoad spatium locale; sed necessariò spatium vnus tantumdem debere excedere spatium alterius à latere finito, quantum ab eodem latere altera dictarum partium alteram necessariò debet excedere iuxta dicta etiam in eâ q. proposit. 28. Quo tota ruit argumentatio facta.

207 Septimo obijcitur. Producta à Deo longitudine infinita tam versus Occidentem, quam versus Orientem, potest aliquam partem eius mediam corrumpere, cuius spatium reliquum vt repleatur, potest Deus aut vtramque, aut alteram partem extremam mouere, donec se tangant. Quo fiet vt à latere Occidentali, aut ab Orientali, aut ab vtroque tantumdem relinquatur spatij vacui, ad quod iam non pertingat, sicuti antea talis pars extrema; subindeque ante illud sit terminata, atque adèò finita; cum poneretur esse infinita ab eo latere. Quod est implicatorium. Admissis cæteris in casu suppositis, respondeo eas extremas lineas eo modo, quo supponitur, non posse moueri adæquatè, etsi qualibet pars earum discontinuata à reliquis moueri possit iuxta doctrinam statutam q. 2. proposit. 31. Quo cessat argumentum. Alij aliter; sed malè, respondent ad

illud, quos prætermitto facilè ab vnoquoque resellendos ex hæcenus dictis.

208 Octauo obijcitur. Deus non potest producere omnem extensionem localem possibilem citra infinitudinem. Ergo multo minus poterit producere extensionem localem infinitam. Nego antecedens; sumpta particula omnem distributivè: sumpta autem collectivè; concedo propter dicta in simili supra q. 2. proposit. 22. quæ ad rem applicanda. Et nego consequentiam. Quia extensio infinita contradictionem non inuoluit. Sicut inuoluit collectio omnium extensionum possibilem citra infinitudinem iuxta dicta ibi.

209 Nonò obijcitur. Si existant duæ lineæ ductæ angulariter à centro, quod habet spatium infinitum locale iuxta dicta q. 2. proposit. 27. & inde extensæ infinite, multa absurda impossibilia sequuntur. Ergo tales lineæ sunt impossibiles. Primo enim sequitur, esse eas simul æquales, & inæquales. Æquales: tum quia id necessariò sequitur ex doctrinâ à nobis statuta propositione citatâ: tum quia, si comparentur vnæ vnus lineæ cum vnis alterius omnimodis mutuo sibi congruent, vt constat. Inæquales vero: quia, si comparentur semiulnæ vnus lineæ cum vnis alterius, mutuo etiam congruent quoad multitudinem: quia singulis semiulnis vnus singulæ alterius vnæ correspondentes inueniuntur; cum tam multitudo vnarum, quam multitudo semiulnarum infinita sit. Multitudines autem æquales altera semiulnarum, & altera vnarum non possunt nõ componere longitudines inæquales: cum quælibet vnâ qualibet semiulnâ duplo maior sit. Secundo sequitur, quamlibet dictarum linearum æqualem suæ parti esse. Quia, si comparentur singulæ vnæ primæ cuiusq; lineæ cum singulis vnis secundæ, mutuo quoad multitudinem congruent; dempsitque ex his, relictisque extra comparisonem viginti prioribus, adhuc mutuo congruent quoad multitudinem ob eandem prædictam rationem. Atque adeò pars lineæ secundæ componens ipsam cum viginti illis vnis relictis integræ primæ erit æqualis; cui eidem ponebatur æqualis secundæ integra. Concluditurque manifestè, secundam integram lineam æqualem suæ parti esse; quia, quæ sunt æqualia vni tertio, sunt æqualia inter se. Tertio sequitur, si ponantur singuli homines in singulis semiulnis primæ lineæ, binæque ipsorum brachia abscisa in singulis vnis secundæ lineæ collocentur, fore, vt nullus supersit binarius brachiorum, quia tam infinita est multitudo vnarum secundæ lineæ, quam semiulnarum primæ, hominumque subinde, atque binorum brachiorum positorum in illis. Cumque multitudo vnarum secundæ lineæ multitudini vnarum primæ æqualis necessariò sit iuxta dicta; si binarij singuli brachiorum resumpti ex singulis vnis secundæ lineæ alternis hominibus conferantur correspondentibus singulis vnis lineæ primæ, eueniet vtrique vt medietas hominum cum brachijs, & medietas sine brachijs remaneant. Cum tamen antea omnes homines brachia haberent; nec brachia plura essent, sed prorsus eadem. Quod est chymæticum.

210 Respondeo prædictas duas lineas infinitas possibiles esse. Neque ex earum existentia vllum ex illatis absurdis sequi. Non primum. Quia multitudo semiulnarum cuiusuis ex prædictis lineis duplo maior est multitudine vnarum alterius. Atque ita, licet singulis semiulnis vnus singulæ vnæ alterius comparari, concipique correspondentes ex æquo possint in quouis vtrarumque finito numero; eo quod cuius omnino finito nu-

me-

mero semilinearum vnus linea equalis numerus vinarum potest in altera designari. At integra linea infinita non ita possunt comparari, vt singulis semilinearibus vnus singula vna respondeant alterius, Sed ita, vt singulis semilinearibus vnus respondeant singula vna. Quod absurdum primum illatum cessat. Ad secundum dico. Nec posse ex æquo correspondere, congruere vt singulis vnus vnus linea singula alterius, detractis semel ab hac viginti. Tamen si cuiuslibet omnino numero finito prioris equalis numerus posterioris congruere possit. Quo etiam secundum absurdum cessat. Ad tertium dico. Positis in singulis semilinearibus prima linea singulis hominibus, si ex brachijs omnium abscisis in singulis vnus secunda linea bina ponantur, fore vtique, vt totidem superfint brachiorum binaria; quia multitudo binariorum brachiorum omnium duplo maior est multitudine vnarum linea secunda. Quo denique cessat totus discursus secundi absurdi. Et totum argumentum.

310 Sed potest tamen illud aliter amplius vergeri. Suppositis duabus lineis infinitis predictis, ex extremis singularum vinarum vnus ad extrema singularum semilinearum alterius possunt duci linea transversa eodem ordine, quo vna ipsa, & semilinearum lineas ipsas infinitas componunt. Quis dubitet? Alunde verò non possunt. Quia multitudo huiusmodi linearum transversarum simul esset infinita, & finita. Quod est implicatorium. Infinita quidem: quia multitudo vinarum ad quarum extrema terminarentur ab vno latere linea ipsa transversa infinita est. Finita verò: quia multitudo semilinearum, ad quarum extrema ab altero latere terminantur, finita necessarii esse debet. Nequit enim ea esse multitudo integra semilinearum, sed aliqua pars eius demtaxat, cum integra multitudo duplo sit maior multitudine vinarum, atque adeo & multitudine ipsarum linearum transversarum ex æquo illi correspondente. Et nulla est pars multitudinis semilinearum, quae incipiens (vt in presenti casu deberet) à latere terminato linea infinita, quam illa componunt, non sit finita, vt pote clausa terminis, iuxta doctrinam statutam q. 2. proposit. 19. Respondeo, suppositis duabus lineis infinitis predictis, ab extremis vinarum continuatarum vnus ad extrema semilinearum continuatarum alterius lineas transversas duci posse in quouis omnino finito numero; in multitudine verò infinita nequaquam. Quo cessat argumentum. Quia multitudo infinita linearum in se finitarum, & eiusmodi positionem habentium impossibilis est defectu spatij localis, cui sub tali positione possit congruere. Tamen quoad substantiam sub aliâque positione possibilis sit. Vt enim nullum est excogitabile spatium locale, in quo locari possit multitudo infinita semilinearum continuatarum, quae sit dimidium integræ multitudinis semilinearum componentium totam lineam de qua tractamus; vt quæst. 2. proposit. 28. monstratum est. Ita nullum est excogitabile spatium locale continuatum æquale quoad longitudinem ab vno latere dicto dimidio semilinearum continuatarum, quale deberet esse illud, in quo predicta multitudo infinita linearum transversarum cum positione casus, de quo tractamus, collocarentur; vt ex ipsâ suppositione casus est manifestum.

311 Ex quibus omnibus apparet, propositionem nostram ab omnibus argumentis, quae contra illam fieri possunt indemnem esse. Per doctrinam quippe traditam inter soluendum ista, quae obieci-

mus, facile quisque diluet cætera, quæcunque excogitari possunt. Addendum tamen est pro maiore firmitate nostræ doctrinæ, pleraque eiusmodi argumentorum in Aduersarios ipsos aperte venire retorquenda, dum pariter contra alia quanta infinita, quæ ipsi non negant, aut etiam negare negare possunt, queunt formari. Qualia sunt spatium locale; negatio infinitæ extensionis; multitudo entium per æternitatem futurorum; multitudo partium temporis; multitudo rerum possibilem; & alia id genus.

Propositio 2.

Possibile est, vt actualiter existat absque vllâ penetratione locali multitudo infinita corporum, aliorum vt entium localiter extensionum quoad trinam dimensionem, siue extensionem.

Hanc propositionem negant aliqui, qui multitudinem infinitam entium localiter penetratorum admittunt possibilem: è quibus est Quiedo vbi supra. Probanda tamen ea venit perinde ac præcedens, iunctis, si placet, quæ de possibilitate multitudinis infinitæ in vniuersum q. 4. dicta sunt.

Sed opponit Quiedo. Si existeret multitudo infinita corporum non penetratorum, non replet totum spatium locale: quia adhuc superesset possibile alia eiusmodi corpora. Ergo vltra ea omnia corpora amplius spatij superesset. Spatiumque subinde eis occupatum citra spatium vacuum, atque adeo terminatum, & consequenter finitum esset. Vnde & fieret, esse infinitam talium corporum multitudinem; quia id supponitur: & simul esse finitam; quia clausam absque vllâ penetratione spatio finito. Quod est impossibile. Confirmat. Quia, si existerent infiniti montes, & in singulis vna formica, corruptisque montibus, inter se coniungerentur infinitæ formicæ, quis dubitet spatium omnium formicarum exiguum fore partem spatij, quod antea montes occupabant? Vnde consequenter fit, illud terminatum, & finitum esse debere: atque adeo & omnium formicarum quantitatem, & earum multitudinem esse finitam. Cum tamen poneretur, esse infinitam. Aliasque eiusdem generis addit, aut indicat confirmationes Quiedo.

312 Respondeo ad argumentum primum, possibilem esse infinitam multitudinem corporum non penetratorum, quæ repleat totum omnino spatium locale. Quo corrui argumentum factum. Talis enim esset multitudo partium in se finitarum vnus corporis quoad trinam extensionem vnde quaque infiniti, & totum spatium locale replentis. Quod esse possibile, constat ex dictis proposit. 1. Tali autem corpori nullum aliud ens, nedum corpus, posset coexistere absque penetratione locali. Respondeo secundò, possibilem etiam esse multitudinem infinitam corporum non penetratorum, quæ non repleat totum spatium locale: ita, vt quo latere non repleuerit finita sit semper. Quod solum probat argumentum. Sæ tamen esse, vt sit infinita, quod repleat ab aliquo latere; à quo solo infinita erit. Sic itaque series hominum non penetratorum localiter incipiens hinc, & infinite extensa versus Orientem. Ea vtique versus Orientem, quo latere est infinita, occupabit totam longitudinem spatij localis habentem latitudinem vnus hominis; eamque aut quoad omnes suas partes continuas, si singuli homines singulis sint con-

contigui, seu se tangentes, seu coniuncti localiter, aut quoad omnes suas partes interpolatas, si singuli homines à singulis distantes aliquantulum positi sint, eorumque spatia localia medijs spatijs vacuis interpolata; ita, ut nulla omnino sint talis longitudinis spatij partes aut continuæ, aut interpolatæ, ultra quas non sint in subsequentiibus alij, & alij homines absque villo fine. Versus Occidentem, verò, versus Meridiem, & versus Polum totum spatium talis series non occupabit. Nec mirum; cum ab eis lateribus finita sit. Tandemque venit dicendum de cæteris huiusmodi multitudinibus infinitis corporum non penetratorum.

215 Ad confirmationem respondeo, de multitudine infinita montium perinde ac de multitudine infinita aliorum quorumvis corporum non penetratorum philosophandum esse iuxta nuper dicta. Tandemque dicendum esse de multitudine infinita fornicarum correspondentium singulis montibus, si corruptis montibus, in eisdem spatijs relinquantur, in quibus antea erant. Ut sic enim, seriem eandem, quam antea constituerunt infinitam aut ab vno tantum latere, aut à pluribus; nisi quod ea maiora intervalia habeat inter singulas fornicas, quam series montium inter singulos montes. Quod si fornicarum series ab vno dumtaxat latere infinita sit, considereturque post montes corruptos ita contracta, ut inter singulas fornicas minora iam sint intervalia, quam erant antea, in nullo spatio locali ut sic poterit collocari: quia erit vna ex duabus longitudinibus ab altero latere infinitis, ex quibus præcedens series fornicarum cum suis intervallis componebatur, nulli omnino spatio locali potens congruere iuxta doctrinam vniuersalem q. 2. proposit. 28. stabilitam, & demonstratam.

216 Ex dictis in totâ hac q. infero primò, magnitudinem quoad trinam dimensionem, infinitam, & totum spatium locale replentem, qualem esse possibilem, constat ex dictis proposit. 1. totidem omnino partes, atque spatium ipsum, cui congruit, necessariò habere. Maximamque subinde esse omnium magnitudinum possibilem, quæ absque vlla partium penetratione in spatio locali posita possunt existere. Nullumque aliud ens, dum illa existit, posse existere in loco, quin sit cum illa penetratum localiter.

217 Secundò infero, si magnitudo replens totum spatium locale in quasilibet omnino partes quoad trinam dimensionem in se infinitas diuideretur à Deo, fore utique ut nulla eiusmodi partium in villo spatio continuo collocabilis esset; quia omne spatium continuum quoad trinam dimensionem, infinitum qualibet eiusmodi partium infinite maius est, iuxta demonstrationes factas supra q. 2. proposit. 28. Quæ ad rem recolendæ, & applicandæ. Unde etiam patet, nullam omnino magnitudinem quoad trinam dimensionem infinitam, & infinite minorem eâ, quæ totum spatium locale replet, in villo spatio continuo collocabilem esse.

218 Tertiò infero, quamlibet magnitudinem finitè minorem eâ, quæ totum spatium locale replet, in eodem spatio locali ponibilem esse; nisi quod huius eâ pars finita, atque adeò intermedia, utpote terminata vndequeque, maneret vacua, cui congrueret, si daretur, excessus finitus, in quo magnitudo maior integri spatij replitiua excedit minorem.

219 Quartò infero, quamlibet magnitudinem quoad trinam dimensionem infinitam & maiorem siue infinite, siue finite illâ, quæ totum spatium lo-

cale iustè replet, in ipso eodem spatio localiter esse, ita tamen ut excessus cum residuo localiter penetraretur. De quo nullum est dubium. Quod dubitari potest est, an sit possibilis magnitudo maior illâ, quæ totum spatium locale iustè, & absque vlla suarum partium penetratione replet. Circa quod dubium primò videtur dicendum, possibilem esse magnitudinem ex partibus eiusdem speciei compositam, quæ totum replet spatium locale, ut magnitudinem aquæ, aut aeris, aut ignis, &c. quia non est cur partes extensionis posibles eiusmodi rerum ad minorem infinitudinem coarctentur. Secundò videtur dicendum per congruentiam quandam, partes aliquotas eiusdem speciei posibles vniuscuiusque rerum eiusmodi plures non esse, quam, ut sufficerent ad replendum totum spatium locale, si existerent. Nam, ut est certum, multitudinem infinitam creaturarum possibilem, atque adeò etiam multitudinem infinitam indiuiduorum possibilem cuiusque speciei certam, & determinatam esse, quam Deus cognoscit, ita, ut nec maior possit esse, nec minor iuxta dicta q. 3. Ita quoque est certum, multitudinem infinitam partium aliquotarum possibilem eiusdem speciei, ex quibus vnaquæque magnitudo localem extensionem exigens intra suam speciem, potest coalescere, certam, & determinatam esse, quam Deus cognoscit, ita, ut nec maior esse possit, nec minor. Videtur autem congruum esse, ut sit tanta, quata sufficeret ad replendum absque vlla penetratione totum spatium locale. Unde tertio videtur dicendum, si consideretur vna quavis magnitudo coalescens ex partibus diuersæ speciei, ut ex aquâ, aere, igne, &c. eam utique infinite maiorem esse posse, quam totum spatium locale; atque ita in nullo eam spatio locali citra infinitam partium penetrationem collocabilem. Talis quippe erit magnitudo coalescens ex totâ aquâ, & ex toto aere possibili, utpote constans duabus infinitis partibus, quarum quælibet perse solam totius spatij localis replitiua est iuxta dicta.

219 Eginus hæcenus in hac q. de infinito extenso localiter per localem suarum infinitarum partium distributionem. Quod proprie quantum localiter extensum, siue extensionis localis dicitur. Supererat dicendum modò de ente infinite extenso localiter per sui totius localem, & infinitam repetitionem. Quod minus proprie extensum localiter dicitur, quatenus in pluribus spatijs localibus possum, seu replicatum est. De quo tamen iam supra egimus disp. 6. q. 7. Quia ibi de eo à Doctoribus solet communiter tractari. Recognoscantur scripta ibi.

QUÆSTIO VI.

Utrum infinitum aliquod extensionis temporalis possit à Deo produci, penique in statu existenti.

220 Illud ens dicitur proprie extensum temporali- ter, quod per suarum partium temporalem distributionem diuersis partibus temporis correspondet. Quod aliter ens successiuum dicitur. Qualis est motus localis, aliaque eiusmodi entia successiuè fluentia. Dicit etiam potest, tamen minus proprie, ens temporaliter extensum illud, quod

quod per sui totius temporalem replicationem pluribus partibus temporis correspondet. Quod aliter ens permanens in tempore diuisibili dici solet. Igitur duo in presenti queruntur. Primum. An aliquod ens permanens per infinitum tempus durare possit. Secundum. An aliquod ens successuum per infinitum tempus possit extendi.

221 Circa primam quidem questionem tria sunt certa secundum fidem. Primum est, Deum per totum tempus à parte ante, & à parte post infinitum, atque adeo ab aeterno, & in aeternum, & semper necessario durare, durasse, & duraturum esse; idque suapte natura, & essentia. De quo multa sunt dicta supra disp. 9. Secundum est, Angelos, & animas hominum, atque etiam post resurrectionem corpora horum per tempus infinitum à parte post, siue in aeternum esse duraturum ex decreto Dei. Tertium est, nullam creaturam per infinitum tempus à parte antea durasse, siue ab aeterno productam à Deo extitisse. An autem possibile fuerit, à Deoque proinde factibile, ut aliqua creatura ab aeterno extiterit, ab aeternoque proinde à Deo ipso producta fuerit, sub controuersa est. Prima sententia negat. Quam tenent Lessius lib. 4. de perfect. diu. cap. 2. Valent. 1. p. disp. 3. q. 3. punct. 2. Tanner. 1. p. disp. 6. q. 1. dub. 3. Tolet. lib. 8. Phys. disp. 1. q. 2. Murc. lib. 8. Phys. disp. 1. q. 3. cum S. Bonau. Albert. Richard. Marfil. Henri. Guillelm. & alij. Secunda sententia affirmat. Quam tenent S. Th. 1. p. q. 46. art. 2. & lib. 2. contra Gent. cap. 46. cum quo Caic. Capreol. Ferrar. alijque Thomista. Necnon ex Nominalibus, & Scotistis multi. Item Soar. disp. 20. Metaph. sect. 6. Vazq. 1. p. disp. 177. cap. 5. Molin. 1. p. q. 46. art. 2. Conimb. lib. 8. Physic. cap. 2. q. 6. & 7. Pet. Hurt. disp. 16. Phys. sect. 1. Arriag. disp. 17. Phys. sect. 2. Onied. contr. 19. Phys. punct. 1. Carlet. disp. 39. Phys. sect. 1. Lynce lib. 7. Phys. tract. 5. cap. 1. & alij plures.

222 Circa secundam questionem, supposita communi opinione, & nostrâ de durationibus superadditis, & essentialiter successiuis, certum est, per tempus infinitum siue aeternum à parte post futuras esse infinitas durationes, seu partes durationum continuo fluxu se succedentium omnium entium creatorum, quæ in aeternum iuxta fidem sunt duratura, ut sunt omnes prædestinati, & reprobi tam Angeli, quam homines. Quorum etiam actionum successiue futurarum seriem, certum est, à parte post infinitam fore. Quod vertitur in controuersiam, est. An motus à parte antea infinitus, siue aeternus, siue carens principio fuerit possibilis, aut series aliqua entium successiue productorum à Deo per totam aeternitatem à parte antea, ita, quod nullum eorum fuerit primum, sed ante quodlibet alia, & alia extiterint sine principio. Prima sententia negat, talem motum, aut seriem entium principio carentem esse possibilem. Quam tenent Soar. disp. 20. Metaph. sect. 6. Valent. 1. p. disp. 3. q. 3. punct. 2. Tolet. lib. 8. Phys. q. 2. Rub. lib. 8. Phys. q. 3. Pet. Hurt. disp. 18. Phys. sect. 2. & 3. cum Durand. Sor. & alijs. Secunda verò sententia opposita affirmat. Quam tenent Vaz. 1. p. disp. 177. cap. 5. Perer. lib. 15. Phys. cap. 13. Conimb. lib. 8. Phys. cap. 2. q. 6. & 7. Arriag. disp. 17. Phys. sect. 2. Onied. contr. 19. Phys. punct. 3. Carlet. disp. 39. Phys. sect. 4. Lynce lib. 7. Phys. tract. 5. cap. 2. & alij.

Propositio 1.

Possibile fuit, creaturam permanentem ab aeterno extitisse, à Deoque proinde ab aeterno productam fuisse.

Probatur primò. Quia non est alienum à perfectione creaturæ, fore eam in aeternum exituram; cum sanctum sit, multas creaturas de facio exituras esse in aeternum. Ergo neque est alienum à perfectione creaturæ, eam ab aeterno extitisse. Hoc igitur, sicut & illud, possibile cenendum est.

Secundò. Quia non est de ratione producti ab alio, quod in tempore incipiat; quandoquidem Filius Dei à Patre, Spiritusque sanctus à Patre, & Filio ab aeterno producuntur, ut Fides docet. Igitur potuit creatura produci à Deo ab aeterno.

Tertiò. Quia neque est de ratione producti ab alio, quod sit posterius suo principio secundum tempus. Sed fat est, quod illo sit posterius secundum originem, siue secundum causalitatem; ut patet in Verbo aeternaliter producto à Patre; in omnibusque effectibus, quos cause producunt in primo instanti suæ existentia. Igitur creaturam ab aeterno produci à Deo, ipsoque esse subinde duraturam causalitate posteriorem, & simul semper tempore, possibile fuit.

Quartò. Quia non repugnat, creaturam esse in omni loco, ut supra disp. 6. q. 7. statuimus. Ergo neque repugnat, creaturam esse in omni tempore, atque adeo ab aeterno.

Quintò. Quia Deus ab aeterno exercuit actus intellectus, & voluntatis non solum necessarios, sed etiam liberos, quos potuit non exercere; alioque, quos exercere potuit, omisit. Ergo & potuit ab aeterno exercere actiones productivas creaturarum, quas non exercuit.

Sextò denique propositio probatur. Quia ex eo, quod aliqua creatura permanens extiterit ab aeterno, nulla sequitur contradictio, ut ex argumentorum opponendorum solutione constat. Id ergo possibile, à Deoque factibile fuit.

Opponitur etenim primò sic. Creatio rei est productio eius ex nihilo. Ergo nihil, siue negatio rei prius tempore debet esse, quam ipse creetur ab aeterno. Distinguo antecedens. Creatio rei est productio eius ex nihilo, id est, ex nullo subiecto præsupposito; concedo; ex nihilo, id est, ex præiua negatione ipsius rei; nego. Et nego consequentiam. Ab aeterno quippe bene potest stare, ut res, ex nullo præsupposito subiecto producatur; ut constat.

Secundò opponitur. Si Deus produceret creaturam ab aeterno, ea semper esset, atque adeo nunquam posset non esse. Siquidem omne, quod est, quando est, necessario est. Et consequenter non liberè, sed necessario Deus illam produceret. Quod est absurdum. Ergo. Respondeo, si Deus produceret creaturam ab aeterno, fore, ut ea semper posset non esse potentia antecedente, quod satis superque esset ad Dei libertatem; tamen nunquam posset non esse potentia consequente; quod nullatenus præiudicaret libertati Dei. Sicut nulli libertati præiudicat necessitas consequens, quam solum habet omne quod est, quando est, ex suppositione quod est.

Tertiò opponitur. Aeternitas est attributum pro-

proprium Dei. Ergo nequit creatura communicari. Respondeo, æternitatem per essentialiam, & prorsus necessariam esse attributum proprium Dei creaturæ incommunicabile; secus æternitatem per participationem, & contingentem. Hæc enim, sicut communicari potest creaturæ à parte post, ut constat ex fide, ita & potuit à parte ante communicari.

332 **Quartò opponitur.** Deus non posset ab æterno corrumpere creaturam, quam ab æterno produceret. Ergo necessarius esset ad illam per æternitatem conservandam. Quod eius perfectio dominio derogare videtur; præsertim in sententiâ, quam nos amplexi sumus supra disp. 8. q. 3. de impossibilitate creaturæ, quæ semel producta per tempus aliquod diuisibile sit essentialiter duratura; quin ante transactum illud possit corrumpi à Deo. Respondeo, Deum non posse corrumpere ab æterno creaturam, quam ab æterno produceret; atque adeò nec posse Deum producere ab æterno creaturam, quin det illi durationem aliquam æternam, siue infinitam à parte ante alicui temporis æterno, siue infinito à parte ante correspondentem: hoc enim ipsum est producere illam ab æterno. Quia tamen duratio ista tam collectiue, tum diuisiue sumpta accidentaliter esset creaturæ; quia & tota illa, & qualibet eius parte, etiam suppositis alijs, posset creatura carere; idcirco nulla talis creaturæ necessitas præiudicaret dominio Dei; uti præiudicaret necessitas creaturæ essentialiter duraturæ per tempus aliquod diuisibile ex suppositione, quòd existeret. De qua loco citato. Adde, creaturam ab æterno productam à Deo, etsi eo ipso posset conservata à Deo per æternitatem diuisiue sumptam, hoc est, per omnes partes temporis à parte ante infiniti sumptas distributiue; dici tamen non posse conservatam à Deo ab æterno, siue per æternitatem sumptam collectiue. Quia conservatio coanotat præexistentiam creaturæ in tempore antecedente; & nullum est tempus antecedens æternitatem diuisiue sumptam; ut constat.

333 **Quintò potest opponi vrgentiss.** Si Deus produceret creaturam ab æterno, esset ea simul corruptibilis, & non corruptibilis ab æterno. Quod repugnat. Ergo, &c. Non esset corruptibilis ab æterno; quia corruptio est negatio rei prius tempore præexistentis; & repugnat, fuisse ab æterno negationem creaturæ prius tempore præexistentis; cum ante totam æternitatem nullum sit tempus; ut constat; apertamque præferret contradictionem, eandem creaturam produci, & simul corrumpi ab æterno. Esset verò corruptibilis ab æterno; quia nullum omnino esset totius præteritæ æternitatis instans, in quo ea inciperet corruptibilis esse, & ante quod non potuisset corrumpi à Deo. Semperque proinde, siue in omnibus totius præteritæ æternitatis instantibus corruptibilis esset. Quod ipsum est, esse eam corruptibilem ab æterno. Respondeo, si Deus produceret creaturam ab æterno, nullatenus fore illam corruptibilem ab æterno; ut planè ostendit prima pars argumenti facti. Ad secundam autem, cuius illatio est fallax, dico, si Deus produceret creaturam ab æterno, fore quidem illam corruptibilem in omnibus instantibus præteritæ æternitatis distributiue sumptis; secus in omnibus collectiue. Quia nullum esset instans totius præteritæ æternitatis, in quo non posset Deus illam corrumpere, supposita tamen semper existentia eius in instantibus anterioribus. Non tamen posset Deus corrumpere illam in tota instantium collectione; prout opus erat,

ut posset illam corrumpere ab æterno.

334 **Sextò opponitur.** Producatur stupa applicata igni ab æterno. Qui sanè illam ab æterno comburere, corrumpereque non posset propter dicta n. præced. Combureret ergo in primo instanti, in quo posset; & simul non combureret; quia nullum est primum; nam, signato quouis, aliud est prius, in quo comburere posset. Quòd est implicatorium. Respondeo, nullum quidem esse instans, in quo posset ignis primò stupam comburere; quia ante quodlibet datur aliud, in quo posset. Atque ita fore, ut Deus teneretur in casu posito determinare tempus, in quo esset ignis stupam combusturus. Fieretque, ut in omnibus partibus temporis æterni anterioris violentia inferretur igni; quominus in eis stupa combureret. Id enim decerneret Deus eo ipso, quòd decerneret producere stupam ab æterno applicatam igni. Sicut ex suppositione, quòd Deus decerneret producere stupam igni applicatam in hoc instanti iam vltimò dispositam ad combustionem, decernit quoque, violentiam inferre igni pro hoc instanti, quominus in materiam stupam iam dispositam vltimò suam introducat formam. Solùm ergo esset Deo liberum, ea suppositione facta, eligere aliquam ex infinitis æternitatibus minoribus, & minoribus inclusis in æternitate integrâ à parte ante, in qua contra naturalem imperium ignis esset stupa ex decreto Dei peritura. In cuius æternitatis electæ partibus omnibus distributiue sumptis potens existeret ignis stupam comburere, & corrumpere antecederet; tametsi ex decreto Dei negandi ei concursus ad combustionem debitum consequenter impotens fieret.

Propositio 2.

335 **Motus successiuus æternus, siue infinitus à parte ante possibilis est; atque adeò & qualibet series entium successiue fluentium à parte ante infinita, siue principio carens.**

Probatum primò. Quia possibilis est series successiua infinita à parte post; ut patet in serie à parte post nunquam finiendâ durationum, atque etiam cogitationum, ac volitionum Beatorum, cruciatuumque Damnatorum. Ergo possibilis etiam est series successiua infinita à parte ante.

336 **Secundò.** Quia non repugnat ens infinite extensum localiter versum omnem partem iuxta dicta q. 5. Ergo neque repugnat ens infinite extensum temporaliter versum omnem partem; hoc est, tam à parte ante, quam à parte post. De quo in propositione est sermo.

337 **Tertiò.** Quia hoc ipso, quòd ens permanens potuit à Deo produci ab æterno, atque adeò per tempus à parte ante infinitum durare, ut proposuit. 1. statum est; non potuit non esse possibilis series successiua à parte ante infinita durationum, eiusmodi entis partibus temporis à parte ante infiniti correspondentium iuxta doctrinam vniuersalem de durationibus traditam supra disp. 8.

338 **Quartò.** Quia tempus, quòd imaginatum appellant, & citra dubium à parte ante infinitum est iuxta proposuit. 25. statum q. 2. in serie successiua essentialiter durationum possibilium quatenus talium consistit iuxta doctrinam ibi etiam suppositam, & latius superius expositam disp. 8. q. 2. Talis ergo series non solum à parte post, sed etiam à parte ante infinita possibilis est.

239 Quinto probatur propositio. Quia in eiusmodi seriebus successivis, & à parte ante infinitis nulla implicatur contradictio, ut ex solutione argumentorum, quæ oppositum intendunt, constabit. Possibiles igitur sunt; à Deoque subinde factibiles.

240 Obijcitur tamen contra eas primo. De ratione infiniti est, quod sit impertransibile successivè. Sed, si series successiva infinita à parte ante existisset, iam hodie tota ea successivè transisset. Ergo & esset infinita; quia id supponitur; & non; quia pertransibilis successivè. Respondeo, de ratione infiniti esse, quod sit impertransibile successivè, procedendo versus illud latus, versus quod infinitum est. Quia ratione etiam series successiva à parte ante infinita impertransibilis est successivè; quatenus partes eius successivè accipienti, mentaliterque versus principium retrocedenti semper alia, & alia restabunt sine fine accipiendæ iuxta infiniti definitionem Aristotelicam expositam supra q. 1. Quia reverà talis series nullum principium habet; eoque iure ab eo latere infinita, siue interminata, siue nunquam incipiens est. Ex quo patet, non esse contra infinitudinem à parte ante seriei successivæ, quod physicè tota ea aliquando transierit; quia à latere, versus quod procedit, & transit, non infinita est, sed finita; ab altero autem latere, non quia non transit, sed quia non incipit, infinita est. Et quidem de tempore usque ad hodiernum diem transacta & fuisse infinitum, qua ratione fuit, & nihilominus iam transisse, negari non potest. Non ergo opponitur infinitudini à parte ante, quod ens illam habens transierit, si à parte post finitum est.

241 Secundo obijcitur. Quæcunque ab æterno sunt, simul tempore necessariò sunt; quia, quod posterius tempore est alio quoptiam, nequit esse ab æterno; cum supponat ante se præcessisse tempus; & nullum tempus possit præcedere æternitatem. Sed partes motus, alteriusve seriei successivæ quatenus talis nullatenus possunt simul tempore esse, ut constat. Ergo nec motus, nec vlla alia successiva series possunt esse ab æterno. Hic est cavenda æquivocatio, qua solent aliqui præcedere; eo quod perperam loquuntur. Nos non asserimus, neque ab illo est asserendum possibile, quod motus aliquis, aut series aliqua successiva sit ab æterno. Hoc enim manifestè repugnat, ut argumentum factum demonstrat. Sed asserimus, ab omnibusque nostram sententiam amplectentibus asserendum est, possibilem esse motum æternum, seu infinitum à parte ante: seriesque alias successivas similiter à parte ante æternas, seu infinitas, seu principio carentes. Quod est valde diversum. Ex quo patet, per argumentum factum nihil præstari contra nos.

242 Tercio obijcitur. Si Cæli motu circulari infinito à parte ante moverentur, ab æterno producti à Deo essent, ut constat. Si enim inciperent existere in tempore; & moveri inciperent in tempore; atque adeo motu à parte ante non infinito contra suppositionem. Deberent igitur à Deo produci ab æterno sub aliqua determinatâ præsentia; nam præsentia indeterminatæ, & vagæ reipsa sunt impossibiles. Quæ præsentia necessariò per æternitatem duraret; cum non posset ab æterno corrumpi, sed solum in tempore iuxta dicta circa proposit. 1. Unde fieret, ut à tempore corruptionis talis præsentia, & non antea posset motus incipere; infinitusque proinde à parte ante esse non posset contra suppositionem. Respondeo, si Cæli motu circulari æterno, seu infinito à parte ante

moverentur, fore utique, ut illi non sub vna aliqua determinatâ præsentia, sed sub infinitis successivè fluentibus determinatisque producerentur; sicut & sub infinitis durationibus infinitis partibus temporis correspondentibus. Ut enim creaturæ cuilibet productæ ab æterno necessariò deberet Deus communicare seriem successivam durationum à parte ante infinitam, & seriei partium æternitatis, seu temporis à parte ante infiniti correspondentem; id namque fert necessariò secundum productio creaturæ ab æterno iuxta doctrinam stabilitam circa proposit. 1. Ita Cælis ab æterno productis liberè Deus posset communicare seriem successivam, & circularem præsentiarum à parte ante similiter infinitam, qua eos motu circulari æterno, seu infinito à parte ante moveret. In hac siquidem præsentiarum serie infinitâ nulla maior, quam in illâ durationum, est excogitabilis repugnantia.

243 Quarto obijcitur. Si moverentur duo mobilia motibus rectis à parte ante infinitis, & citradubium possibilibus iuxta sententiam nostram, alterum quidem ab Oriente versus Occidentem, & alterum ab Occidente versus Orientem per eandem lineam rectam spatij localis utrinque infinitam. Ea utique & deberent sibi obviare occurrere: quia distantia localis, qua in quovis temporis instanti inter se ante occursum distarent, semper esset finita, utpote terminis clausa; atque adeo motu ipso amborum transibilis; & non deberent: quia non esset, cur potius in hoc instanti, & in hoc spatij locali, quam in alio quovis sibi occurrerent. Rursus si alterum duorum mobilium duplo velocius, quam alterum, moveretur, spatium duplo maius, quam alterum, antequam sibi occurrerent, necessariò transiret; aliunde verò non transiret; quia tale spatium est impossibile. Siquidem linea utrinque infinita per nullum punctum est divisibilis, ita, ut vna pars divisionis dupla sit alterâ; eo quod, detractâ à parte maiori portione infinitâ equali parti minori, portio maioris, quæ superest, semper necessariò est finita, utpote clausa terminis, iuxta doctrinam statutam quæst. 2. proposit. 28. Respondeo ad priorum argumenti partem, supposito, quod linea spatij localis utrinque infinita, & transiens per centrum spatij temporalis, siue temporis utrinque etiam infinito equalis quoad extensionem sit, ut tanquam valde consentaneum statuimus q. 2. proposit. 27. si duo mobilia per talem lineam æternis à parte ante motibus tum equalis, tum mediocriter locitatis mota essent, ita, quod unumquodque eorum in singulis instantibus temporis singularia puncta spatij localis percurreret, fore utique, ut illa tum in centro totius spatij localis, tum etiam in instanti medio, siue centro totius temporis sibi occurrerent, iuxta dicta de huiusmodi centris proposit. 27. citatâ; quia unumquodque eorum in eodem dimidio totius temporis suum dimidium spatij linealis iute percurreret; proindeque non possent non simul concurrere, atque adeo sibi occurrere tum in instanti bifariam diidente totum tempus, tum in puncto bifariam diidente totum dictum spatium lineale. Quod si verò dicta duo mobilia per integram æternitatem à parte ante considerentur moveri aut motu tardiori medio, ita, ut singulis punctis spatij bina instantia temporis correspondeant; aut motu velociori medio, ita, ut singulis instantibus temporis correspondeant bina spatij puncta; ut sic eiusmodi integri æterni motus impossibiles erunt; quia neque erit vllum infinitum continuuum punctorum spatij;

tij, quod non sit infinitè maius, atque adeò non congruens infinito binariorum instantium temporis; neque erit vllum infinitum continuum instantium temporis, quod non sit infinitè maius, atque adeò non congruens infinito binariorum partium spatij iuxta doctrinam demonstratam q. 2. proposit. 28. Dico autem integros prædictos motus impossibiles esse: quia quælibet eorum partes finitè distributiue sumptæ possibiles erunt. Nam binaria indiuisibilium temporis singulis indiuisibilibus spatij, & binaria indiuisibilium spatij singulis indiuisibilibus temporis in quolibet numero finito benè congruere poterunt; prout ad naturam dictorum motuum citra eorum infinitudinem possibilibus requiritur est. Ex quo patet ad posteriorem argumenti partem, etiam esse impossibile, quòd alterum prædictorum mobilium duplo velocius, quàm alterum, moueretur per integram æternitatem; etsi per eius quamlibet partem finitam moueri posset. Quo cessat contradictio illata.

344 Quinto obijciunt. Omnes partes motus æterni sunt motus. Sed de ratione motus est amissio presentia in spatio relinquendo per motum. Ergo ante omnes partes motus æterni habuit mobile presentiam aliquam in spatio relinquendo per motum. Ergo talis presentia fuit omnium prima; atque adeò series presentiarum, partiumque motus terminatarum ad illas non potuit esse infinita contra suppositionem. Concessa maiore, & minore, distinguo primum consequens; ante omnes partes motus æterni distributiue sumptas habuit mobile presentiam aliquam in spatio relinquendo per motum; concedo; quia nulla est pars motus æterni, antequam non fuerit mobile sub alià presentia in alio spatio: ante omnes partes motus æterni collectiue sumptas, nego. Et nego secundam consequentiam. Quia ante totam collectionem presentiarum, & partium motus nulla presentia, nullaque pars motus datur, aut dabilis est. Inferes. Ergo integer motus æternus indiuisim sumptus non est motus. Distinguo: non est motus ratione sui, quatenus per illum ut sic non transfertur mobile de vno spatio ad aliud; transferat: non est motus ratione partium, per quarum singulas transfertur mobile de vno spatio ad aliud nego. Et hoc ad essentiam motus est satis. Id quod etiam cernitur in motu circulari tum circuli, qui indiuisim sumptus non transfertur de vno spatio ad aliud; & nihilominus moueri dicitur ratione partium, quarum singula per talem motum de vno spatio transferunt ad aliud; tum cuiusuis indiuisibilis, quod per omnes partes sui motus circularis indiuisim acceptis de vno spatio ad aliud non transfertur; cum tamen transferatur per singulas.

245 Sexto obijci potest. In motu æterno à parte antea ante cuiusuis partis corruptionem præcedit ipsa pars, & quamlibet partem præcedit corruptio alterius partis. Ergo aggregatum omnium partium prius est tempore, quàm aggregatum omnium corruptionum, & vicissim hoc prius, quàm illud. Quod repugnat. Si autem dicatur neutrum præcedere alterum; erunt simul tempore. Quod etiam repugnat: quia opponuntur contradictoriè. Respondeo, ante omnes corruptiones distributiue acceptas præcedere partes, quarum sunt corruptiones; & ante omnes partes etiam distributiue acceptas, præcedere corruptiones aliarum partium; neutrum tamen dictorum aggregatorum collectiue sumptum præcedere alterum: quia ante neutrum ut sic datur capacitas vlla aut corruptionis, aut partis. Nec inde fit, talia ag-

gregata ut sic esse simul in eodem tempore, prout opus erat, ut contradictoriè pugnarent; non enim sunt. Sed in duobus aggregatis partium temporis diuersarum. Quorum tamen etiam singula partes comparate inter se suas habent posterioritates, & prioritates; neutrum tamen collectiue sumptum præcedit alterum; quia, cum vtrumque à parte ante sit infinitum, ante neutrum præcedit vlla capacitas temporis anterioris. Id quod de conceptu omnium aggregatorum partium temporis à parte ante infinitorum est: ut cernere est in duobus aggregatis à parte ante infinitis, & inter se adæquate distinctis altero horarum, & altero semihorarum, in quæ totum tempus à parte ante infinitum diuidi potest, si alternatiue sumantur ante quamlibet horam semihora, & ante quamlibet semihoram altera hora; & sic deinceps.

246 Septimo denique potest obijci. In serie successiuà à parte ante infinita nulla est pars, quæ non primò existat in aliqua parte temporis. Ergo nulla est pars, ante cuius existentiam non præcesserit æternitas, siue infinitum tempus. Ergo nulla est pars, cuius negatio non præexistit ab æterno, seu per æternitatem, seu per tempus infinitum à parte antea. Ergo, cum eiusmodi æternitas, seu tempus infinitum omnino sit plenum partibus prædictæ seriei, ut supponitur, ita, ut nulla sit omnino pars temporis, cui pars seriei non respondeat; nam aliàs non esset hæc infinita contra suppositionem; concluditur aliquas partes talis seriei cum suis negationibus in eisdem partibus temporis debere necessariò concurrere. Quod tamen impossibile est. Cum quoduis ens, & eius negatio contradictoriè opponantur relatè ad idem tempus, ut constat. Concessis reliquis, nego ultimam conclusionem. Nam cum eo, quòd tempus infinitum à parte ante ita sit plenum partibus prædictæ seriei, ut nulla pars temporis sit, cui pars seriei non respondeat, sicut benè cohæret, quòd nulla sit pars totius seriei, concurrens in eodem tempore cum aliqua alià ex præcedentibus in infinitis partibus temporis anterioribus; ita, quòque benè cohæret, quòd nulla sit pars totius seriei concurrens in eodem tempore cum negatione sui in eisdem partibus temporis anterioribus præexistente.

QUESTIO VII.

Virum infinitum aliquod extensionis secundum seriem causalitatis possibile sit,

247 **E**st dicere, an sit possibilis aliqua series causalitatis, & effectuum infinita aut à latere, quo ascenditur versùs causas, ita, ut hæc causetur ab alià, & hæc ab alià, & hæc ab alià, &c. aut à latere, quo descenditur versùs effectus, ita ut hic causet alium, & hic alium, & hic alium, &c. aut ab utroque latere.

248 Suppono primò tanquam certum secundum fidem, & euidens secundum rationem ex dictis disp. 1. q. 2. 6. & 7. impossibile omnino esse, quòd detur series causarum adæquatarum, & effectuum extensa versùs ipsas causas in infinitum. Necessè quippe est dari vnã causam adæquatam primam, à qua tanquam à primo fonte omnium causabilium cetera omnes cause siue adæquate, siue

inadequata cum omnibus suis effectibus procedant. Hæc autem ipse est noster Deus opt. max. 349

Suppono secundò etiam vt certum contra Durand. causam primam, siue Deum necessariò concurrere simul cum omnibus causis secundis ad suos effectus producendos. Atque ideo causas effectiuas secundas eatenus semper, & necessariò esse inadæquatas, quatenus nullum effectum, causare possint, nisi adiute à Deo simul cum illis concurrenter.

His positis, quod in præsentì quærimus est, an sit possibilis series causarum secundarum, & effectuum infinita tam versis causis ipsas, ita, quòd nulla intra genus secundarum sit prima, quæ ab alia non procedat: quàm versis effectus, ita, quòd nullus sit vltimus, à quo non procedat alius. Idque siue infinitæ eiusmodi causationes successiuè, atque ad eò in partibus temporis aut à parte ante, aut à parte post infinitis; siue simul, atque ad eò in eadem parte temporis peragantur. Vnde consequenter inquiritur, an series generationum à causis semper secundis oriundarum æterna, siue infinita à parte ante esse poterit; ita, quòd nulla fuerit causa secunda generans aliam, quæ prius non fuerit ipsa genita ab alià anteriori etiam secundà.

Greg. Gabr. Ocham, & Caiet. apud Rub. lib. 8. Physic. q. 4. opinantur; non repugnare seriem infinitam generationum ab æterno procedentium per naturalem propagationem. Quibus specie tenus videtur consentire Caiet. disp. 39. Physic. sect. 4. n. 10. sed reuera pro sententia communi opposita stat. Quam tenent Rub. ibi, Cornimb. q. 7. Vaz. 1. p. disp. 177. Pet. Bur. disp. 18. Physic. sect. 2. Ariag. disp. 17. Physic. sect. 1. Oued. contr. 19. Physic. punct. 2. & alij communiter.

Propositio I.

Series causarum secundarum versis ipsas causas infinita, ita, quòd hæc procedat ab alià, & hæc ab alià, & hæc ab alià, & sic in infinitum, quin detur vlla prima procedens à solo Deo, impossibilis est.

Nam, vt arguebamus in simili disp. 1. q. 7. eo ipso, quòd vnaquæque creatura talis seriei ab alià eiusdem esset facta, & tota collectio creaturarum ipsius esset facta ab aliquà eiusdem: quæ proinde à se ipsa mediata, aut immediata esset facta quoad primum sui esse. Quod planè repugnat. Vel aliter claris, Tota collectio creaturarum dicte seriei, cum esset quid creatum, necessario deberet esse à Deo. Sed non posset esse à Deo se solo operante; quia supponimus, Deum circa talem collectionem nihil præstare, præterquam adiuvando creaturas ipsius ad suos effectus efficiendos. Nec posset esse à Deo ita adiuvante aliquam, aut aliquas creaturas eiusdem collectionis: quia tales creaturæ concurrente simul cum Deo ad primam effectiorem talis collectionis, & ad primam sui effectiorem concurrerent necessario; cum sint partes eius. Quod tamen impossibile est. Igitur tota collectio creaturarum dicte seriei nullatenus esset à Deo; cum tamen quid creatum esset. Quod est chymericum.

Hinc planè colligitur, impossibilem esse seriem generationum æternam, siue infinitam à parte ante, & procedentem secundum naturalem causarum secundarum propagationem, v.g. seriem

hominum, quorum hic ab aliò genitus fuerit, & hic ab aliò, & hic ab aliò, & ita ascendendo absque vilo fine, siue absque eo, quòd fuerit vllus homo primus à Deo solo immediate factus, & à nullo alio homine genitus. Contra huiusmodi siquidem seriem militat argumentum factum, vt constat. Quod si verò sit homo primus à Deo solo immediate factus, à quo series generationum subordinatarum inchoetur, ita, vt talis homo primus generet secundum, & secundus tertium, & tertius quartum, & sic deinceps; iam talis series à latere, versis quòd ascenditur causarum generantium, non poterit non esse finita, vt pote ab eò latere terminata siue habens principium. Nec refert, quòd ille primus homo fuerit à Deo ab æterno factus. Nam vel generaret ille secundum hominem diuinitus ab æterno; (naturaliter enim nullatenus posset, vt constat); & secundus tertium similiter ab æterno; & tertius quartum; & sic deinceps. Atque ita ab æterno esset, in eademque subinde mensurà temporis series quædam generationum à parte anteriori finita, & ordinata secundum ordinem solius originis, non verò temporis. Si verò aliqua dicarum generationum esset in tempore, post eamque sequeretur alia, & alia successiuè suo ordine, ab ea vique inciperet alia series successiuæ generationum, quæ non posset non à parte ante, & versis latere causarum generantium esse etiam finita, vt constat.

Aliud est, si creatura aliqua ab æterno producta à Deo, ab ipsoque aut naturaliter, aut supernaturaliter adiuta in omnibus, & singulis partibus æternitatis, seu temporis à parte ante, ininiti singulas alias successiuè generaret creaturas. In tali enim casu series quædam generationum æterna siue infinita à parte ante citra omnem repugnantiam daretur. Quæ tamen subordinata non essent secundum ordinem originis, siue causalitatis, cui repugnat infinitudo, prout constat ex dictis; sed tantum secundum ordinem temporis, cui non repugnat iuxta dicta quæst. 6. proposit. 2. Quia eiusmodi generationes, siue creaturæ genitæ non procederent aliæ ab alijs in infinitum, in quo stat repugnantia; sed omnes ab vna successiuè, quia daretur prima, quod non magis repugnat, quàm, si procederent sic à Deo, atque ita casus est pertinens ad dictam proposit. 2. q. 6.

Propositio 2.

Series effectuum subordinatorum secundum ordinem originis à latere tantum ipsorum effectuum infinita, vt si creaturæ aliqua facta à Deo producat aliam, & hæc aliam, & hæc aliam, & ita deinceps sine fine, ex nullo capite repugnat. Idque siue talis series simul, & in eodem tempore virtute diuinà peragatur, siue successiuè sit peragenda in tempore à parte post infinito.

Ratio est; quia ex nullo capite in eiusmodi serie effectuum quouis ex duobus dictis modis facta, aut faciendâ inuoluitur, aut ipsi annectitur aliqua contradictio; vt satis superque ex se notum est.

QVÆSTIO VIII.

An sit possibilis creatura infinita quoad quantitatem metaphysicam. Et qua ratione.

256 **Q**uantitatem metaphysicam per æquivalentiam quamdam habere ea omnia rerum prædicata, quæ licet physicè sint indivisibilia, suscipere nihilominus dicuntur magis, & minus, ut esse bonum, perfectum, potens, &c. siue bonitas, perfectio, potentia, &c. supra q. 1. ex alibi etiam dictis tradidimus, & explicauimus. Querimus nunc, an eiusmodi quantitas in aliquo ente creato possit esse infinita, ita, quod illud sit infinitè bonum, aut perfectum, aut potens, &c. tametsi illud aut profus nullam, aut finitam quantitatem physicam habeat. Quam quidem quæstionem à nemine vidi tractari; aut determinari vniuersè. Tametsi multi Theologi pro parte affirmatiuâ eius stare videantur reipsâ; dum sæpe affirmant, siue supponunt, esse possibilem, imò & existentem de factò creaturam aut indiuisibilem, aut finitam physicè, cuius quantitas metaphysica vel perfectionis, seu bonitatis, vel etiam virtutis, seu potentia maior sit eâ, quæ reperitur in multitudine infinita aliarum creaturarum. Quæ quidem creatura quoad talem sui metaphysicam quantitatem non potest non esse infinita iuxta doctrinam statutam à nobis supra q. 2. proposit. 35. Pro exactâ igitur resolutione quæstionis.

257 **S**uppono ex dictis in Phæto Scient. disp. 16. atque etiam supra disp. 10. q. 3. proposit. 11. tum entia inter se dissimilia, atque adeo diuersæ speciei; tum etiam entia similia, atque adeo eiusdem speciei vel æqualia esse posse, vel inæqualia quoad quantitatem metaphysicam; quia neque dissimilitudo opponitur æqualitati, vt cernitur in quadrato, & triangulo æqualibus; neque similitudo inæqualitati, vt patet in duobus circulis inæqualibus. Multoque minus dissimilitudo inæqualitati, & similitudo æqualitati opponentur, vt etiam apparet in quadrato, & triangulo inæqualibus, & in duobus circulis æqualibus.

258 **D**einde suppono, idem ens penes diuersa genera prædicatorum suscipientium ex conceptu suo magis, & minus, quæ habet, diuersa genera quantitatum metaphysicarum sortiri. Aliam enim quantitatem metaphysicam habet ens quatenus bonum, aliam quatenus potens tali potentie genere, aliam quatenus potens alio genere potentie, &c. Vnde fit, vt eadem duo entia quoad vnum genus quantitatis metaphysicæ possint esse inæqualia, & quoad aliud æqualia. Possunt enim esse inæqualia quoad virtutem, seu potentiam actiuam, & æqualia quoad bonitatem, aut vice versâ, &c.

259 **S**uppono præterea, in hac q. solum esse sermone de creatoris, siue de entibus creatis aut nullam habentibus physicam quantitatem; quia physicè sunt indiuisibilia, vt Angeli; aut habentibus quantitatem physicam finitam, vt aqua, vel aer; vel ignis habens finitam extensionem, aut numerus quorumuis entium constans finitis vnitatibus. Ens quippe creatum infinitum quoad quantitatem physicam, vt aqua; vel aer, vel ignis infinitè extensus; aut multitudo infinita quorumuis entium, eo ipso necessariò habet etiam quantitatem metaphysicam infinitam; quia singulæ eius partes aliquotâ necessariò habent aliquotâ aliquam bonitatem, siue perfectionem,

aut virtutem, siue potentiam, quæ nequit non infinita metaphysicè euadere; cum tales partes quoad multiindinem sint infinitæ, iuxta proposit. 10. q. 2. Itaque de creatoris siue entibus creatis aut nullam, aut finitam physicam quantitatem habentibus erit dumtaxat sermo deinceps in præsentî q.

Propositio 1.

Existimo, possibilem esse creaturam infinitam quoad quantitatem metaphysicam in aliquo genere.

260 **Q**uia talis citra dubium erit creatura, quæ fuerit æqualis quoad quantitatem metaphysicam alicuius generis cuius multitudini infinitæ aliarum creaturarum, potioreque iure, quæ fuerit maior; vt constat ex doctrinâ statutâ q. 2. proposit. 35. esse autem possibilem talem creaturam, inde mihi suadeo primò; quia, sicut possibile est vnum quantum physicum infinitum coalescens formaliter ex infinita multitudine aliorum quantum physicorum, iuxta doctrinam stabilicam q. 5. ita censendum est possibile vnum quantum metaphysicum infinitum coalescens æquivalenter ex infinita multitudine aliorum quantum metaphysicorum; qualis est haud dubiè creatura quoad quantitatem metaphysicam æqualis, aut maior infinita multitudine aliarum. Secundò, quia eo ipso, quod est possibilis multitudo creaturarum infinita, quantumque etiam physicum infinitè extensum iuxta doctrinam statutam q. 4. & 5. non potest non esse possibilis bonitas, aut perfectio, aut virtus aliqua infinita in ipsis creatoris, in ipsisque partibus talis quanti reperta, vt potest cum aggregato infinito eorum realiter identificata. Ergo infinitudo quantitatis metaphysicæ enti creato, quale est tale aggregatum, ex conceptu entis creati repugnans non est. Poterit ergo illa etiam in ente creato aut indiuisibili physicè, aut physicè finito inueniri. Quod ipsum est, esse possibilem creaturam, de qua tractamus, quoad quantitatem metaphysicam alicuius generis infinitam. Tertiò; quia ex terminis videtur certum, esse possibilem creaturam aut æquæ, aut magis æstimabilem, quam aggregatum infinitum aliarum creaturarum, atque adeo maiorem bonitatem, siue perfectionem habentem, quam illud. Imò de factò quemlibet ex supremis Angelis quidpiam æstimabilius, atque adeo melius, siue perfectius esse, quam infinitam aggregatum arenularum, terræ, aut indiuisibilem materiam primam, ex se videtur manifestum. Visionem itidem beatificam esse æstimabiliorem, quam aërioremque, atque adeo meliorem, quam aggregatum infinitum sensuum materialium, aliorumve longe inferioris notæ accidentium non videtur negabile. Sicut neque quod vno hypostatica sit melior, quam infinita vniones materiæ, & formæ, & vnus gradus gratiæ melior, quam infiniti gradus coloris. Possibilis ergo est, imò de factò datur creatura aut æqualis, aut etiam maior quoad quantitatem metaphysicam bonitatis, seu perfectionis, quam infinita multitudo aliarum creaturarum, & consequenter infinita quoad talem quantitatem. Quartò denique; quia ex æqualitate creatura quoad quantitatem aliquam metaphysicam cum multitudine infinita aliarum creaturarum, atque adeo ex illius infinitate quoad talem quantitatem nulla sequitur contradictio, vt ex solutione argumen-

mentorum; qua opponi possunt, apparebit. Possibilis ergo censenda creatura est quoad aliquam quantitatem metaphysicam infinitis alijs æqualem, aut etiam maiorem; atque adeo infinitam in se.

261 Obijci tamen potest primò contra propositionem. Solum Dei est proprium, esse infinitum quoad bonitatem, quoad perfectionem, quoad potentiam, quoad aliaque huiusmodi prædicata metaphysicè quanta. Igitur infinitudo quoad illa nequit creaturæ communicari. Respondeo, solum quidem Dei esse proprium, esse infinitum quoad prædicata dicta infinitudine omnimodà, & increata; non verò item aliquali creaturæ; quali creaturæ potest competere infinitam esse. Itaque Deus quoad bonitatem, seu perfectionem ita est infinitus, ut & omnium omnino creaturarum possibilium perfectionem infinitè excedat, & præter infinitam suam, totam illam insuper in se eminenter contineat absque vllà penitus imperfectionum earum, cum quibus in creaturis ipsis est mixta; adeo, ut Deus quid infinitè perfectius, melius, & æstimabilius sit; quàm coniunctum ex Deo ipso, & creaturis. Quod totum insuper Deus per essentiam, siue à se, & non per participationem habet. Pariterque venit dicendum de infinitate omnipotentis, aliorumque prædicatorum Dei. A quibus infinitatibus licet longissimè absit creatura; non est tamen nihilominus, cur ei possibilis negetur aliqua infinitas creata, siue per participationem aut bonitatis, seu perfectionis, aut potentis, seu virtutis, aut alicuius huiusmodi prædicatorum quantum metaphysicè. Et quidem, si non repugnat creaturæ infinitudo aliqua quoad durationem, & quoad præsentiam localem, atque adeo aliqua æternitas, & aliqua immensitas participata, etsi ei repugnet æternitas, & immensitas propria Dei; ut cum communi Theolorum sententiâ statuimus disp. 6. & 9. cur repugnabit creaturæ infinitudo aliqua quoad bonitatem, seu perfectionem, aut quoad potentiam, seu virtutem, &c. etsi ei repugnet infinitudo propria Dei quoad eiusmodi prædicata?

262 Secundò obijci potest. Infinitudo secundum essentiam solum Dei est; neque vllò omnino potest convenire creaturæ. Sed infinitudo quoad bonitatem, quoad perfectionem, quoad potentiam, quoad aliaque huiusmodi prædicata essentialia, siue essentis rerum annexa infinitudo est secundum essentiam. Igitur talis infinitudo soli Deo, non item vllæ creaturæ convenire potest. Respondeo, supposito, quòd infinitudo secundum quantitatem metaphysicam infinitudo secundum essentiam loquendo univèrsè dicenda veniat, prout supra q. 1. explicauimus, quo sensu adstruitur à nobis possibilis creaturæ infinita secundum quantitatem metaphysicam, eodem & non alio, posse quoque adstrui possibilis creaturæ infinita secundum essentiam. Tamen si fortasse expediens non sit, istò loquendi modo, ut absolute iuxta dicenda latius infra disp. 14. q. 5.

263 Tertiò obijci potest. Si est possibilis creatura quoad quantitatem metaphysicam alicuius generis infinita, prout à nobis adstruitur, multa creaturæ ex existentibus tales erunt defacto. Quia multa ex existentibus citra dubium sunt æquæ bonæ, aut etiam meliores, siue æstimatione digniores, quàm aliqua multitudo infinita aliarum creaturarum. At absurdum videtur, defacto admittere in rerum naturâ creatam aliquam infinitudinem

metaphysicam; quando apud omnes certum est, physicam nullam defacto dari. Ergo, &c. Concessâ maiore; nego minorem. Quia non est absurdum, dari defacto creatam aliquam infinitudinem metaphysicam, quæ per æquivalentiam solum est talis. Tamen si quilla detur physica, quæ formaliter talis esset. Et quidem, dum argumentum supponit, dari defacto creaturam æquæ, aut magis bonam, quàm infinitam aliarum multitudinem, pro nobis est. Nam eam ipsam creaturam dicimus nos infinitam quoad quantitatem metaphysicam; & optimo iure propter doctrinam datam supra q. 2. proposit. 35.

Propositio 2.

Possibile est, ut intra eandem speciem alia sint creaturæ infinita, & alia finita quoad quantitatem aliquam metaphysicam.

Quia, ut possunt individua inter se similia, atque adeo eiusdem speciei physica (de qua solâ, non de logica est sermo in totâ hac quæst. iuxta, diuisionem earum datam supra disp. 12. q. 6.) esse inæqualia quoad quantitatem aliquam metaphysicam excessu finito iuxta dicta suppositione primâ, ita quoque videntur posse esse inæqualia, excessu infinito. Quia in hoc præ illo specialis aliqua repugnantia necunde cernitur. Individuum autem vnus speciei infinitum metaphysicè potest esse vel, quod æquale est, aut maius infinitis alijs individuis eiusdem speciei, vel, quod æquale est, aut maius infinitis individuis alterius speciei inferioris notæ. Vtrumque enim videtur possibile. Et secundum citra dubium à primo separabile est. Quia bene potest individuum vnus speciei esse metaphysicè æquale, aut maius infinitis individuis alterius speciei inferioris notæ, quin sit æquale, aut maius infinitis individuis propriæ speciei eo quod hæc aut longè, aut infinitè maiorem, quàm illa, quantitatem metaphysicam habent.

Porro quoties intra eandem speciem alia creaturæ possibiles sunt infinita in se metaphysicè, & alia finita, non possunt non esse infinite multitudines vtrarumque iuxta doctrinam supra statutam q. 3. Insuper, quia vnaquæque creatura in se infinita metaphysicè eo ipso est æqualis, siue æquivalens infinite multitudini aliarum iuxta superius dicta; & quæuis multitudo infinita ex infinitis alijs minoribus multitudinibus infinitis composita est iuxta doctrinam demonstratam q. 2. proposit. 16. consequitur, semel concessâ vnâ creaturæ possibili metaphysicè in se infinita, infinitas venire concedendas intra eandem speciem: quoniam non est, cur sit possibilis vnâ æquivalens multitudini infinite aliarum maiori, & non sint possibiles infinita æquivalentes infinitis multitudinibus minoribus inclusis in illâ. De quo plura q. 9. proposit. 4.

Propositio 3.

Possibilis est species creaturarum, cuius omnia omnino individua quoad aliquam quantitatem metaphysicam infinita sint. Quia possibilis citra dubium est essentia specifica adeo bona, siue perfectior, ut quoduis omnino individuum talem essentiam habens eo ipso

iplo sit æquè, aut magis bonum, siue perfectum, quàm infinita multitudo indiuiduorum aliarum. specietum exiguum valde bonitatem, siue perfectionem habentium; quæ proinde essentia specificæ in quouis indiuiduo reperta infinitam bonitatem, siue perfectionem habebit iuxta doctrinam supra statutam quæst. 2. proposit. 35. Imo verò credibile valde est, tales species de facto dari. Quia credibile est, quamlibet essentiam specificam superiorum Archangelorum in quouis indiuiduo repertam perfectiorem, meliorem, atque æstimabiliorem esse quavis infinità multitudine, aut arenularum terræ, aut guttarum aquæ, aut indiuisibilium materiæ primæ, aut aliorum indiuiduorum eiusmodi.

367 Quomodo autem intra quamlibet dictarum specierum, quarum omnia indiuidua quoad aliquam quantitatem metaphysicam infinita in se sunt, multitudo eiusmodi indiuiduorum sit infinita, ex dictis circa propositionem præcedentem est manifestum.

Propositio 4.

368 Possibilis est species creaturarum, cuius omnia indiuidua quoad omnem quantitatem metaphysicam finita sint.

Quia inter species, quarum aliqua indiuidua sunt metaphysicè finita (quas esse possibiles constat ex proposit. 2.) possibiles citra dubium sunt aliqua, quarum omnia indiuidua ita sint inter se similia, ut etiam sint inter se metaphysicè vel æqualia, vel se excedentia excessu dumtaxat finito: quia non est, vnde repugnet, omnia indiuidua alicuius speciei esse æqualia, uti sunt similia, aut si inæqualia, talia esse penes excessus tantum finitos. (Est autem semper sermo de indiuiduis aut indiuisibilibus, aut finitis quoad quantitatem physicam iuxta suppositionem tertiam). Ergo possibilis est species, cuius omnia indiuidua sint metaphysicè finita. Pater consequentia. Quia non possunt non esse finita omnia indiuidua, quorum aliqua sunt finita, in casu, quod sunt omnia æqualia, aut se excedentia excessu tantum finito, ut est manifestum. Tales autem fortasse sunt species terræ, aquæ, aeris, lapidum, aliorumque similibus entium corporeorum, & non viuientium. Aut certe alia citra dubium possibiles longæ inferioris notæ, ut materiæ primæ, aliquorum accidentium materialium, &c.

369 Intra quamlibet autem istarum specierum tam indiuiduorum æqualium, quàm inæqualium erit multitudo infinita; ut ex dictis in præcedentibus colligere est.

Propositio 5.

370 Possibile est, ut intra idem genus creaturarum alia sint species infinita, & alia finita quoad quantitatem metaphysicam.

Propositio hæc, suppositis præcedentibus, certa prorsus est. Quia certum est prorsus, intra genus substantiæ contineri species illas, quarum omnia indiuidua sunt infinita quoad quantitatem aliquam metaphysicam; de quibus proposit. 3. & species illas, quarum omnia finita sunt, de quibus proposit. 4. Priores autem non possunt non quoad ta-

lem quantitatem esse à parte rei infinita, & posteriores finita, utpote cum suis indiuiduis à parte rei identificata. Et quidem longè facilius est, ut per se patet, alias species infinitas, & alias finitas metaphysicè sub eodem genere contineri; quàm alia indiuidua infinita, & alia finita metaphysicè contineri sub eadem specie. Sed hoc secundum est possibile iuxta proposit. 2. Ergo illud primum longè potiore iure possibile censendum est.

Propositio 6.

Possibile est genus creaturarum, cuius omnes species quoad aliquam metaphysicam quantitatem infinita sint.

Tale enim esse videtur genus (seu prædicabile mixtum iuxta dicta in Pharo Scient. disp. 17.) substantiæ rationalis, utpote quod ex suo conceptu in omnibus suis speciebus reperto aut æquè aut magis perfectum esse videtur, quàm multitudo infinita aliorum entium exiguum valde perfectionem habentium iuxta dicta in simili proposit. 3. Etenim creatura rationalis, atque adeò intellectuiva, & libera ex prædicato substantiæ rationalis præcisè videtur citra dubium habere maiorem æstimabilitatem, maioremque subinde bonitatem, seu perfectionem, quàm habet multitudo infinita aut aliquorum accidentium materialium infimæ notæ, aut indiuisibilium materiæ primæ, aut aliorum huiuscemodi entium. Quod ipsum est, prædicatum substantiæ rationalis, ut sic infinite perfectum esse iuxta proposit. 35. sæpe citatum ex q. 2. Et consequenter omnes species tale prædicatum habentes ab illo euadere in se infinitas quoad quantitatem metaphysicam bonitatis, seu perfectionis.

Propositio 7.

Possibile est genus creaturarum, cuius omnes species quoad omnem quantitatem metaphysicam finita sint.

Quoniam, ut arguebamus in simili proposit. 4. inter genera creaturarum, quorum aliqua species sunt metaphysicè finita (quæ possibilia esse, constat ex proposit. 5.) possibilia citra dubium sunt aliqua, quorum omnes species sint inter se vel metaphysicè æquales, vel tantum se excedentes excessu finito: id namque ex nullo capite repugnare videtur. Ergo possibile est genus, cuius omnes species sint metaphysicè finita. Consequentia est euidens. Quia non possunt non esse finita omnes species, quarum aliqua sunt finita, in casu, quod sunt omnes æquales, aut se excedentes excessu dumtaxat finito; ut constat.

Quomodo autem species sub quouis genere contentæ tam infinita, quàm finita in se quoad quantitatem metaphysicam multitudine sint

infinita in sua possibilitate, seu quidditate; quemadmodum & indiuidua contenta sub quavis specie, ex dictis supra quæst.

3. atque etiam in præcedentibus propositionibus, compertum est.

Н Н Н

QVÆ.

QVAESTIO IX.

An series creaturarum possibilium quoad quantitatem metaphysicam inaequalium, atque proportionalium tum à latere ascendente, tum à latere descendente sint infinite; vel finite. Et consequenter an sit possibilis creatura maxima omnium quoad aliquam metaphysicam quantitatem. Et creatura minima omnium. Adque aut absolute, aut intra genus aliquod, aut intra quodlibet.

374 **C**irca hanc questionem solum agunt Doctores de possibilitate creaturæ omnium perfectissimæ; aut etiam de possibilitate imperfectissimæ. Suntque diuisi in duas sententias. Prima negat, esse possibilem creaturam perfectissimam omnium. Pro qua stant S. Th. q. 1. de Potent. art. 2. ad 9. & q. 20. de Verit. art. 4. in corp. & in 1. dist. 44. q. 1. art. 3. Soar. disp. 30. Metaph. sect. 17. Falol. 1. p. q. 7. art. 3. & 4. dubit. 11. Pet. Hart. disp. 13. Phys. sect. 3. Ouid. contr. 14. punct. 7. Carlet. disp. 46. Phys. sect. 9. & alij plerique communiter. Quorum aliqui, vt Ouid. & Carlet. similiter negant possibilem creaturam omnium imperfectissimam. Secunda sententia affirmat, creaturam omnium perfectissimam possibilem esse. Pro qua referuntur Henric. quodl. 5. q. 3. Aureol. in 1. dist. 44. q. vnic. art. 4. Durand. ibid. q. 2. Bacchon. ibid. q. 1. Eamque sequitur, enixèque conatur defendere Arriag. disp. 13. Phys. sect. 3. Qui etiam censet, esse possibilem creaturam omnium imperfectissimam. Supponere autem videntur plerique Auctores vtriusque sententia, creaturas possibilem, de quibus loquuntur, finitas quoad perfectionem esse, siue finitam perfectionem habere. Multique eorum solum tractant de creaturis sumptis specificè, hoc est, de speciebus creaturarum, quidquid sit de indiuiduis.

375 Nos verò vniuersalius procedentes, supponentesque totam doctrinam statutam q. 8. de quantitate metaphysicæ creaturarum in vniuersum, distinctè per sequentes propositiones exponemus, quid nobis in presenti videatur dicendum.

Propositio 1.

376 **S**i sermo sit de creaturis metaphysicam quantitatem finitam habentibus, nulla est possibilis omnium maxima aut absolute, aut intra aliquod genus, sed datà quauis, alia maior, & alia maior dabilis est in infinitum.

Probo primò. Quia, vt constat ex dictis in præcedentibus, & ex communi, nulla est possibilis quantitas physica finita, quæ sit omnium maxima aut absolute, aut intra aliquod genus, ita vt alia maior illà dari non possit. Ergo tantumdem est dicendum de quantitate metaphysicæ. Nam vtrisque, quoad rem attinet, eadem profus ratio est citra omne dubium.

377 Probo secundò. Quia nullus est numerus fi-

nitus creaturarum metaphysicè infæ finitarum, quo maior alius non sit possibilis, vt constat ex doctrinà communi q. 3. atque etiam 8. stabilità. Ergo nulla est creatura quoad quantitatem metaphysicam æqualis cuius numero creaturarum infæ metaphysicè finitarum, supra quam non sit alia possibilis æqualis maiori numero. Quod ipsum est, nullam esse possibilem creaturam infæ finitam qua maior alia dari non possit quoad quantitatem metaphysicam. Etenim nulla ratio reddi potest idonea, cur sit possibilis creatura æqualis alicui numero aliarum, & non sit possibilis alia æqualis numero maiori.

Tertiò probò. Quia possibilis est creatura infinita quoad quantitatem metaphysicam iuxta doctrinam stabilitam q. 8. Ergo non est possibilis finita, quæ maxima sit omnium finitarum. Probo consequentiam: quia hoc ipso, quòd est possibilis creatura excedens quamlibet aliam finitam datam excessu infinito, qualis est infinita, non potest non esse possibilis creatura excedens quamlibet aliam finitam datam excessu finito minore. Quod ipsum est, nullam esse finitam maximam, qua maior alia non sit possibilis.

Quartò probò. Quia, si esset possibilis creatura maxima omnium metaphysicè finitarum, cum sit possibilis minima, vt videbimus proposit. 2. fieret vtique, vt series omnium creaturarum metaphysicè finitarum, & inter se inæqualium finita esset; quia clausa duobus terminis, iuxta proposit. 18. q. 2. Hoc autem est absurdum; tum quia opponitur doctrinæ communi statutæ q. 3. & 8. tum quia eodem iure dici posset, multitudinem etiam creaturarum metaphysicè finitarum, & inter se æqualium tam dissimilium, quàm similitium finitam esse. Atque adeò omnes creaturas metaphysicè finitas tam numericè, quàm specificè differentes finitum numerum non excedere. Quod vix potest tuto concedi.

Quintò denique probò. Quia in eo, quòd nulla sit creatura metaphysicè finita possibilis, qua maior alia dari non possit quoad metaphysicam quantitatem, nulla inuoluitur contradictio, vt apparebit ex solutione argumentorum, quæ opponi possunt. Igitur, id esse possibile, atque adeò & necessarium intra suum possibilitatis statum, dicendum est.

Obijciatur autem ex Arriagà primò sic. Deus producere potest creaturam perfectissimam, quam potest. Ergo si producat; ea vtique omnium à Deo producibilem, atque adeò possibilem perfectissima erit. Quo habetur intentum. Alioquin non produxisset Deus creaturam perfectissimam, quam potest, contra suppositionem. Hæc forma arguendi fallax est. Instatur enim in numeris, quorum nullus est maximus; in durationibus Angelorum, quarum nulla est vltima; & in quolibet infinito nullam habente partem vltimam, etiam apud Arriagam ipsum, & omnes: dicendo videlicet, Deus producere potest numerum maximum, quem potest. Deus conferre potest Angelo vltimam durationem, quam potest. Deus designare potest vltimam partem spatij localis, quam potest, &c. Respondes ergo, antecedens eiusmodi formæ esse de subiecto non supponente, atque adeò falsum; quo tota argumentatio corruit vbi que. Supponitur enim in illo, Deum posse producere creaturam maximam omnium possibilem. Deum posse conferre Angelo durationem vltimam possibilem. Deum posse designare partem vltimam spatij localis, &c. Quæ omnia falsa

falla sunt. Recognosce dicta in simili supra q. 2. proposit. 2.

282 **Secundò obijcitur ex eodem.** In creaturis possibilibus non possunt esse omnes excessa, & excedentes. Ergo est necessarium, quòd sit vna excedens non excessa, atque adeò maxima; & altera excessa, & non excedens, atque adeò minima. Hoc etiam argumentum instatur in alijs infinitis, vt partium temporis, quarum nulla est, quæ non sit prior subsequente, & posterior antecedente. Respondeo ergo, nullum esse inconueniens in eo, quòd nulla sit creatura inæqualium, de quibus agimus, quæ non excedatur ab aliâ. Tametsi ob peculiarem rationem aliqua sit non excedens aliâ iuxta dicenda proposit. 2.

283 **Tertiò obijcitur ex eodem.** In collectione omnium creaturarum possibilium reperitur summa propinquitas quoad perfectionem cum Deo: siquidem supra totam eam collectionem, & infra Deum nulla alia est perfectio possibilis. Sed nequit talis summa propinquitas tali collectioni conuenire ratione omnium creaturarum inclusarum in illâ: quia inter pleraque earum, & Deum sunt mediæ aliæ perfectiones, atque adeò ipsi Deo propinquiores. Ergo debet conuenire ratione vnius creaturæ perfectissimæ omnium, inter quam, & Deum nulla alia mediâ perfectior sit. Hoc argumentum non habet locum contra me, qui puto, inter collectionem creaturarum possibilium finitæ perfectionis, de quibus nunc agitur, & Deum dari alias posibles infinitæ perfectionis, in quibus fortasse erit aliqua possibilis maxima omnium. De quo postea. Sed posito, nunc, quòd omnes creaturæ posibles finitæ perfectionis sint, nullaque earum sit subinde perfectissima omnium. Respondeo, summam propinquitatem, quam talis collectio quoad perfectionem habet cum Deo, quatenus inter totam illam, & Deum nulla alia datur perfectio possibilis, ei conuenire ratione omnium creaturarum, ex quibus constat sumptarum non distributiue; quo pacto haberet vim argumentum; sed collectiue, & indiuisim; quo pacto nullam habet. Quemadmodum duratio Angelica æquè est perennis à parte post, ac duratio diuina, ratione omnium suarum partium non sumptarum distributiue; quo pacto nulla est, quæ non sit transitura, duratione Dei permanente; sed sumptarum collectiue, & indiuisim; quo pacto collectionem constituunt nunquam finiendam, æquè, ac duratio diuina finienda non est. Cætera, quæ opponi possunt, facile quisque diluet ex dictis.

284 **Ex datâ propositione inferitur, non posse non esse infinitam à latere, versùs quod ascenditur, tum seriem indiuiduorum quoad quantitatem metaphysicam inæqualium proportionalium, que contentorum sub quavis specie: tum etiam seriem specierum similiter quoad quantitatem metaphysicam inæqualium, atque proportionalium contentarum sub quouis genere, quando talia indiuidua, talesque species quoad talem quantitatem metaphysicam finitæ in se sunt, vt ex se, & ex dictis in præcedentibus satis est notum.**

Propositio 2.

285 **Si sit etiam sermo de creaturis metaphysicam quantitatem finitam habentibus, non possunt non aliqua earum esse minimæ,**

infra quas aliæ minores dari non possunt tum absolutè, tum intra quoduis genus.

Probo primò. Quia quantorum physicorum non possunt non dari aliqua minima, infra quæ non sint possibilia alia minora; nimirum indiuisibilia, ex quibus quanta physica componuntur iuxta doctrinam à nobis stabilitam disp. 1. c. q. 4. Ergo tantumdem dicendum est de quantis metaphysicis propter identitatem rationum, quæ pariter, quæ ad rem attinet, militant pro vtrisque.

Secundò probo. Quia series quorumuis quantorum in se finitorum, proportionaliumque descendens à maiore versùs minorem inæqualitatem in infinitum ex vnâ parte debet esse quantitas quædam infinita, vt pote composita ex infinita multitudine partium, quarum quælibet facit maius; ex aliâ verò parte nequit esse quantitas infinita, vt pote non excedens, imo neque attingens quantitatem datam finitam, prout demonstrauit loco nuper citato agens de quantitate physica; pariterque de metaphysica demonstrari potest. Ergo talis series implicatoria est. Eset autem possibilis in quantitatibus metaphysicis, si non darentur minima aliqua, quarum minores, dari non possent. Dari ergo dicenda sunt.

Tertiò probo. Quia nulla perfectio minor excogitari potest, quàm perfectio conceptus entis sumpti abstractissimè, vt pote infra quem nihil est. Sed sunt haud dubie creaturæ posibles solam essendi perfectionem habentes. Ergo & minima quoad perfectionem, quæ quantitas quædam est metaphysica.

Quartò denique. Quia in quantitate metaphysicâ minimâ, infra quam non sit possibilis alia minor, nulla cernitur repugnantia. Possibilis ergo censenda est.

Ex quibus patet, vbicumque dantur series quantorum metaphysicorum in se finitorum, atque proportionalium, etsi tales series à latere, versùs quod ascenditur, sint infinitæ iuxta proposit. 1. à latere, versùs quod descenditur, necessariò finitas esse, vt pote terminatas in quantis minimis, infra quæ nequeunt in suo genere dari minora. Vnde rursus inferitur, non posse non esse finitam à latere, versùs quod descenditur, tum seriem indiuiduorum metaphysicè proportionalium sub quavis specie contentorum; tum seriem specierum proportionalium pariter contentarum sub quouis genere, quando talia indiuidua, talesque species quoad quantitatem metaphysicam, de qua sermo est, finitæ sunt, vt satis ex se, & ex dictis est notum.

Propositio 3.

Si sermo sit de creaturis metaphysicam quantitatem infinitam habentibus, quales adstruximus posibles q. 8. arbitror possibilem esse creaturam maximam omnium, quæ maior alia dari non possit tum absolutè, tum intra quoduis genus.

Moueor primò. Quia in quantis physicis infinitis vnum quoddam est omnium maximum, quo maius aliud dari non potest tum absolutè, tum intra quoduis genus, vt constat ex dictis supra q. 3. Infinitum siquidem multitudinis complectens omnes creaturas posibles omnium infi-

nitorum multitudinis creaturarum maximum est. Et infinitum multitudinis complectens omnes Angelos posibles maximum omnium infinitorum multitudinis Angelorum. Et infinitum multitudinis complectens omnes homines posibles maximum itidem omnium infinitorum multitudinis hominum. Tum infinitum extensionis continens totam aquam possibilem maximum est omnium infinitorum extensionis aqua. Et infinitum extensionis complectens totum tempus possibile maximum pariter omnium infinitorum extensionis temporis. In ceterisque pariter. Igitur & in quantis metaphysicis infinitis vnum quoddam omnium maximum, quo maius aliud non sit possibile tum absolute, tum intra quoduis genus videtur asserendum; cum vtrorumque, quod ad rem attinet, eadem ratio videatur esse. Ad uero sub nomine generis speciem etiam venire ad propositum intelligendam, dum aliud non exprimitur; ut alias etiam in similibus sepe euenire solet.

291 **Secundo moueor.** Quia, ut quantum physicum formaliter, sic quantum metaphysicum aequialenter est compositum ex partibus, ut constat ex doctrina statuta disp. 10. q. 3. Ergo, ut nequit non esse vnum quantum physicum maximum omnium sui generis, quod amplectatur omnes partes formales posibles in tali genere; ita nequit non esse vnum quantum metaphysicum maximum etiam omnium sui generis, quod imbibat in se omnes partes aequialentes posibles in tali genere, aut certe earum multitudinem maximam omnium in tali genere possibilem; etsi non imbibat partes eiusmodi aliorum minorum quantum sui generis. In quo a quanto physico maximo non potest non differre.

292 **Tertio moueor.** Quia, quoties datur aliqua creatura intra aliquod genus quoad quantitatem metaphysicam infinita, ea utique quoad talem quantitatem aequalis est alicui multitudini infinitae aliarum creaturarum vel eiusdem generis, vel alterius iuxta doctrinam stabilitam q. 2. proposit. 35. & iterum q. 8. Si est aequalis multitudini infinitae aliarum creaturarum eiusdem generis. Vel hæc multitudo includit cæteras omnes creaturas talis generis præter illam; & sic, esse illam maximam omnium talis generis, manifestum est: siquidem vnaquæque cæterarum exceditur ab illa in omnibus reliquis. Vel includit pauciores; & sic alia erit possibilis creatura intra tale genus aequalis multitudini includenti omnes præter ipsam, quæ subinde omnium maxima erit. Hoc enim ipso, quod datur possibilis creatura aequalis quoad quantitatem metaphysicam alicui multitudini infinitae aliarum creaturarum sui generis, non est, cur non sit alia possibilis aequalis cuilibet multitudini earum, atque adeo multitudini aliarum omnium præter ipsam. Si verò creatura data infinita aequalis est multitudini infinitae aliarum creaturarum, alterius generis altioris, (posito quod id sit possibile, à quo modo prætercindo); multo melius poterit esse aequalis multitudini infinitae aliarum creaturarum sui generis, & redit argumentum factum. Si denique creatura data infinita ad nullam multitudinem infinitam accedat creaturarum sui generis; sed solum ad aliquam alterius generis inferioris; arguo iterum pariter. Vel talis multitudo complectitur omnes creaturas posibles talis generis; & ita creatura illi aequalis maxima erit omnium, quæ alicui multitudini infinitae creaturarum talis generis possunt aequales esse. Vel non complectitur;

& ita alia creatura erit possibilis aequalis complectenti. Quia non est, cur alicui multitudini, & non cuilibet talis generis aequalis creatura sit possibilis. Similiterque potest argui; si creatura data infinita infinitae multitudini aliarum creaturarum non vnus tantum, sed plurimum generum inferiorum ponatur esse aequalis.

Sed dicit aliquis; etsi argumentum factum 293 circa primum, & secundum casum continet, creaturam aequalam multitudini infinitae cæterarum omnium sui generis vnice esse maximam talis generis; at circa casum tertium solum probare, creaturam aequalam multitudini infinitae omnium aliarum creaturarum inferioris generis esse vniam ex maioribus possibilebus, quæ alicui multitudini infinitae creaturarum talis generis possunt aequales esse. Quia nihil verat, maximam multitudinem creaturarum talis generis esse aequales plures creaturas posibles, quæ subinde & inter se sint aequales. Contra tamen est. Quia, licet, quantum est ex parte aequalitatis, nihil vetet, plures creaturas posibles eidem multitudini infinitae aequales esse, atque adeo inter se. Quando verò multitudo infinita maxima omnium sui generis est. Sicut multitudo ipsa alias sibi aequales intra idem genus non admittit; quia vniversitas essentiarum non patitur, ut creatura possibile talis generis plures sint, quàm inclusa in ea ipsarum maxima multitudine iuxta doctrinam traditam supra q. 3. ita videtur dici posse, creaturam aequalam dictæ maximae multitudini aliam eidem multitudini, & sibi aequalam intra genus suum non admittere; quia vniversitas essentiarum non patitur, ut intra aliquod genus plures, quàm vna, sint creaturae maximae; hoc est, alicui multitudini maximae aequales. Accedit, quod, admissis pluribus, nulla ratio suppetit, cur sint finita sub tanto, vel tanto numero potius, quàm sub quolibet alio. Infinita autem quoad multitudinem esse non possunt. Quia; sicut multitudo infinita infinitorum physicorum inter se aequalium nullatenus dabilis est; ut ostendimus q. 2. proposit. 29. Ita pariter nullatenus censenda est dabilis multitudo infinita infinitorum metaphysicorum inter se aequalium; qualia dictæ creatura maxima infinita quoad multitudinem essent. De cæteris non maximis alia ratio est. Nam illæ plures esse possunt tum aequales, tum inæquales inter se; in ea scilicet aut finita, aut infinita multitudine, quam habent multitudes infinitae partiales aliarum creaturarum (quibus aequales sunt) incluse in multitudine totali, & maximæ, cui illa creatura maxima aequalis est, iuxta doctrinam etiam traditam proposit. illa 29. citatâ.

294 **Quarto moueor ad adstruendam propositionem datam.** Quia, quemadmodum naturis rerum est valde consentaneum, ut in moralibus, & politicis iuxta præstantissimum omnium hierarchicum ordinem pro toto terrarum orbe circa spiritualia, quæ potiora sunt, detur vnus Princeps supremus, & maximus omnium quoad dignitatem, excellentiam, officium, & locum; scilicet Papa. Deinde quoad temporalia pro vnoquoque Regno detur vnus Rex maximus omnium talis regni quoad excellentiam, dignitatem, & munus. Et in vnaquaque provincia vnus similiter maximus omnium Prorex. Ac denum in vnaquaque vrbe vnus omnium item maximus Gubernator. In cæteris autem gradibus Reipublicæ non interest, imo expedit, quod dentur plures homines inter se aequales, eoque plures, quod

quò gradus inferiores sunt. Quemadmodum item valde naturis rerum est consentaneum, ut in naturalibus, & physicis pro mobilibus quidem vnum detur omnium maximum, & primum mobile; à quo motus diurnus. Pro luminosis vnum maximum luminare Sol. Pro igneis vnum maximum ignis elementaris. Pro aereis vnum aer maximus. Pro aqueis vna maxima aqua. Et pro terrestribus vna item maxima elementaris terra. In cæteris vero entium naturalium gradibus plura dantur ehtla minora æqualia, eoque plura, quò gradus inferiores sunt. Ita utique valde naturis rerum consentaneum, censendum est, ut in metaphysicis, & essentialibus, præter Deum, qui in genere suo non solum maximum quoad omnem quantitatem metaphysicam dicentem perfectionem, sed omnino vnicus est, pro tota vniuersitate creaturarum possibilium vnica omnium maxima detur quoad eiusmodi quantitatem. Subindeque pro vnoquoque genere earum vnica etiam maxima contentarum in illo. Tamen inter inferiores illa plures dantur æquales, eoque plures, quò magis inferiores sunt. Eoque plures, inquam, in numero quidem finito, dum illa in se metaphysicè sunt infinita; in multitudine autem infinita, dum in se metaphysicè sunt finita, prout ex dictis in præcedentibus colligere est.

295 Quinto denique moneor. Quia in eo, quòd tum absolute, tum intra quoduis creaturarum genus detur possibilis vna maxima omnium earum, quæ quantitatem habent metaphysicam infinitam, nulla cernitur implicatio contradictionis. Possibilis ergo censenda est.

296 Ex quibus omnibus inferitur primò, ex indiuiduis possibilibus in se infinitis quoad quantitatem metaphysicam contentis sub quavis specie, (quæ etiam quoad multitudinem suam infinita iuxta dicta q. 8.) vnum esse maximum omnium quoad talem quantitatem, quo maius aliud non est possibile, atque adeò vnum esse omnium perfectissimum, quo perfectius aliud non est possibile. Tamen ex finitis in se quoad talem quantitatem nullum sit omnium maximum, neque omnium perfectissimum iuxta proposit. 1. Pariterque ex speciebus in se infinitis quoad quantitatem metaphysicam contentas sub quolibet genere (quas etiam quoad multitudinem esse infinitas constat ex dictis q. 8.) vnam esse maximam omnium, qua maior alia non est possibilis; atque adeò vnam esse perfectissimam omnium, qua perfectior alia dari non possit. Tamen ex finitis in se nulla sit omnium maxima, neque omnium perfectissima iuxta eandem proposit. 1.

297 Secundò inferitur, creaturarum possibilium in se infinitarum, & inter se inæqualium proportionaliumque (sive illa indiuidua sint eiusdem spectei, sive species eiusdem generis) nullam esse seriem possibilem, quæ à latere, versus quod ascenditur, finita non sit. Quia nulla est possibilis series talium creaturarum, quæ à latere, versus quod ascenditur, non terminetur, & se sistat in vna maxima, atque adeò ab eo latere postrema omnium talis seriei. Tamen creaturarum metaphysicè in se finitarum & proportionalium nulla sit series, quæ à latere, versus quod ascenditur, non sit infinita iuxta dicta proposit. 1.

298 Tertio inferitur, et si sit possibilis creatura adeò infinita quoad perfectionem cuiusvis generis, ut non solum maxima sit quoad illam omnium creaturarum possibilium distributiue sum-

ptarum, sed etiam sic æqualis toti multitudini omnium aliarum à se collectiue sumptæ; prout constat ex dictis; infinitudinem tamen perfectionis diuine infinite altioris, & superioris generis esse, infinitæque infinite superare multis ex titulis infinitudinem perfectionis talis creature. Primò; quia Deus suam perfectionis infinitudinem habet à se, & per essentiam; talis vero creatura, si existeret, suam ab alio, & per participationem haberet. Secundò; quia infinitudo perfectionis Dei omnem omnino imperfectionem excludit; infinitudo vero perfectionis talis creature cum multis imperfectionibus et necessariò annexis hoc ipso, quod est ens ab alio, permixta est. Tertio; quia perfectio Dei infinitis infinite est maior, quàm perfectio aggregati omnium creaturarum possibilium. Quod nulla creatura potest habere; cum nulla possit esse perfectior (necum infinitis infinite perfectior) quàm aggregatum resultans ex ipsa, & ex reliquis omnibus, ut constat; quia nequit pars esse maior suo toto. Quarto; quia sit possibilis creatura adeò infinita perfectionis, ut aggregato omnium aliarum possibilium præter se sit æqualis, non tamen videtur possibilis, quæ tali aggregato sit maior, eo quòd vniuersitas essentialium maiorem non videtur sufferre, ut non suffert multitudinem creaturarum possibilium maiorem eà multitudine, quæ complectitur omnes posibles. Quintò; perfectio Dei non solum excedit infinitis infinite perfectionem aggregati omnium creaturarum, quæ modò posibles sunt, sed talis est, ut, licet creatura posibles infinitis infinite essent plures, quàm modò sunt, adhuc infinitis infinite excederet perfectionem aggregati omnium earum. Quod tamen ab omni creatura possibili alienissimum est. Quintò; perfectio Dei non solum excedit modo dicto omnem aliorum entium perfectionem possibilem tum absolute, tum in qualibet datà hypothesi: sed ita illam in se ipsa imbibit eminenter, ut aggregatum resultans ex Deo, & ex omni alio ente tum absolute, tum in qualibet hypothesi datà possibili nec melius, nec æstimabilius, nec perfectius sit, quàm est Deus solus; utpote qui tum formaliter tum eminenter in se solo continet totam huiusmodi aggregati perfectionem, & bonitatem. Imò Deus solus magis perfectus, magis bonus, & magis æstimabilis est, quàm tale aggregatum, utpote immunis ab imperfectionibus creaturarum; quàm ipsum aggregatum claudit in se. Quod tamen multò adhuc magis alienum est ab omni creatura possibili. Ex quibus patet, quantum excedat, superetque infinitudo Dei infinitudinem, quàm admittimus in creaturis quoad quantitatem metaphysicam, etiam in eà, quàm omnium aliarum possibilium maximam arbitramur. De quo iterum redibit sermo infra disp. 14. q. 5.

299 Quarto ex dictis (si vera sunt) pie sequitur inferendum, Christum dominum quoad humanitatem præcisè omnium hominum possibilem perfectissimum esse essentiali, & metaphysicè perfectione. Et B. Mariam V. matrem eius omnium mulierum possibilem perfectissimam pariter esse, adeò, ut neque homo aut æquè, aut magis perfectus entitatiue, & metaphysicè, quàm Christi humanitas, neque mulier aut æquè, aut magis perfecta similiter, quàm V. Maria potuerint creari à Deo, adhuc de potentia absoluta.

Propositio 4.

300

Si sermo adhuc sit de creaturis metaphysicam quantitatem infinitam habentibus, quales adstruximus possibiles q. 8. nulla est possibilis omnium minima quoad talem quantitatem, qua minor alia dari non possit cum absolute, cum intra quoduis genus.

Probo propositionem primò à paritate infinitorum physicorum, quorum nullum omnium minimum dabile est aut absolute, aut in quouis genere; vt ex doctrinà demonstratà q. 2. proposit. 16. & 29. liquidum est. Tandem ergo debet dici de infinitis metaphysicis ob easdem ferme rationes.

301

Secundò probo. Quia datà quavis multitudine infinita partium formalium, alia minor infinita dari potest, quia potest illa prior bifariam, aut prope bifariam diuidi, quoduisque dimidium manebit multitudo infinita, & minor priore, vt ex se, & ex demonstratis dictà proposit. 16. est notissimum. Igitur datà quavis multitudine infinita partium æquivalentium, alia minor infinita dari potest. Igitur dato quouis infinito metaphysico ex infinitis partibus æquivalentibus constante, aliud minus dari potest constans etiam ex infinitis, licet paucioribus. Hoc autem ipsum est, nullum minimum dabile esse, quo minus aliud dari non possit.

302

Tertiò probo. Quia eadem distantia est intra quoduis quantum genus à finito ad infinitum, atque ab infinito ad finitum. Ergo; sicut non potest ita ascendi à finito, vt perueniatur ad finitum maximum omnium supra quod non sit aliud maius; vt ex dictis in præcedentibus compertum est; sic nec potest ita descendere ab infinito, vt perueniatur ad infinitum minimum omnium, infra quod non sit aliud minus.

303

Quartò. Quævis creatura metaphysicè infinita alicui multitudinè infinita aliarum creaturarum est æqualis quoad quantitatem metaphysicam; vt ex dictis sæpe in præcedentibus constat. Hoc autem ipso, quod est possibilis creatura tali multitudinè aliarum æqualis, non est cur non sint possibiles alia etiam æquales singulis alijs multitudinibus infinitis in illa inclusis, atque adeò etiam infinita. Sed nulla est in dictà multitudine multitudo infinita inclusa, quæ sit omnium minima, & qua minor alia non sit; vt ex doctrinà demonstratà q. 2. proposit. 16. & 29. constat. Ergo nulla est ex creaturis prædictis possibilibus, & infinitis ob æqualitatem, quam habent cum aliarum multitudinibus dictis, quæ sit omnium minima, & qua minor alia non sit.

304

Ex his inferitur primò, nullum esse indiuiduum cuiusuis speciei quoad quantitatem metaphysicam infinitum, quod sit omnium minimum, quo minus aliud dari non possit. Tamen ex finitis aliqua dantur minima iuxta dicta proposit. 2. Nullamque pariter esse speciem cuiusuis generis quoad quantitatem metaphysicam infinitam, quæ sit omnium minima. Tamen ex finitis aliqua dantur minima iuxta eandem propositionem.

305

Secundò inferitur, creaturarum possibilium inter infinitarum, & inter se inæqualium, proportionaliumque (sive sint illæ indiuidua eiusdem

speciei, sive species eiusdem generis) nullam esse seriem possibilem, quæ à latere, versus quod descenditur, non sit infinita. Tamen creaturarum in se finitarum, & proportionalium nulla sit series, quæ à latere, versus quod descenditur, finita non sit iuxta eandem proposit. 2. Vniuersaliter enim infinitorum cuiusuis generis inter se inæqualium, atque proportionalium series possibiles à latere, versus quod descenditur, infinita sunt, & ab altero, versus quod ascenditur finita. Finitorum verò vice versà à latere, versus quod ascenditur, infinita, & à latere, versus quod descenditur, finita sunt. Infinitorum autem etiam cuiusuis generis inter se æqualium multitudines possibiles omnes inter se finita sunt. Cum tamen finitorum inter se æqualium per plures sint in se infinita. Quæ omnia ex dictis quæst. 2. proposit. 22. 23. 29. & 36. atque etiam in præsentis quæstione manifesta sunt.

Postremò inferitur contra Arriag. supponemem sæpe oppositum vbi supra, inter duas creaturas determinatæ perfectionis, vt inter Angelum, & lapidem, non posse esse infinitam multitudinem creaturarum inæqualium, atque proportionalium, quæ certà excessus proportionè & descendant ab Angelo versus lapidem, & ascendant à lapide versus Angelum. Quia talis creaturarum proportionalium series, cum sit clausa duobus terminis, necessariò est vtrinque finita iuxta vniuersalem doctrinam statutam q. 2. proposit. 18. Atque adeò nequit ex multitudine infinita creaturarum constare iuxta dicta ibidem proposit. 5.

QUESTIO X.

An sit possibilis series entium inter se connexorum; aut etiam series entium inter se oppositorum infinita vel ab utroque, vel ab altero latere.

Connexa dicuntur duo entia, quando vnum nequit sine altero esse: erunt autem connexa mutuo, si nec primum sine secundo, nec secundum sine primo esse possint; non mutuo verò, quando vnum sine altero nequit esse, bene tamen hoc sine illo. Opposita verò dicuntur duo entia, quando vnum non potest esse cum altero, & consequenter neque hoc cum illo. Oppositio quippe semper, & necessariò est mutua. Possunt autem duo entia esse connexa, vel opposita aut respectiue ad idem tertium, vt ad idem tempus, ad idem subiectum, ad eundem locum, ad eundem statum, &c. aut respectiue ad diuersa. Porro series entium connexorum tunc conficitur, quando vnum ens connectitur cum altero, & hoc cum tertio, & tertium cum quarto, & sic deinceps. Seriesque similiter oppositorum quando vnum ens opponitur alteri, & hoc tertio, & tertium quarto, & ita vterius. Eritque quæuis harum serierum ab utroque latere infinita, quando nullum est casus, cum quo non sit alterum connexum, vel cui non sit alterum oppositum; neque vllum est ens, quod non sit cum altero connexum, vel quod non sit alteri oppositum. Quorum prius latus connexorum, vel latus oppositorum, postterius autem latus terminorum (scilicet terminantium)

tiū connexiones, vel oppositiones) distinctionis causā dicentur. Differt autem series connexorum à serie oppositorum. Quod in serie connexorum hoc ipso, quod primum ens connectitur cum secundo, & secundum cum tertio, & tertium cum quarto, &c. non potest non primum ens connecti mediātē cum tertio, & quarto, &c. adeo, ut æquē non possit esse sine tertio, & quarto, & cæteris à latere terminorum se habentibus, ac non potest esse sine secundo. In serie verò oppositorum non eo ipso, quod primum opponitur secundo, & secundum tertio, & tertium quarto, &c. debet primum adhuc mediātē opponi tertio, & quarto, &c. Fieri namque potest, ut primum non possit esse cum secundo, neque secundum cum tertio, neque tertium cum quarto, &c. & tamen primum bene possit esse cum tertio, aut cum quarto, &c. Possunt tamen, ambæ istæ series eatenus concatenari, quatenus omnia entia tam mediātē, quàm immediātē connecta cum vno ex entibus oppositis eo ipso sunt opposita alteri. Et omnia entia opposita cuius termino connexionis eo ipso opposita sunt omnibus entibus cum tali termino connexis tam mediātē, quàm immediātē. Quæ omnia, & plura de connexionē, & oppositionē entium exposita, & demonstrata sunt à nobis in Phæto Scient. disp. 14. vbi videnda. Id vnum aduerto prætereā, cum tam connexio, quàm oppositio entium aut metaphysica, aut physica, aut moralis possit esse iuxta dicta ibidem; de metaphysicā dumtaxat sermonem esse nobis impræsentiarum. Ex dicendis siquidem circa hanc, quid sit dicendum circa cæteras, facile quisque colliget. His ergo positus sit.

Propositio 1.

308 Possibilis est series entium inter se connexorum siue non mutuo, siue mutuo tum ab altero tantum latere, tum etiam ab utroque infinita.

Et primum, si loquamur de connexionē, entium, seu potius conceptuum obiectiuorum, quoad quiditatem, respectiueque subinde ad statum quiditatum, quæuis essentia est connexa non mutuo cum varijs seriebus passionum communium, quæ incipientes ab ipsa essentia ab altero terminorum latere infinita sunt, ut ostendimus in Phæto Scient. disp. 17. q. 18. infinitaque subinde multitudo huiusmodi serierum (sicut est essentiarum) ab vno latere in se infinitarum datur intra statum quiditatum. Quæuis item essentia, ut ibidem etiam ostendimus, mutuo connexa est cum varijs seriebus proprietatum similiter infinitis. Et quia, quoties series connexorum est mutua, utrumque latus eius simul connexorum, & terminorum est, efficitur, ut ex duabus quibusque seriebus proprietatum vniuscuiusque essentia media ipsa essentia continuatis vna quædam series componatur connexorum mutuo ab utroque latere infinita. Quo tandem fit, ut intra statum quiditatum multitudo etiam infinita detur talium serierum in se ab utroque latere infinitarum, quod utrumque ob connexionem mutua in ipsis simul est latus connexorum, & terminorum.

309 Deinde, loquendo de connexionē entium, quoad existentiam, quod sit possibilis series entium siue non mutuo, siue mutuo connexorum, tum ab altero tantum latere, tum etiam ab utro-

que infinita, per exemplum potest primò probari. Nam, si Deus producat infinitos homines, & incipiendo ab eorum aliquo efficiat medijs suis reuelationibus, auxilijs, & alijs adminiculis, (ut facile citra dubium potest) quod primus actus fidei diuinæ habeat, cuius obiectum sit alius actus fidei secundi, & obiectum huius alius actus fidei tertij; & ita deinceps in infinitum, series infinita re ipsa exisset actuum fidei diuinæ connexorum non mutuo à latere connexorum finita, & infinita à latere terminorum: erit autem infinita ab utroque latere si nullus actus fidei sit de altero actu subsequente, qui non sit etiam obiectum alterius præcedentis. Mutuo verò connexorum actuum fidei erit series, si vnusquisque actuum, ipsorum duos pro obiecto habeat alterum antecedentem secum ut cum obiecto connexum, & alterum subsequenter connexum etiam ut cum obiecto secum, & cum alio vteriori. Aliasque huiusmodi series possibiles poterit quisque excogitare. Quarum possibilitas inde secundò, & vniuersè probanda venit, quod nullam in eis contradictionem implicari, satis superque notum ex se videtur.

310 Obseruandum tamen est, si series entium, connexorum quoad existentiam à latere terminorum sit infinita, nullam partem finitam eius posse produci à Deo solam seorsum; à cæteris omnibus infinitis, quia quæuis pars cum cæteris omnibus connexa est saltem mediātē, ut supponitur, atque ita sine illis existentibus existere nequit. Si verò series connexorum non mutuo à latere tantum, connexorum infinita sit, bene poterit produci à Deo qualibet pars eius finita ab altero latere, desumpta sola, & absque omnibus anterioribus à dicto latere se habentibus, utpote à quibus illa absoluta quoad existentiam est; tamen cum illa sint connexa omnes ipsæ anteriores. Ex quibus facit quisque colliget, quid sit dicendum, quod ad rem attinet, de cæteris connexorum seriebus possibilibus infinitis.

Propositio 2.

311 Series etiam entium inter se oppositorum tum ab altero tantum latere, tum etiam ab utroque infinita possibilis est.

Hic solum potest esse sermo de oppositionē entium quoad existentiam: quia quoad quiditatem nulla entia inter se opposita possunt esse, ut supra q. 3. n. 147. notatum est. Quo pacto propositio intellecta probari primò potest per quoddam exemplum. Si enim considerentur intra statum quiditatum possibiles, ut verè sunt, infiniti actus fidei, quorum primus pro obiecto habeat negationem existentia secundi, & secundus negationem existentia tertij, & ita deinceps sine fine, series actuum fidei oppositorum considerabitur, & verè erit possibilis infinita à latere terminorum, & finita à latere oppositorum: erit autem ab utroque latere infinita, si nullus consideretur actus fidei primus, ante quem non sit possibilis alius illius negationem habens obiecto. Aliasque huiusmodi series entium oppositorum possibiles ab vnoquoque poterunt facile excogitari. Quarum possibilitas inde secundò vniuersaliter probatur, quod nullam haud dubie ferunt secum contradictionem.

312 Sed est obseruandum, series eiusmodi oppositorum entium infinita non ideo possibiles dici, quia

quia collectiue acceptæ vel ipsæ totæ, vel partes earum diuisibiles possint existere à parte rei: (cùm certum sit, ne duo quidem entia opposita posse collectiue, siue simul existere, qua ratione quoad existentiam opposita sunt). Sed quia intra statum quiditatum ex infinitis entibus composita sunt, quorum singula ita seorsim sunt possibilia, vt etiam singula singulis cum subordinatione seriei extensæ in infinitum quoad existentiam sint opposita, ita vt nullum eorum binarium, nedum tota integra series, possit simul existere.

313 Cæteras differentias serierum tum conectorum, tum oppositorum entium, quæ excogitari possunt possibiles, ex præmissis principio quæstionis facile quisque colliget.

314 Quemadmodum etiam potest quisque colligere ex hætenus dictis, quamnam præterea series quamlibet extensionem habentes possint, aut non possint esse infinitæ aut ab vno latere, aut à duobus, aut etiam pluribus v. g. series vnitorum, vt si vnum ens sit vnitum alteri, & hoc alteri, & hoc alteri, & sic deinceps. Series similium, vel dissimilium, vel vtrotumque mixtum, vt si vnum ens sit simile, vel dissimile alteri, & hoc alteri, & hoc alteri, &c. vel alternatiue post vnum, aut plura similia, vnum, aut plura dissimilia sequantur. Series bonorum, vel malorum relatiuorum, vt si vnum ens sit conueniens, vel disconueniens alteri, & hoc alteri, &c. vel alternatiue; aut si vnum ens sit vtile ad alterum, & hoc ad alterum, &c. Et in moralibus series dominorum, & seruorum; aut superiorum, & subditorum; vt si vnus homo sit dominus, aut superior alterius, & hoc alterius, & hoc alterius, & sic sine fine. Series magistrorum, & discipulorum. Series loquentium, & audientium. Series creditorum, & debitorum, &c. Et vniuersim quælibet alia series quorumvis actuum, & potentiarum iuxta vniuersalissimam doctrinam de potentiâ, & actu traditam in Phælo Scient. disp. 8. Itaque de possibilitate, aut impossibilitate infinitudinis aut ab vno latere, aut à pluribus quarumlibet istarum serierum vnusquisque poterit iudicare iuxta dicta à nobis in totâ hac disp. inspectâ tamen naturâ terminorum earum. Nos enim, ne in infinitum procedamus in singularum examine, solùm vniuersè statuimus iuxta hætenus dicta, quantum est ex parte infinitudinis sumptæ præcisè nullus seriei infinitudinem repugnare. Tametsi non semel repugnet ex parte specialis naturæ terminorum eius. Vt cernere est in seriei causarum, & effectuum, quam à latere ipsarum causarum infinitam esse non posse, supra à nobis ostensum est q. 7. Tantumdemque fortasse eueniet in aliquibus ex commemoratis serieiibus.

QVAESTIO XI.

*Verum Deus possit producere omnes creaturas
possibiles ita, vt illi nulla possibilis
superstet denudè produ-
cenda.*

315 **Q**uestio hæc locum non habet apud eos, qui negant, posse produci à Deo infinitum in actu. Ij enim consequenter negant, posse produci à Deo omnes creaturas possibiles,

supposito quod illæ intra suum possibilitatis statum infinitæ sunt, vt communis, imo & certare apud omnes sententia fert. Ex alijs verò, qui nobiscum tenent, posse produci à Deo infinitum in actu, multi opinantur nihilominus, nullatenus posse produci à Deo omnes creaturas possibiles; sed, quibusuis etiam actu infinitis à Deo productis, alias, & alias sine fine ab ipso Deo producibiles restare debere. Ita censent Soar. disp. 30. Metaph. sect. 17. Fasol. 1. p. q. 7. art. 3. & 4. dub. 13. cum multis alijs à se relatis, qui apud ipsum videri possunt. Oppositam tamen sententiam tenent Vaz. 1. p. disp. 26. cap. 3. Pet. Hurr. disp. 13. Phys. sect. 2. Arriag. disp. 13. Phys. sect. 4. Lynce lib. 7. Phys. tract. 3. cap. 4. & plures alij.

Propositio 1.

Omnes omnino creaturas possibiles simul existere, atque adeo simul à Deo produci impossibile est.

In hac propositionem conspirant omnes Auctores vtriusque sententiæ relatæ. Est enim certissima. Quoniam sunt multæ creaturæ, quibus omnino repugnat simul existere. Tametsi seorsim, aut successiue existere possint. Atque ita, licet secundum se consideratæ possibiles sint, earum, tamen simultanea existentia contradictionem implicat. Vnde necessariò consequitur, nullatenus posse illas simul produci à Deo.

Primò enim in nostrâ, & communi sententiâ adstruente creaturis existentibus superadditas durationes essentialiter successiuas prorsus repugnat, simul produci à Deo omnes durationes possibiles vniuscuiusque creaturæ. Imo necessè est, vt, quibuslibet à Deo productis, aliæ, & aliæ atque adeo infinitæ restent possibiles, ac producibiles ab ipso per totam æternitatem à parte post. Secundò quæcunque creaturæ sunt oppositæ metaphysicè quoad existentiam in eodem tempore, nullatenus possunt simul produci à Deo; quia, nullatenus possunt simul existere. Vnde si omnes homines possibiles existerent hodie, singulique haberent assensum, & amorem alicuius obiecti, dissensus, & odia metaphysicè opposita quoad multitudinem infinita, & aliâ possibilia, simul cum illis à Deo existentia hodie poni non possent. Idemque est de cæteris alijs entibus infinitis, & in ordine ad idem tempus metaphysicè oppositis. Tertiò actiones illæ creaturarum, quæ ex defectu virtutis non possunt simul ab illis, adhuc vt eliciuatis à Deo, elici, neque à Deo ipso possunt simul poni existentes; quia Deus se solo nequit eas ponere absque creaturarum concursu; cùm sint suapte essentiâ actiones illarum, & creaturæ ad illas simul nullâ potentiâ possunt concurrere, estò aliâ successiue possint. Sic ex hypothesi quod causa creata ne obedientialem quidem potentiam habeat ad eliciendas simul centum actiones, estò possit illa plusquam mille, imo infinitas elicere successiue, nequam poterit Deus efficere, vt talis causa centum actiones (alioquin possibiles aut seorsim, aut successiue) simul existentes ponantur. Quartò denique quæcunque alia entia ita possibilia, vt suapte essentiâ sint affixa quoad existentiam diuersis temporibus, simul in eodem à Deo poni non poterunt. Talia sunt iudicia creata vera essentialiter de obiectis quatenus præsentibus in vnoquoque tempore. Quorum singula haud

dubiè sunt affixa essentialiter proprijs, diuersisque temporibus, neque in eodem coniungi possunt. Et, si quæ aliæ huiuscemodi sunt creaturæ in eodem tempore non coniungibiles, licet alioquin sint seorsim, vel successu temporum possibiles.

318 Hæc, inquam, omnia apud omnes sunt certa. Dissidium superest inter Auctores ratalos, an omnes creaturæ possibiles, quæ inter se comparatæ præcisè nullam ex prædicatis proprijs incompatibilitatem quoad existentiam relatè ad idem tempus habent, proindeque, quantum est ex se, simul in eodem tempore possunt existere, ita etiam à Deo simul possunt produci, ut nulla supersit producibilis. Negant Auctores prioris sententiæ putantes id derogare perfectioni omnipotentia diuinæ. Affirmant verò Auctores secundæ putantes oppositum.

Propositio 2.

319 Arbitror cum Auctoribus sententiæ secundæ, omnes omnino creaturas possibiles, quantum est ex se, compatibles quoad existentiam in eodem tempore simul in eodem tempore posse produci à Deo, quin vlla supersit producibilis, quæ non sit producta.

Ratio est: quia id nullam fert secum contradictionem aut ex parte ipsarum creaturarum præcisè, ut supponitur; aut ex parte omnipotentia Dei: ut patebit ex solutione argumenti, in quo potissimè, seu potius vnicè sententia Aduersariorum fundatur.

320 Illud autem est. Quia, si Deus omnes di-
 ctas creaturas simul produceret, omnipotentia diuina maneret exhausta, & quasi efæta, & sine virtute ad producendum plura. Quod magnam præfert imperfectionem aduersam infinitudini inexhaustibili ipsius omnipotentia. Respondeo tamen, nullam omnino prouenturam imperfectionem omnipotentia diuinæ, imo magnam ipsi perfectionem extrinsecam accessuram ex eo, quòd Deus omnes creaturas prædictas simul produceret. Primò; quia perfectio quædam extrinseca est cuiusuis potentia reduci ad actum, cuius est potentia; maximaque proinde cuiusuis potentia extrinseca perfectio erit ad omnem actum sibi simul possibilem simul reduci. In eo autem casu omnipotentia Dei ad omnem actum sibi simul possibilem simul reduceretur. Et quidem, ut est perfectio intellectus diuini ad omnem actum sibi simul possibilem esse simul reductum, cognoscendo scilicet simul omnia, quæ simul ab ipso cognoscibilia sunt; cur non erit perfectio omnipotentia diuinæ ad omnem actum simul sibi possibilem esse simul reductam, producendo simul omnia, quæ simul ab ipsa producibilia sunt? Præsertim, cum actus productionis creaturarum in Deo non sit actus transiens, sed permanens: quia non potest Deus non conseruare creaturam semel productam, dum ipsa existit, quod est, non posse non eam, dum existit, continuo producere. Sicut non potest non eam continuo cognoscere, dum manet cognoscibilis. Secundò; quoniam in casu posito dici non posset exhausta, & efæta omnipotentia diuina, prout ista vocabula defectum aliquem intrinsecæ virtutis, atque adeò imperfectionem aliquam indicant. Tum quia adhuc superserent possibiles, ac producibiles à Deo omnes aliæ creaturæ, quæ simul produci non possunt

iuxta dicta proposit. 1. Tum quia Deus in actu continuo permaneret productionis creaturarum simul producibilium, dum eas omnes semel productas continuo conseruaret, Et sicut non dicitur exauriri potentia intellectiua Dei ex eo, quòd omnia cognoscibilia cognoscat simul; ita nec potentia productiua exauriri dicenda esset ex eo, quòd simul produceret omnia producibilia. Tum quia Deus omnes dictas creaturas semel productas destruere posset, & iterum, atque iterum reproducere, quod omnimodæ indemnitas, integritatisque inamissibilis potentia diuinæ argumentum est. Tum quia, non posse Deum, alias creaturas, præter productas, in casu posito denuò producere, non ex defectu virtutis intrinsecæ omnipotentia eius, sed ex defectu extrinseco possibilitatis earum nasceretur. Sicut ex defectu possibilitatis chymararum nascitur modò, quòd Deus nequeat illas producere. Quo fit, ut Deus non sit nunc minùs potens intrinsecè ad eas causandas, quàm esset, si illæ forent possibiles. Tum quia, ut modò potentia generatiua Patris æterni, & potentia spiratiua Patris, & Filij non dicuntur exhaustæ, aut efæta, quòd amplius ad intra nequeant producere, quàm de facto producant. Ita nec omnipotentia in casu dicto talis esset dicenda, quòd amplius ad extra nequiret producere, quàm de facto produceret. Tum denique, quia nunc de facto omnipotentia Dei non dicitur imminuta, aut minùs potens intrinsecè, quàm erat antea, ex eo, quòd Mundum, & omnes creaturas eius produxit; cum certum sit, eò iam pauciores ex omnibus possibilibus posse eam denuò producere, quòd plures produxit de facto. Ergo neque diceretur exhausta, aut impos intrinsecè ad producendas creaturas, etsi omnes possibiles produxisset de facto. Ut enim nunc, non posse illam denuò producere eas, quas iam produxit, non ex ipsius defectu aliquo intrinseco nascitur; sed ex eo præcisè, quòd iam illas produxit, ita in casu posito, non posse illam denuò producere vllam, non ex ipsius vilo defectu intrinseco nasceretur, sed ex eo præcisè, quòd iam produxisset omnes possibiles. Ex quibus omnibus apparet, quàm debile sit fundamentum sententiæ contrariæ, quàmque nihil per illud contra propositionem nostram præstetur.

DISPVATIO XIV.

De infinitate ipsa Dei.

Postquam in præcedenti disputatione de infinito, deque infinitate in genere differuimus, prouum iam est, ut in præsentia de infinitate ipsa Dei specialiter differamus.

QVAESTIO I.

Quid sit; siue in quo consistat infinitas Dei secundum essentiam.

Per ea, quæ disp. 13. q. 1. de infinitate secundum accidens, & de infinitate secundum essentiam, deque discrimine earum generatim statuumus fere determinatum manet, in quo iuxta

sententiam nostram consistat infinitas Dei secundum essentiam. Oportet tamen nihilominus questionem hanc examinare speciatim, ut, alijs in ea sententijs relatis, atque repudiatis, & clarijs innotescat nostra, & firmitus subsistat.

2 — Prima igitur sententia est Alberti in 1. dist. 43. art. 7. docentis, eatenus Deum esse infinitum quatenus, cum sit finis omnium, ab alio non finitur. Et hoc tripliciter, Primò enim non finitur loco, Secundò non finitur tempore. Tertio non finitur ab vilo intellectu creato. Sed hæc sententia communiter rejicitur, Tum quia ex prædicatione, quod Deus habet vltimi finis sumpto præcisè infinitas Dei nequaquam inferitur. Tum quia non habet Deus ab attributo speciali infinitatis, de quo modò agitur, hoc, quod est, non finiri aut loco, aut tempore, aut intellectu creato. Horum namque primum ab immensitate, secundum ab æternitate, & tertium ab incomprehensibilitate habet, quæ ab attributo infinitatis specialiter attributa diuersa sunt, vt est notum.

3 — Secunda sententia est Aureoli in 1. dist. 43. art. 1. dicentis, ob tres rationes Deum esse infinitum. Prima est: quia Deitas in se reipsa totalis, & implurificabilis est. Propterea enim est infinitus conceptus cuiusvis speciei in mente illud aduuantis; quia, cum ibi sit vnicus, atque adeò implurificabilis, totaliter in se continet omnia indiuidua, quæ infinita sunt. Deus autem reipsa habet, quod habet conceptus specificus in mente illud concipientis. Secunda ratio est: quia attributa Dei infinita quoad multitudinem sunt. Tertia: quia perfectio Dei quoad valorem omnes perfectiones creaturarum possibilium, quæ infinitæ sunt, longè excedit. Caterùm prima ratio rejicitur. Quia, licet Deus sit vnicus, & implurificabilis reipsa in multa indiuidua suæ speciei, sicut est vnusquisque Angelorum in sententiâ Thomistica, totalitatemque propterea suæ speciei ipse solus habet; nullatenus tamen continet in se reipsa indiuidua quoad multitudinem infinita, vt continere supponuntur conceptus specifici creaturarum. Atque ita, licet hi titulo isto à sua totalitate specificâ infiniti censendi veniant: non tamen est, cur Deus à sua longè diuersa infinitus veniat censendus. Sicut neque à simili suâ iuxta sententiam dictam censendus venit infinitus vnusquisque Angelorum. Secunda etiam ratio rejicitur. Quia attributa diuina ne per rationem quidem, nedum realiter, sunt multitudine infinita, prout supra disp. 2. q. 8. statutum est. Tertia vero ratio, quod magis ad veritatem accedit, non rejicienda modò, sed infra pro nostrâ sententiâ per ipsam illius explicationem, & probationem trahenda est.

4 — Tertia sententia est aliquorum Thomistarum asserentium cum S. Tho. 1. p. q. 7. art. 1. & lib. 1. contra Gent. cap. 34. idcirco Deum esse infinitum: quia esse Dei non est receptum, neque receptibile in aliquo: cum Deus sit ipsum suum esse subsistens. Quasi finitudo creaturarum inde proueniat, quod habeant esse, siue existentiam receptam in essentiâ, essentiaque proinde earum, & existentia vicissim sese terminent, coarctent, & finiant: quo pacto materia, & forma sese mutuò finiunt, & terminant. Hæc tamen sententia ab alijs plerisque non admittitur. Primò: quia, neque creature habent esse, siue existentiam receptam in essentiâ: cum earum existentia, & essentia vnus, & idem sint reipsa; vt contra prædictos Thomistas ostendimus in Pharo Scient. disp. 9. q. 6. Vnde, si eo titulo esset Deus infinitus;

quia non habet esse receptum in aliquo, sed ipse est suum ipsum esse subsistens, Angeli quoque, & cetera huiusmodi substantiæ creatæ infinitæ essent, sicut Deus; (quod tamen est absurdum): quandoquidem neque habent esse receptum in aliquo, sed ipsæ sunt suum ipsum esse subsistens. Secundò: quia sicut materia extrinsecè tantum terminatur per formam, & forma per materiam; improprieque subinde, & abs re præsentè dicerentur esse infinitæ materia carens formâ, & anima separata à materiâ; quod neque illa esset vt sic terminata per formam, neque hæc per materiam, prout satis constat ex dictis supra disp. 13. q. 1. ita dato, quod existentia, & essentia in creaturis distinguerentur realiter, extrinsecè vt summum dici posset alterutra per alteram terminari; quia, vt constat etiam ex dictis loco citato, ille dumtaxat conceptus est capax infinitudinis, vel finitudinis propriè dictæ, sicut & inæqualitatis, vel æqualitatis cum alio, qui quantitatem metaphysicam habet, ex genereque eorum propterea est, qui suscipere dicuntur magis & minus. Sed neque conceptus essentiæ, neque conceptus existentia per se formaliter quantitatem metaphysicam habent, vt ibidem notatum est. Ergo neque essentia, neque existentia Dei per se formaliter propriè infinitæ dici possunt, quantumuis, quod reipsa sunt idem, non terminatæ extrinsecè essentia per existentiam, & existentia per essentiam dicantur. Et consequenter neque Deus potest propriè dici infinitus ex eo, quod essentia eius, & existentia huiusmodi careant extrinsecè terminatione.

Quarta sententia est Vazq. 1. p. disp. 25. cap. 5. in eo ponentis infinitatem Dei secundum existentiam, quod non est ens ab alio tanquam à causâ atque adeò essentiam habet non limitatam, nec terminatam, neque finitam per continentiam in causâ, vt habet omnis effectus à causâ oriundus, & consequenter infinitam. Neque hæc sententia placet plerisque. Primò; quia huiusmodi infinitudo excludens terminationem extrinsecam, qualem habere dicitur effectus per continentiam in suâ causâ, valde impropria est, extraneaque à propriâ Dei infinitudine, de qua tractamus. Vt enim effectum nullum causans improprie dicitur infinitum ex eo, quod ad effectum non est terminatum, vt est, quod eum causat; ita ens à nullâ causâ oriundum improprie dicitur infinitum ex eo, quod per continentiam in causâ terminatum non est, vt est, quod continetur in causâ. Id quod inde etiam confirmatur. Quia talis Dei infinitudo nullam in eius essentiâ supponit metaphysicam quantitatem: absque qua nulla stare potest infinitudo propriè dicta, prout constat etiam dictis tum n. præctum disp. 13. q. 1. ibi etiam citatâ. Secundò; quia Verbum diuinum in Patre vt in suo principio productiuo continetur suo modo, terminatumque dici potest quodammodo per huiusmodi continentiam, vt dicitur terminatus effectus per continentiam in suâ causâ. Et tamen non propterea Verbum diuinum desinit esse infinitum infinitudine propriâ Dei. Ergo ad istam infinitudinem impertinens est terminatio, aut non terminatio per continentiam in alio tanquam in principio productiuo, vel tanquam in causâ. Tertio; quia conceptione communi infinitas Dei aliud

aliud est formaliter à prædicato entis à se, siue entis independentis ab alio tanquam à causà, in quo stat formaliter, per causam non esse terminatum, siue finitum: longèque euidentius, faciliusque explicatu apud omnes est, Deum esse ens increatum, siue à se, quàm esse ens infinitum. Igitur non sunt vnus, & idem isti conceptus. Itaque, licet ex prædicato entis à se, siue independentis à causà benè inferatur infinitas propria Dei, vt postea videbimus: non ea consistit in tali prædicato formaliter, prout Vaz opinatus est.

6 Quinta sententia est Scoti in 1. dist. 2. q. 2. probantis, infinitatem Dei ex quadruplici capite. Primum est; quia Deus est infinitorum, quæ sunt omnia possibilis, factius. Secundum; quia est infinitorum eorundem intellectiuis. Tertium; quia est finis, in quo solo quietatur voluntas; & hæc dumtaxat quietatur in bono infinito. Quartum denique; quia est ens eminentissimum omnium, eoque iure nullo alio ente possibili inferius quoad perfectionem. Cum tamen quoduis ens finitum ab alio possibili quoad perfectionem excedatur. Cæterum Scot. ex tribus prioribus capitibus non videtur benè probare assumptum. Quia ex eo, quod Deus sit factius infinitorum entium possibilium, eorundemque cognoscitiuis, vt summum arguitur infinitudo omnipotentis, & scientiæ Dei; non verò item infinitudo, de qua tractamus, quæ speciale Dei attributum est, & omnia attributa intrinseca Dei transcendit, prout exponemus postmodum. Ex eo autem, quod voluntas in solo Deo tanquam in ultimo fine quietetur, vt summum etiam inferatur, Deum omnium bonorum maximum esse; secus esse infinitum. Nam casu, quod omnia bona essent finita, in maximo omnium quietaretur voluntas; quia non esset maius, quod appeteret; & tamen illud in eo casu non esset infinitum. Paulo melius ex quarto capite deducit Scot. infinitatem Dei iuxta ea, quæ dicemus infra circa sententiam septimam.

7 Sexta sententia est asserentium, ideo Deum esse infinitum; quia sub nullo genere continetur. Sed non benè. Primò; quia quoduis supremum genus sub nullo alio genere continetur; & tamen non propterea infinitum est infinitate saltem, de qua tractamus, vt est notum. Sequendò; quia, licet Deus secundum quamdam considerationem sub nullo genere contineatur, secundum alias sub multis continetur, vt latè explicatum est supra disp. 11. q. 5. Non igitur est ideo infinitus; quia non continetur sub vello genere. Tertio; quia continentia, qua quoduis ens sub aliquo genere continetur, potius est rationis, quàm realis; vt constat ex generali doctrinà traditâ in Pharo. Scient. disp. 17. Ergo ex eo, quod Deus non sit contentus sub genere, eoque iure nec sit per genus limitatus, seu terminatus, seu finitus, non sequitur, eum esse infinitum infinitudine reali, de qua in præsentis sermo est.

8 Septima denique sententia propriis ad veritatem accedens in quantitate metaphysicâ perfectionis diuinæ agnoscit ipsius infinitatem secundum essentiam. Sed non omnes huius sententiæ sectatores eodem modo explicant illam. Nam Soar. lib. 2. de Attributis cap. 1. Gran. 1. p. tract. 3. disp. 2. & alij idcirco, censent, Deum esse infinitum secundum essentiam; quia ita omnia alia entia excedit quoad perfectionem, vt à nullo excedatur. Arriaga verò 1. p. disp. 2. sect. 7. & Quirós 1. par. tom. 1. in com. 3. Th. q. 7. art. 1. in

continentiâ eminenti omnis perfectionis sine imperfectione ponunt infinitatem Dei. Hurtautem 1. p. tract. de Attribut. disp. 5. dicit, in eo consistere infinitatem Dei in essendo, quod tantæ sit perfectionis, vt nulla alia entitas quantumuis sit perfectior, & perfectior sine fine, possit ei æquare. Tanner. denique 1. p. disp. 2. q. 4. dnb. 1. referens pro se Valent. & Soar. ait, Deum esse formaliter infinitum secundum essentiam; quia aded essentialiter excellens est, vt careat in suâ essentiâ villo termino, & limite perfectionis.

Ego vero censo, infinitatem Dei secundum 9 essentiam in eo formaliter consistere, quod quantitas metaphysica eius nullum terminum habeat. Qua ratione quantitas metaphysica cuiusvis entis termino carere censetur, atque aded infinita esse iuxta doctrinam vniuersalem traditam supra disp. 13. q. 1. Ab eo enim dicitur quoduis ens secundum essentiam infinitum, quod quantitas metaphysica eius suo modo infinita est; eo quod eam tantam esse, ex speciali talis entis essentiâ prouenit, prout ibidem est explicatum. Cæterum; quia in Deo tot quantitates metaphysicæ veniunt considerandæ, quot sunt attributa, seu prædicata eius per rationem nostrâ distincta ex genere eorum, quæ suscipere dicuntur magis, & minus; atque aded quæ metaphysicè quanta sunt; totidem in ipso infinitudines sunt adstruendæ distinctæ pariter per nostram rationem. Atque ita infinitus dicens quoad perfectionem, siue physicam bonitatem; infinitus quoad sanctitatem, siue bonitatem moralem; infinitus quoad scientiam, siue sapientiam; infinitus quoad potentiam, siue virtutem causatiuam; infinitus quoad vbiacionem; infinitus quoad durationem; quoad aliaque huiusmodi prædicata; quæ omnia ex genere eorum sunt, quæ magis, & minus suscipere, atque aded quantitatem metaphysicam habere dicuntur, in Deoque infinitam habent: eo quod multitudo partium quasi intensiõis, ex quibus æquiualeuter talis quantitas, etsi formaliter indiuisibilis, constare censetur, infinita est iuxta dicta loco citato. Verum enim verò, quamquam Deus ab istis omnibus suorum prædicatorum infinitatibus infinitus secundum essentiam dici possit, & debeat propter rationem indicatam, & loco citato latius expositam; potissimum tamen dici potest, & solet talis ab infinitate perfectionis, seu bonitatis essentiæ suæ. Specialitè enim, aut etiam propriis venit dicendum ens infinitum secundum essentiam, seu quoad essentiam id, quod infinite perfectam essentiam habet, seu cuius essentiæ perfectio infinita est. Siue sit sermo de essentiâ physica; quo casu perfectio infinita Dei omnium, quæ in Deo sunt realiter idem, perfectionem continebit in se: siue de essentiâ metaphysicâ; quo casu perfectio essentiæ infinita Dei formaliter erit distincta à perfectionibus infinitis etiam singulorum attributorum. Etenim conceptus perfectionis, siue bonitatis in vniuersum vnus est ex attributis Dei transcendens, sicque omnibus, & singulis diuinis formalitatibus conueniens formaliter, atque aded per totidem sui formalitates distributum, distribuibile ve per illas, vt facis ex se constat, & amplius constabit ex dicendis disp. 16.

10 Est tamen animaduertendum, etsi infinitas Dei secundum essentiam in eo formaliter consistat, quod quæuis quantitas metaphysica eius, & potissimum quantitas metaphysica perfectionis essentiæ suæ termino careat, siue sine suo modo;

vti infinitas cuiusvis entis secundum accidens consistit formaliter in eo, quod quantitas eius physica seu multitudinis, seu extensionis etiam suo modo careat termino, siue sine iuxta dicta, etiam loco citato, ita tamen summè esse eum quasi materialiter quoad quamuis suarum metaphysicarum quantitatum infinitum, vt nullum sit aliud excogitabile ens quoad earum aliquam infinitum similiter, quod ab illo quasi materialiter non excedatur infinites infinitè quoad eam. Quemadmodum enim quanta physica infinita, licet in infinitate formali conueniant, sumptaque prout infinita formaliter neutiquam inæqualia sint; at materialiter sumpta adeo sunt inter se inæqualia, vt alia ab alijs infinitè, aut etiam infinites infinitè excedantur; vnumque maximum omnium, atque adeo summum datur tum in vnoquoque genere, tum absolutè cætera pariter excedens, prout supra disp. 13. abundè explicatum est, & probatum. Sic quanta metaphysica infinita, licet in infinitate formali suo modo conueniant, sumptaque suo etiam modo formaliter prout infinita inæqualia non sint; at sumpta quasi materialiter adeo inter se sunt inæqualia, vt alia ab alijs infinitè, aut etiam infinites infinitè excedantur; vnumque maximum omnium, atque adeo simpliciter summum cæteraque cuncta excogitabilia non solum distributiue, sed etiam collectiue supra infinites infinitè excedens; idque quoad omnes, & singulas paulo ante commemoratas metaphysicas quantitates; idque insuper non tantum absolutè, sed etiam in quavis data hypotesi, ipse vtiq; Deus nosse est.

Præterquamquod autem Deus ita summè infinitus est quoad quamlibet suam metaphysicam quantitatem, vt infinites infinitè excedat quoad illam cætera cuncta entia excogitabilia, non solum distributiue sumpta, sed etiam collectiue, nec solum absolutè, sed ex quavis datâ hypotesi possibilis; eo quod talis quantitas in Deo infinites infinitè est maior, quàm in quouis aliò ente in quouisque entium agregato illam infinitam habente; aliam insuper Deus titulo entis à se, fontalisque cæterorum entium principij prærogatiuam habet ab omni alio ente, ab omnique agregato entium, quantumuis infinito, prorsus aliena, continentiam scilicet eminentialem, qua, quidquid perfectionis, seu bonitatis in cæteris omnibus entibus excogitabile est, ita in se, atque adeo in sua perfectione, seu bonitate formali continet eminenter, vt ipse solus non æquè tantum, sed magis sit perfectus, & bonus, quàm aggregatum ex ipso, ex cæterisque omnibus entibus possibilibus simul sumptis coalescens; vt alias dicebamus supra disp. 13. q. 9. & iterum dicemus infra disp. 16.

Ex quibus omnibus perspicuè apparet, quid sit, & in quo consistat infinitas Dei secundum essentiam. Et quid verum habeant, aut in secus singuli modi explicandi illam, quos pro septimâ sententiâ retulimus.

QVÆSTIO II.

Virum Deus sit infinitus.

Ethnici, qui per errorem Cælo, vel Mundo diuinitatem attribuerunt, aut Deum quoquo modo posuerunt corporeum; necnon, qui sibi plures finxerunt Deos, circa Dei infinitatem consequenter errarunt. E Christianis verò, testante D. Bonauent. in 1. dist. 43. q. 1. non defuerunt, qui dicerent, Deum non in se, sed nobis infinitum esse, quatenus à nobis est incomprehensibilis. Alij autem, vt refert S. Thom. in 1. dist. 43. q. 1. art. 1. secundum potentiam; non verò secundum essentiam Deum infinitum esse putarunt. Cum quibus videtur sentire Albert. ibid. art. 1. Faureque, videtur Arist. dum lib. 3. Phys. text. 3. & 15. probat, substantiam infinitam esse per se non posse, sed dumtaxat secundum accidens, si quanta sit. Nouissimè denique Vorstius Caluinista temerè docet, probareque contendit à pag. 234. Deum non esse simpliciter infinitum, neque essendo, neque operando, vt videre est apud Becan. 1. par. tract. 1. cap. 5. Cæteri verò Catholici vno ore consentunt, absolutèque pronunciant, Deum esse infinitum.

Propositio 1.

Deum infinitum esse, certum secundum fidem est.

Id enim constat ex sacra Scripturâ, iunctâ communi intelligentiâ, communique consensu Patrum, & Theologorum. Imprimis enim expressè dicitur Psal. 144. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis; & magnitudinis eius non est finis.* Deinde pluribus in locis infinitudo Dei quoad potentiam, sapientiam, æternitatem, immensitatem, bonitatem, & consequenter quoad essentiam tacitè saltem indicatur, siue supponitur. Vnde Theodor. in Epitome diuinorum decretorum in 1. cap. de Principio circa medium ait, *Deum esse infinitum, non circumscribi posse aut quoad substantiam, aut quoad potentiam, & ex veteri, & ex nouo Testamento didicimus.* Et Dionys. cap. 9. de Diuinis nomin. initio de Deo dicit, quod *omnem numerum superat, omnem infinitatem transiit.* Nazianz. orat. 2. in Pascha non longè à principio Deum vocat, *Pelagus quoddam essentia immensum, & interminatum.* Basil. homil. in principium Ioan. *Infinitus Pater, infinitus Filius.* Nyssenus orat. 1. in id Genes. 1. *Faciamus hominem.* Magnum, inquit, cogita, & huic magno plus etiam adde, quàm cogitasti, atque id exple cogitationem tuam, neque enquam, que infinita sunt, capies. *Nec magnitudine concluditur; nec finibus cobibetur.* August. lib. de speculo cap. 33. circa finem ait, *Sicut corde credo ad iustitiam; ita ore confiteor ad salutem, te vnum Deum in magnitudine infinitum.* Damascen. lib. 1. fidei cap. 4. fine. *Infinita igitur diuinitas, & incomprehensibilis; & hoc solum eius comprehensibile, infinitas; & incomprehensibilis.* Et cap. 8. initio. *Credimus in vnum Deum infinitum incircumscripsum, interminatum, infinitè potentem.* Et cap. 12. paulò post principium. *Totum in se ipso comprehendens habet ipsum esse.*

veluti quoddam pelagus substantia infinitum, & interminum. Cyparissota decad. 10. cap. 10. dicit, Deum esse essentia infinitum, Et similia habent alij. Eademque Dei infinitatem supponunt communiter Patres, dum tanquam principium certum statuunt, Deum esse id, quo nihil melius, aut maius excogitari potest. Cum evidens sit, omni ente finito maius aliud in suo genere excogitabile, & possibile esse; subindeque non posse non esse infinitum id, quo maius aliud non est excogitabile, atque adeo neque possibile. Videantur ad rem August. lib. 1. de Doctrina Christiana cap. 7. Bernard. lib. 5. de Considerat. præcipue circa medium; Anselm. in Prolog. cap. 7. Ricard. Victor. lib. 1. de Trinit. cap. 20. & alij.

15 Eademque veritati attestantur, ut ait S. Th. lib. 1. contra Gent. cap. 43. antiquissimorum Philosophorum dicta, qui omnes infinitum posuerunt primum rerum Principium. Et infra nominatim refert Democritum, & Anaxagoram. A simplicio autem lib. 1. Phys. referuntur Melissus, & Parmenides; & à Laertio Anaximenes; qui Deum appellare solebant Principium infinitum. Et Arist. lib. 3. Phys. text. 30. loquens de infinito ait, rationabiliter Principium ipsum ponunt omnes. Ipseque in Deo potentiam infinitam posuit lib. 8. Phys. text. 87. & lib. 12. Metaph. text. 41. Nec obstat, quod dixit loco citato supra n. 13. substantiam infinitam esse non posse. Nam id etiam est verum, loquendo de substantia formaliter, ut substantia est, sub quo conceptu non suscipit magis, & minus; atque adeo nec quantitatem, nec infinitatem propriam habere potest; ut constat ex generali doctrina tradita à nobis disp. 13. q. 1.

16 Referunt præterea pro veritate prædicta multi Theologi definitionem Ecclesie, ut contentam in cap. Firmiter de summâ Trinitate de fide catholica ex Concilio Lateran. sub Innocent. 3. atque etiam in synbolo Athanasij. Sed neutro in loco legitur infinitatis verbum, sed tantum immensitatis. Quæ aliud est Dei ab infinitate attributum. Tamen ex immensitate aliàs statuta, & probata infinitas bene possit inferri.

17 Ex quibus omnibus palam est, Deum iuxta Scripturam prout intellectam à Patribus, secundumque Patres ipsos, imo & Philosophos non solum esse infinitum secundum aliquod attributum, sed etiam secundum essentiam; hoc est, secundum omnem essentialiam ipsius perfectionem. Quod inde etiam constat; quia, ut docet August. lib. 5. de Trinit. cap. 8. In ipsi; quæ non mole magna sunt (qualis est Deus) hoc est maius esse, quod melius esse. Idemque proinde erit, carere sine Dei magnitudine, ut Scriptura testatur vel expressè, vel tacitè, ac perfectionem omnem ipsius essentialiam esse infinitam. Quod est, ipsum secundum essentiam infinitum esse. Quare S. Th. & S. Bonau. ubi supra erroneam censent illam sententiam, quæ Deum non secundum essentiam, sed tantum secundum potentiam ponebat infinitum.

Propositio. 2.

18 Deum simpliciter, atque adeo secundum essentiam, siue secundum essentialiam perfectionem esse infinitum, etiam est certum, atque adeo evidens secundum rationem naturalem.

Quoniam enim multi putaverint, ut testatur Molina 1. p. q. 7. art. 1. & Fasol. ibid. n. 66. infinitatem Dei secundum essentiam ratione naturali non demonstrari, sed tantum fide ut certam teneri. Oppositum tamen est verius, ut bene docent Tannerus 1. part. disp. 4. dub. 1. & alij communiter. Id quod ex ipsis rationibus adducendis haud dubiè demonstratiuis, eiusmodique subinde infinitatem Dei demonstrantibus compertum fiet.

Sit prima ratio, quæ desumitur ex conceptu entis à se aliàs de Deo in superioribus demonstrato. Hoc enim ipso, quod Deus à se essentialiter, non verò ab vllâ causâ sui effectiua habet esse, atque adeo & perfectionem entitatiuam, siue essentialiam, nequit non hæc esse illimitata, atque adeo infinita. Quippe limitatio quoad esse, atque adeo quoad essentialiam perfectionem aliunde, quàm à causâ efficiente tribuente tale esse, eum tantâ, vel tantâ essentiali perfectione provenire non potest; ut satis superque ex ipsis terminis videretur manifestum, Quoniam enim, quod sit effectus tantæ, vel tantæ perfectionis essentialis, ab arbitrio causæ non pendeat, uti non pendet, quod ille sit talis essentia, & non alterius; tamen eo ipso, quod ille per ipsam suam essentialiam est ens oriundum ab alio habente esse à se, ab hoc limitari censetur quoad essentialiam perfectionem; dum titulo essendi ab illo longè minorem necessariò, imo infinite minorem, quàm illud, habet. Quo occurritur obiectioni factæ contra rationem istam ab Arriag. 1. p. disp. 2. n. 55.

19 Secunda ratio in prædicato principij primi, seu primi fontis totius esse, quod Deus habet, euidenter fundanda venit. Cum enim sit evidens, non posse causam non præcontinere in se aliquo modo perfectionem, quam communicat, siue communicare valet suo effectui; quia nemo dat, quod non habet; atque ideo nec posse causam adæquatam non esse aut magis, aut saltem æquè perfectam in suo esse, ac est effectus ab illâ oriundus: confestim sit, causam primam, (qualis Deus est), à qua adæquatè possunt ducere originem infinitæ creaturæ, quas esse, possibiles statuimus disp. 13. q. 3. non posse non præcontinere in se aliquo modo omnem perfectionem earum: atque adeo nec posse non esse aut magis, aut saltem æquè perfectam in suo esse, ac est integram, & infinitum eorundem aggregatum. Quod ipsum est, esse illam infinite perfectam in suo esse, iuxta doctrinam etiam statutam disp. 13. q. 8. Idque siue ab huiusmodi causâ primâ possunt produci creaturæ simul in multitudine infinita, ut plerique putant, siue, ut fatentur omnes, saltem in quouis numero finito maiore, & maiore in infinitum. Quod perinde est ad rem, ut satis superque erit evidens consideranti. De quo videri potest Fasol. 1. p. q. 7. art. 1. dubit. 1. & seqq. Supponit autem hæc ratio ex doctrinâ tradita disp. 13. q. illâ 8. citatâ, causam adæquatam aut maiorem, aut saltem æqualem quoad perfectionem aggregato infinitorum entium in se contentorum eo ipso esse quoad perfectionem infinitam. Quo obiectio facta etiam ab Arriag. contra illam n. 56. evanescit.

21 Tertia ratio ex conceptu actus purissimi recepto in Deo, & à nobis demonstrato supra disp. 1. q. 12. sumenda est, Ex eo enim, quod Deus titulo purissimi actus per nihil à se distinctum perfici potest; nullamque subinde additionem, quæ

quæ augeatur, potest perfectio eius admitti, plane sequitur, eiusmodi ipsius perfectionem infinitam esse. Nam, licet non sit de ratione quanti infiniti non posse augeri; potest siquidem infinitum quantum per additionem maius fieri, quam antea erat, ut ex doctrinâ disp. 13. traditâ constat aperte. At nequit non infinitudo esse de ratione cuiusvis quanti, quod augeri non potest. Cum nequeat non augibile esse quodvis quantum finitum: quia nullum est, quo maius aliud esse non possit, ut etiam constat ex dictis in eadem disp. 13. Itaque ex eo, quod quantitas metaphysica divinæ perfectionis non sit augibilis, aperte sequitur, eam esse infinitam.

22. Quartò ex unitate divinâ aliunde ostensâ, atque suppositâ eius infinitudo inferenda venit. Cum cuilibet enti finito plura æqualia, & similia necessariò sint possibilia iuxta argumenta facta supra disp. 13. q. 3. Atque ita nequeat non esse infinitum illud, cui nullum aliud æquale, aut simile possibile est, unicuique propterea est in sua specie.

23. Quintò ex infinitudine aliunde probatâ aliorum attributorum Dei, ut æternitatis, immensitatis, scientiæ, potentiæ, &c. infinitudo perfectionis essentialis metaphysicæ eius manifeste colligitur. Competit enim est, non posse non esse essentialiter infinitè perfectam, quæ proprietates sibi annexas habet in suis generibus infinitas: maximè cum infinitudo proprii generis cuiusvis istarum proprietatum aperte item arguat infinitudinem perfectionis, seu bonitatis eius. Quia eo ipso, quod præsentia localis, vel duratio, vel potentia causativa, vel scientia ut sic est quædam perfectio seu quoddam bonum, non potest non præsentia, vel duratio, vel potentia, vel scientia infinita habere perfectionem, seu bonitatem infinitam, & infinitè ve perfectam, seu bonam esse, ut notum est.

24. Sextò ex ipsis terminis videtur evidens, unicuique ens à se æstimabilius, & melius esse, quam multitudo infinita entium ab alio; atque ita perfectionem essentialem unius entis à se maiorem esse perfectione totius aggregati infiniti entium ab alio. Quod stare nequit, nisi illa sit infinita; ut constat ex se, & ex dictis disp. 13. q. 8. Est igitur evidens, Deum unicuique ens à se quoad perfectionem sui essentialiter infinitum esse. Et quidem, si est possibile ens ab alio, cuius unius perfectio essentialis totius aggregati infiniti aliorum entium inferiorum superet perfectionem, eoque iure sit infinita, ut ibi à nobis est statutum. Quis dubitabit unius entis à se perfectionem infinitorum entium ab alio, imò omnium possibilium perfectionem excedere; vel eoque saltem iure propterea non posse non esse infinitam?

25. Septima ratio. Possibilis est quantitas physica molis continua, in eodemque proinde ente reperta, quæ sit infinita in suo genere; ut constat ex doctrinâ statuta disp. 13. Ergo & possibilis est quantitas metaphysica perfectionis in eodem ente reperta, quæ in suo similiter genere sit infinita. Non enim est excogitabilis ratio, cur potius hæc repugnet, quam illa. Quo posito, quantitatem metaphysicam perfectionis Dei essentialis talem potissimè omnium esse debere, competentissimum est. Imò verò eo ipso, quod sit possibilis quantitas physica infinita, siue continua, siue discreta iuxta dicta ibidem, nequit non esse consequenter possibilis quantitas metaphysica discreta perfectionis: quia neque possunt non esse infi-

nitz partes in qualibet quantitate physica, nec possunt non singulæ earum aliquam metaphysicam quantitatem perfectionis habere. Quod est, in qualibet infinita quantitate physica possibili infinitam multitudinem perfectionum reperiri, siue que infinitam quantitatem metaphysicam discretam earundem perfectionum esse possibilem. Unde rursus arguitur possibilis infinita quantitas metaphysica perfectionis quasi continua, hoc est in vno, & eodem ente indivisim reperta; atque adeò maximè omnium in vno Deo.

Mitto alias rationes minus mihi efficaces, quæ pro statuta propositione solent afferri, & videri possunt apud Fasolum 1. p. q. 7. art. 1. à dubit. 2. apud Recapitulum lib. 4. de Deo vno quæst. 3. & apud alios. Venioque ad solvenda argumenta, quæ contra illam possunt opponi, vel etiam solent.

Primò sic. Si Deus esset infinitus in genere entis, nullum ens aliud secum compateretur: quia in se vno omnem haberet rationem entis: sicut, si daretur quantum molis circumquaque infinitum, nullum aliud quantum secum compateretur: quia repletet, & occuparet omne spatium locale possibile. At sunt plura alia entia distincta à Deo. Ergo Deus non est infinitus in genere entis. Respondeo, licet cum quanto molis circumquaque infinito non posset compati naturaliter aliud quantum: quia neque posset cum illo naturaliter penetrari in aliquo spatio locali, neque extra omne spatium locale posset existere; supernaturaliter tamen bene posset cum illo existere penetratè localiter. Sed (quidquid sit de hoc, in quo ad rem nulla est paritas) infinitudo Dei in genere entis nequaquam recusat consortium aliorum entium: quia Deus titulo talis infinitudinis, ne eminenter quidem, nedum formaliter, debet absorbere, siue continere in se rationes eorum: quo locus superest, ut possint illi coexistere formaliter. Quidquid sit de continentia eminentiali, quam Deus eorum habet, non tam titulo infinitudinis prædictæ, quam titulo causæ primæ eorundem, ut ex dictis in precedentibus colligere est.

Secundò opponitur. Si Deus esset infinitè bonus, excluderet à Mundo omnia mala. Sed dantur in Mundo multa mala. Ergo Deus non est infinitè bonus. Nego antecedens. Quia id, quod est infinitè bonum, à se ipso ut summum debet excludere omnia mala; non verò item ab alio quopiam à se distincto, qualis est Mundus respectu Dei. Cum cuius malis proinde Deus & physice, & moraliter compati potest. Physicè quidem; quia physice potest illis coexistere. Moraliter autem; quia sibi est bonum, atque adeò expediens illa permittere.

Tertiò opponitur. Finitum, & infinitum passionum quanti sunt, sed Deo repugnat quantitas. Ergo & infinitas. Distinguo maiorem. Sunt passionum quanti tam metaphysici, quam physici; concedo: physici tantum; nego. Deinde minorem. Sed Deo repugnat quantitas physica; concedo; metaphysica; nego. Et nego consequentiam. Quæ omnia ex superius dictis satis conspicua sunt.

Quartò opponitur. Si Deus esset infinitus, non esset perfectus: quia de ratione perfecti est possidere, atque adeò habere suum finem; cum tamen de ratione infiniti sit carere sine. At Deus perfectus est. Ergo non infinitus. Et confirmari potest, Quia Deus est quid perfectum non tantum

quam medium, sed tanquam finis. Ergo est quid finitum. Alioquin finis nihil finiret, contra ipsius quidditatem. Respondeo, nomen finis æquiuocè, siue analogicè dici de fine ad quem, quo res in suo esse perficitur, & de fine intra quem, quo quantitas rei limitatur: beneque proinde stare, rem esse perfectam in suo esse per possessionem sui finis ad quem; qualiter Deus per suum ipsius possessionem perfectus est; & nihilominus esse infinitam quoad aliquam sui quantitatem per carentiam finis intra quem limitari eius; qualiter Deus quoad quantitatem metaphysicam suæ perfectionis, seu bonitatis, nec non sapientiæ, potentia, durationis, aliorumque huiusmodi attributorum infinitus est. Ex quo patet, quid sit dicendum ad argumentum, & ad eius confirmationem.

Quintò opponitur. Si Deus esset infinitus quoad perfectionem, Deus esset substantia suprema, atque adeo vltima in aliqua serie substantiarum possibilium proportionaliter sese excedentium quoad perfectionem. Sed in nullâ serie substantiarum possibilium proportionaliter sese excedentium quoad perfectionem est dabilis substantia aliqua, quæ sit vltima. Ergo Deus non est infinitus quoad perfectionem. Respondeo primò, idem argumentum fieri posse, etiam si Deus poneretur quoad perfectionem finitus; cum sit certissimum, nullam aliam substantiam esse possibilem, cuius perfectio non sit minor perfectione Dei: quidquid sit de infinitudine huius, aut finitudine. Ex quo patet, per illud contra Dei infinitudinem nihil probari. Respondeo secundò, etsi in seriebus substantiarum possibilium proportionaliter sese excedentium quoad perfectionem nulla sit vltima, siue suprema, quando singulæ substantiæ earum in se sunt quoad perfectionem finitæ: at quando in se infinitæ sunt, vna est semper omnium suprema, siue vltima iuxta doctrinam à nobis statutam supra disp. 13. q. 9. Vnde ex hoc capite nihil obstat infinitudini substantiæ diuinæ, quod alicuius seriei proportionalis aliarum suprema atque adeo vltima esset. Respondeo tamen tertio, Deum omnino esse extra omnem seriem proportionalem aliarum substantiarum: quia prorsus repugnat, habere Deum eandem proportionem cum alijs substantijs, quam illæ habent inter se; prout opus erat, vt in eadem serie proportionali cum illis poneretur. Excessus quippe, quo perfectio diuina omnem aliam perfectionem excedit, incomparabiliter est maior omni excessu perfectionis inter substantias alias possibili.

Sextò opponitur. Perfectio Dei mensura est perfectionis creaturarum, quatenus vnaquæque creatura eò est perfectior, quò minus distat à perfectione Dei. Ergo perfectio Dei non est infinita. Quia, si esset talis, omnes perfectiones creaturæ infinitè, & consequenter æqualiter distarent ab illâ. Atque adeo, & inter se essent æquales. Quod est absurdum. Respondeo primò, quantitatem perfectionum creaturarum non taxari penes maiorem, aut minorem distantiam à perfectione Dei; sed penes maiorem, aut minorem multitudinem suarum partium formalium, aut æquivalentium. Vnde tamen distantia earum à perfectione diuinâ titulo infinitudinis esset æqualis, adhuc non possent non inter se manere inæquales. Sicut numeri necessariò sunt inter se inæquales; tamen à multitudine infinitâ dicantur distare æqualiter; quia distant infinitè. Respondeo secundò, distantias, quibus perfectiones creaturæ

distant à perfectione diuinâ penes harum inæqualitatem inæquales esse, quantumuis illæ sint distantia infinitæ. Quia extrema infinita bene possunt esse vel inæqualia, vel æqualia, vt supra disp. 12. q. 3. monstratum est. Sic namque distantia, quibus infinitè distant omnes numeri à multitudine infinitâ penes horum inæqualitatem inæquales haud dubiè sunt.

Septimò opponitur. Infinitum iuxta Arist. lib. 3. Physic. cap. 6. est, cuius partes successiuè accipienti aliæ, & aliæ restant semper sine fine accipiendæ. Sed Deus nullas habet partes; cum sit substantia indiuisibilis. Ergo non est infinitus. Respondeo, definitionem propositam infiniti sumptam formaliter soli infinito physico conuenire. Ad infinitum verò metaphysicum, qualis est Deus, fat est, posse eam per quamdam æquivalentiam aptari, quatenus illud per quamdam etiam æquivalentiam ad physicum tale est, prout satis est explicatum supra disp. 13. q. 1. Vnde patet, indiuisibilitatem physicam Dei eius infinitati metaphysicæ nequaquam obstare.

Octauò opponitur. Deus est intuitiue visibilis ab intellectu creato. Ergo non est infinitus; Negatur consequentia. Quia nihil est, quod veteri intellectum creatum posse eleuari ad intuitiue videndum obiectum infinitum.

Nonò opponitur. Nulla creatura possibilis est infinita. Ergo nec Deus est infinitus. Pessima consequentia: quidquid sit de antecedente. Sicut hæc est pessima. Nulla creatura possibilis est ens à se. Ergo nec Deus.

Decimò opponitur. Esse infinitum actu, & esse actu hoc aliquid, sunt contradictoria. Sed Deus est actu hoc aliquid. Ergo non est infinitus actu. Negatur maior omnino. Quia infinitas entis nullatenus pugnat cum eccitate, siue indiuiduatione eiusdem, vt satis per se est notum.

Vndecimò denique opponitur. Potentia Dei non extenditur ad impossibilia. Ergo Deus non est infinitus secundum potentiam; atque adeo nec secundum essentiam. Concesso antecedente; nego consequentiam. Quia ad infinitudinem potentia Dei fat est, quod extendatur illa ad omnia possibilia, quæ infinita sunt iuxta dicta disp. 13. q. 3. Adde, potentiam Dei non ex defectu suæ virtutis, sed ex eorum repugnantia non extendi ad impossibilia, extendenda vtique ex hypothese, quod redderentur possibilia. Id quod illius infinitudinem superabundanter commendat.

QVÆSTIO III.

Verum infinitas Dei sit attributum positium, aut negatiuum.

EX dictis disp. 1. q. 10. constat, infinitatem Dei ipsius essentiam metaphysicam non consistuere; sed inter eius attributa recensendum esse. Quærimus nunc, an inter negativa, an potius inter positia recensenda sit. Aureol. in 1. dist. 43. art. 1. Soar. lib. 2. de Attribut. cap. 1. & alij inter negativa recensent. Recupitur verò lib. 4. de Deo q. 2. Vekenus de Deo disp. 7. cap. 2. Derkenis de Deo disp. 3. cap. 1. s. 1. & alij inter positia.

Pro.

Propositio 1.

39 Infinitas Dei in suo conceptu reali nullam negationem veram, seu veritatem negatiuam innoluit.

Probatum primò; quia infinitas Dei ex attributis est adæquatè intrinsecis Deo, atque adeò cum entitate Dei positinà adæquatè identificatis. Quod ipsum est, eam reipsà quid purè positionem esse. Secundò; quia infinitas adhuc in infinito physico nullam negationem importat à parte rei. Ergo multò minùs eam importabit in infinito metaphysico; qualis Deus est. Probo consequentiam. Quia infinitum metaphysicum tale est præcisè per æquivalentiam ad physicum reipsà protus indistinctam à sua positinà entitate. Deinde probo antecedens. Quia, licèt infinitas infiniti physici sit reipsà quædam exclusio finis, à quo, si daretur, euaderet illud finitum; at talem finem non excludit, remouendo aliquid positium, sed ponendo potius illud positium, per cuius carentiam constitueretur finis ipse. Quantum enim physicum tunc est finitum, quando ultra aliquam partem sui non dantur aliæ: à quarum proinde carentià, seu negatione pars illa denominatur vltima, atque adeò finis, siue terminus talis quanti reddens ipsum terminatum, siue finitum. Tunc verò è contra quantum physicum est infinitum quando nullam habet partem, ultra quam non sint aliæ; atque adeò nullam habet, quæ sit eius finis, siue terminus. Eiusque infinitas subinde in positione aliarum partium ultra quamlibet consistit: quæ eatenus est exclusio finis, quatenus earundem partium ultra quamlibet carentias, per quas erat finis constituendus, ipsarum partium positione formaliter remouet, siue impedit.

Propositio 2.

40 Infinitas Dei, prout à nobis concipitur, atque adeò in suo conceptu formali negationem finis importat. Quæ tamen negatio non vera, sed merè supposititia est.

Prima pars propositionis ostenditur. Quia infinitum, & non finitum, & carens sine idem conceptus est apud nos. Constat autem conceptum hunc carens sine per carentiam, siue negationem finis consisti; atque adeò infinitatem vel esse ipsam carentiam finis, vel eam in se includere.

41 Posterior autem pars constat ex dictis propositione 1. Ibi enim ostendimus carentiam finis à parte rei quid positium esse eatenus excludens finem, quatenus excludit veram carentiam sui, per quam erat finis constituendus. Quemadmodum carentia tenebrarum aliud non est à positinà luce reipsà, quæ eatenus excludit tenebras; quatenus sui carentiam veram excludit. Vnde, sicut negatio à nobis concepta, cum dicimus, hic locus est non tenebrosus, siue non habens tenebras, non vera negatio, sed merè supposititia est: ita negatio à nobis concepta, cum dicimus, hoc quantum est infinitum, siue non habens finem, non vera negatio, sed merè supposititia est.

42 Ex dictis in hac, & in præcedente propositione concluditur, attributum infinitatis diuinæ ex genere eorum esse, quæ, cum ex conceptu suo rea-

li, siue prout sunt à parte rei, sint attributa positia, ex conceptu tamen suo formali, siue prout concipiuntur à nobis, attributa sunt negatiua. iuxta diuisionem factam attributorum Dei supra disp. 2. q. 3. quæ ad rem recolenda.

QVAESTIO IV.

Verum infinitas Dei sit attributum ipsius speciale; vel secus.

43 **E**sse speciale, tenet Aureol. in 1. dist. 43. art. 1. & alij plerique Theologi videntur supponere. Recapitulum verò lib. 4. de Deo q. 1. supponens infinitatem diuinam alias Dei formalitates transcendere, censet, illam, vt cadit supra essentiam esse attributum Dei speciale; secus verò, vt cadit supra alia attributa. Cum quo quoad secundam partem consentit Derkennis de Deo disp. 3. cap. 1. §. 3. dissentiens quoad primam; quatenus putat, infinitatem comparatione essentia Dei non attributum, sed eius intrinsecum constitutum esse. Verum contra hoc iam nos q. præced. statuimus ex dictis disp. 1. q. 10. neutriquam essentiam Dei metaphysicam per Dei infinitatem constitui. Constat etiam ex doctrinà à nobis traditâ disp. 13. q. 1. contra hic suppositum à Recapitolo, supra essentiam Dei immediatè, vt pote ex proprio conceptu nullatenus quantam, non posse infinitatem cadere. Quare in præsentì dumtaxat superest examinandum, an sit attributum Dei speciale infinitas cadens supra omnes eas formalitates diuinæ, quæ metaphysicè quantæ sunt, vt pote ex genere eorum conceptuum, qui suscipere dicuntur magis, & minus, etsi sint metaphysicè indiuisibiles.

44 Cæterum in triplici sensu dici potest infinitas speciale attributum Dei. Primò; quia est illius proprium, & nulli creaturæ commune. De quo sensu modò non agimus, acturi quæst. seq. Secundò; quia est attributum ex suo conceptu ab alijs distinctum formaliter, non verò complementum tantum imbutum in singulorum aliorum proprijs conceptibus. Quo sensu negant Recapitulum, & Derkennis in præsentì quæstione, esse infinitatem Dei speciale attributum. Tertio; quia est vnus conceptus vnioecè significatus per ista nomina *infinitas Dei*, *infinitus Deus*, & non dumtaxat plures diuersi, æquiuocèque subinde cadentes sub talia nomina. Quo etiam sensu ad hanc quæstionem pertinente debent consequenter negare prædicti auctores, vt expressè negat Derkennis, esse infinitatem Dei speciale attributum.

Propositio 1.

45 Infinitas Dei tum in concreto, tum in abstracto sumpta vnus conceptus est obiectiuus vnioecè à nobis significatus, cum absolutè pronuntiamus, *Deus est infinitus*; *Deus habet infinitatem*; atque ita speciale est in hoc sensu attributum Dei.

Ratio est in promptu. Quia, quantumuis sint inter se diuersæ specificè quantitates metaphysicæ attributorum Dei, atque adeò & earum intensitates, nimirum quantitates, infinitasque

que sapientia, potentia, durationis, vocationis, bonitatis, seu perfectionis, sanctitatis diuinae, &c. nihil est perfectio, quod veteri, & concipi à nobis vnus conceptus genericus abstractus ab illis tum quantitatibus metaphysicis, tum infinitudinis eius à quo Deus absolute, & simpliciter tum magnus, tum infinitus concipitur, & appellatur, siue denominetur. Qui proinde conceptus vnus erit, in eoque sensu speciale attributum, tum magnitudinis, tum infinitudinis Dei. Quæ admodum, quantumvis sint inter se diuersæ specificæ quantitates physice rerum, & infinitudines earum: alia siquidem est quantitas discreta, alia continua: alia intensio, alia extensio, alia longitudo, alia latitudo, alia profunditas, alia successio, alia permanens, &c. eaque aut infinita, aut finita: vnus nihilominus vnus conceptus genericus cunctis communis tum quantitatibus, tum quæsi physici à nobis concipitur per vnicaque definitur definitionem, prout videmus disp. 10. q. 1. similiterque vnus conceptus genericus tum infinitudinis, tum infiniti physici iuxta dicta disp. 13. q. 1. Vnus igitur conceptus infinitatis, siue infiniti vniocè per ista nomina significatus reperitur in Deo: qui eo titulo vnus ipseus, & speciale attributum adferendus est.

46 Nec obstat, huiusmodi conceptum vnus alijs diuinis attributis esse communem, ad hoc, vt dicatur esse speciale Dei attributum. Nam, etiam conceptus bonitatis, necessitatis, æternitatis, immensitatis, cæterique huiusmodi transcendentes sunt communes alijs Dei attributis, & nihilominus vnusquisque eorum speciale Dei attributum dicitur, atque reputatur ab omnibus. Cuius ratio à priori est: quia ad hoc, vt aliquis conceptus obiectiuis conueniens Deo ipse speciale attributum esse dicatur, ipse sensu præsentis questionis, stat est, quod ille à cæteris attributis diuinis formaliter, seu per rationem nostram distinctus sit. Quod certissime habere potest, sæpeque habet, etiam si sit illis communis, siue de illis prædicabilis.

47 Dices, sequi hinc, dari in Deo attributa attributorum, & vnusquodque attributum ex pluribus attributis esse constatum. Quod est absurdum. Respondeo, omnia attributa transcendentia eo ipso esse attributa attributorum, quatenus sunt prædicata, quæ de alijs attributis prædicantur, atque verificantur formaliter, æque, ac ipsa prædicantur, atque verificantur de essentijs: eoque titulo dicuntur attributa essentiæ. In quo vtique nullum reperitur absurdum. Sicut neque est censendum absurdum, quod aliqua attributa Dei ex pluribus attributis constent, siue composita sint per nostram rationem. Talia enim sunt: citra dubium, quæ sunt ita composita ex pluribus formalitatibus, quarum singula sumptæ seorsim attributa Dei veniunt dicenda hoc ipso, quod sumptæ seorsim possunt de Deo prædicari, atque adeo per prædicationem attribui. (Est quippe conceptum aliquem obiectiuum, siue formalitatem attributum Dei, & esse prædicatum Dei in idem recidunt, prout vidimus disp. 2. q. 1.) Sic attributum sapientia ex tribus scientijs, quæ Deo seorsim attribuntur, compositum est, ex scientiâ scilicet simplicis intelligentiæ, scientiâ visionis, & scientiâ mediâ. Pariterque attributum prouidentia ex pluribus adibus tum intellectus, tum voluntatis Dei coalescit. Et alia huiusmodi similiter. Sic etiam, quoties quodlibet attributum Deo per prædicationem tribuitur non præcisè

sumptum, (vt potest iuxta dicenda propostio 2.) sed prout affectum prædicato aliquo transcendente, vt cum dicimus, Deus est infinite, siue æternaliter, siue perfecte sapiens. Deus est infinite, siue æternaliter, siue perfecte iustus, &c. prædicatum integrum huiusmodi propositionum ex conceptu proprio dicti attributi, & ex conceptu communi transcendente, & adiuncto illi coalescit, atque adeo veluti tertium attributum constatum ex duobus est, prout amplius constabit ex dicendis propositione sequente.

Propositio 2.

48. Attributum infinitatis, loquendo formaliter, conceptus est condistinctus, & superadditus ijs attributis, quæ transcendere dicuntur: non verò complementum imbibitum in ipsorum proprijs conceptibus. Proptereaque attributum Dei speciale veniendicendum non minus, quam quoduis aliud cæterorum, quæ transcendentia nuncupantur.

Ratio mihi efficax est. Quia prædicata transcendentia (e quorum numero est in Deo attributum infinitatis respectu aliorum attributorum, quæ metaphysicè quanta sunt) non per formalem inclusionem, sed per formalem adiectionem conueniunt, attribunturque subiectis, quæ dicuntur transcendere, iuxta modum intelligendi, & iudicandi, quem pro statu præsentis habemus, vt constat ex generali doctrinâ ex professo traditâ à nobis in Pharo Scient. disp. 17. q. 20. quæ ad rem est videnda, & applicanda.

49. Ex eâ autem sequitur primo, cum dicimus Sapientia Dei est infinita, infinitatem se habentem ex parte prædicati non minus esse, loquendo formaliter, quid superadditum subiecto ex conceptu suo, quam est æternitas, aut immensitas, cum dicimus Sapientia Dei est æterna, aut sapientia Dei est immensa, quodquid in oppositum contendant Recupitatus, & Derkennis vbi supra. Et confirmatur. Quia infinitas sapientia Dei, loquendo formaliter, carentiam finis eius importat, vel in carentiâ ipsâ consistit, prout est expositum à nobis q. 3. Constat autem, talem carentiam ex suo formali conceptu, quidquid sit de realitate, non quid intrinsecè inclusum, sed quid superadditum esse conceptui sapientia: qui quidem purè positus, ex nullâque subinde compositus negatione apparet nobis obiectiue, vt est notum.

50. Vnde secundo sequitur, bene posse à nobis concipi sapientiam diuinam cum præcisione ab eius infinitate, sicut & cum præcisione ab eius æternitate, & à cæteris attributis transcendentalibus ei conuenientibus; defactoque ita concipi, quando prædicamus præcisè, Deus est sapiens. Id enim nascitur ex eo, quod conceptus præcisus sapientia adæquatè distinctus est, loquendo formaliter, ab alijs conceptibus transcendentalibus ei conuenientibus, & attributis, non per inclusionem, sed per adiectionem, prout statimus. Id quod inde planè confirmari videtur. Quia, cum dicimus, Deus est infinite, aut æternaliter, aut perfecte sapiens, aliquid citra omne dubium adijcimus conceptui sapientia Dei, à quo præcindimus, cum dicimus tantum, Deus est sapiens. Id autem aliud non est ab infinitate, vel æternitate, vel perfectione, qui sunt conceptus transcenden-

res, & conuenientes: si sapientia, ve facis ex se, est notum. Cum præcitione igitur ab eis, & ab alijs eiusmodi potest, & solet à nobis concipi sapientia Dei. Et idem est de cæteris attributis, quæ transcendere dicuntur dicti conceptus.

QVÆSTIO V.

Virum esse infinitum per essentiam, aut etiam secundum essentiam sit proprium Dei.

Infinnitatem per essentiam, aut etiam secundum essentiam ita esse propriam Dei, vt prorsus repugnet, eam conuenire creaturæ, communis Scholasticorum sententia est. Quam cum S. Th. 1. p. q. 7. art. 2. tradunt communiter expositores eius. Et expressit Cyparil. Decad. 10. cap. 10. dicens. *Solus Deus est essentia infinitus.* Et quidem sententiam istam in aliquo, aut in aliquibus sensibus esse certissimam, nemo est, qui dubitet, aut dubitare possit. Primò enim si particula *per essentiam* vsurpetur, vt communiter solet, prout contraponitur particula *per participationem*, ita, quod, habere aliquid per essentiam, sit habere à se, & independenter ab omni causâ; certissimum est, solum Deum habere posse infinitatem, sicut & alia attributa intrinseca, per essentiam; quia, solus Deus esse potest; sicut & necessariò est ens à se. Secundo, si infinitas per essentiam, aut secundum essentiam ponatur, vt eam posuit Vazq. citatus supra q. 1. in independentiâ ab alio tanquam à causâ: vel ponatur, prout ab aliquibus Thomistis cum S. Tho. ibi etiam citatis, in habendo esse irreceptum, qualiter solum ens à se habere potest; certissimum quoque est, nullam creaturam habere posse infinitatem per essentiam, aut secundum essentiam; vti est certissimum, nullam creaturam posse habere esse modo dicto irreceptum, aut independentem ab alio tanquam à causâ. Tertio, si infinitas per essentiam, aut secundum essentiam ponatur in quantitate perfectionis vel excedente omnem aliam perfectionem possibilem; vel eam eminentialiter continente; vel omnem penitus imperfectionem excludente, iuxta varias Auctorum sententias relatas item supra q. 1. vel certè in quouis alio prædicato vnice conueniente Deo; certissimum itidem erit, repugnare creaturam, quæ habere posse infinitatem per essentiam, aut secundum essentiam; vti est certissimum, repugnare creaturam, cui possit conuenire aliquid ex prædicatis dictis. Et sane quicumque negant creaturam possibilem infinitatem per essentiam, aut secundum essentiam, aut etiam in essentia, vel quoad essentiam, in aliquo ex prædicatis sensibus loqui, indubitabile est.

Cæterum, si id appelleretur infinitum secundum essentiam, (prout nos appellandum censuimus supra disp. 13. q. 1. & sæpe deinceps), quod secundum aliquam metaphysicam quantitatem sibi essentialiter conuenientem infinitum est; neque adeò certum est, neque adeò commune, infinitatem secundum essentiam repugnare creaturæ. Esse enim possibilem atque etiam existentes defecto creaturas infinitas secundum essentiam, seu quoad essentiam in sensu isto, tenent Recupit. de Deo lib. 4. q. 7. Veken. de Deo disp. 7. cap. 2. & alij, tales reputantes vnionem hypostaticam, visionem

beatificam, scientiam, qua Christus dominus inuenitur obiecta infinita, & alias creaturas huiusmodi. Quod si creatura quoad aliquam quantitatem metaphysicam sibi essentialiter conuenientem toties sit dicenda infinita, quoties quoad talem quantitatem aut est æqualis aggregato infinito aliarum creaturarum, aut ipsum excedit, prout à nobis est statutum supra disp. 13. q. 2. proposit. 3. & q. 8. proposit. 1. iam vtiq; sententia adstruens possibilem creaturas secundum essentiam infinitas in sensu prædicto non solum erit communis inter Theologos, sed prorsus vera: quandoquidem Theologi communiter aut affirmant, aut supponunt vt prorsus verum, esse possibilem, de factoque dari multas creaturas, quorum vniquaque quoad quantitatem metaphysicam suæ perfectionis, seu bonitatis, aut etiam virtutis, seu potentie vel æqualis, vel maior est, quàm infinita multitudo aliarum inferioris notæ, iuxta ea, quæ dicebamus q. illa 8. citatâ. Quibus suppositis sit.

Propositio I.

Infinitas per essentiam, aut etiam secundum essentiam talis, qualis reperitur in Deo, ita solius Dei propria est, vt multis ex titulis repugnet, eam in creaturâ reperiri.

Primò; quia Deus à se ipso cum omnimodâ necessitate, & independentiâ ab omni causâ habet infinitatem: qualiter nullum prædicatum, nedum infinitas, potest reperiri in creaturâ. Secundo; quia perfectio Dei in omni genere ita est infinita, vt non solum excedat infinitè aggregatum omnium aliarum perfectionum possibilem distinctarum à se, sed etiam illas omnes, & se ipsam complete; eo quod sola ipsa, totam talis aggregati perfectionem continens formaliter, & eminenter, eius imperfectiones excludit, prout amplius explicabitur infra disp. 16. Quod etiam ab omni creaturâ prorsus alienum est. Quarto; quia infinita perfectio Dei non solum excedit aggregatum aliarum omnium perfectionum, quæ sunt absolute possibile, sed etiam est tanta, vt quantumuis plures, & plures ex quouis hypothesi datâ possibile essent, earum insuper omnium, & simul aliarum aggregatum adhuc excederet. Quod item nullo modo potest conuenire creaturæ. Quintò denique; quia perfectio Dei infinitè excedit aggregatum omnium aliarum perfectionum à se distinctarum nullâ demptâ. Perfectio verò creaturæ non solum non potest excedere aggregatum omnium aliarum perfectionum à se distinctarum, nullâ demptâ, vt pote in quo est inclusa perfectio diuina; sed neque potest excedere, nedum excedere infinitè, aggregatum omnium aliarum perfectionum creaturarum, & si possit ei esse æqualis iuxta doctrinam à nobis supra statutam disp. 13. q. 9. proposit. 3.

